

“ยิ้มสยาม” ในมุมมองของชาวต่างชาติในประเทศไทย

นางสาวปริญันทนา พงษ์ไพบูลย์

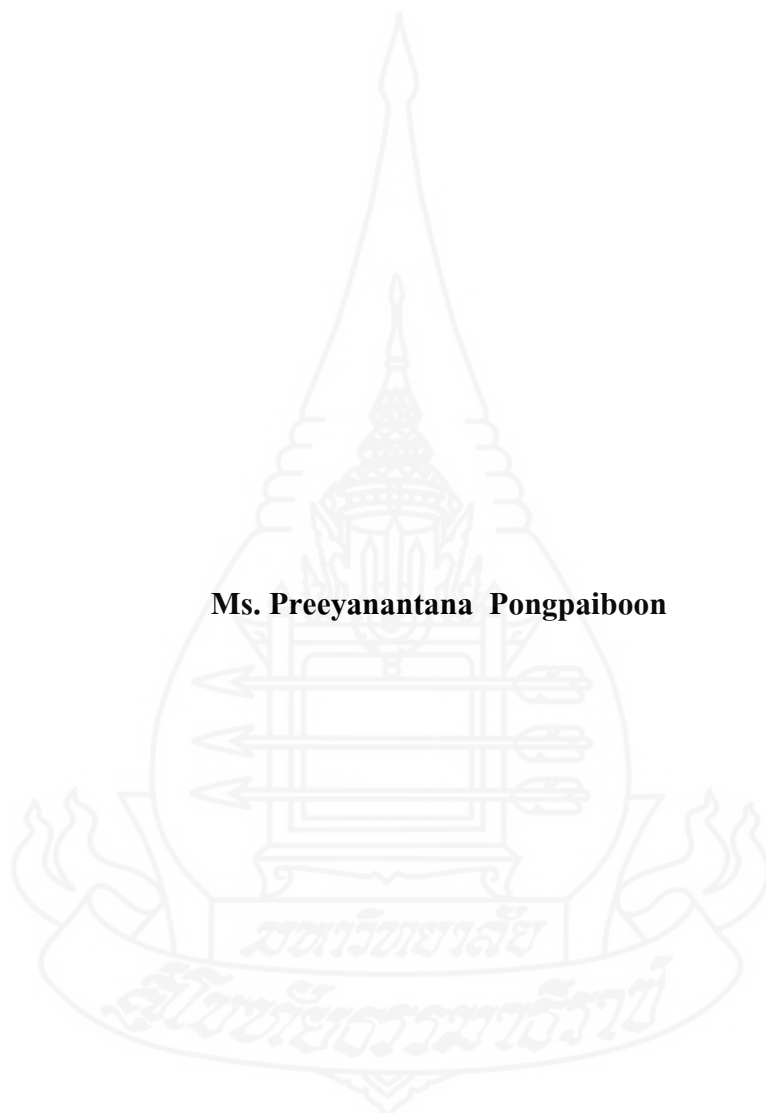

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2557

“Siamese Smile” in the Viewpoint of Foreigners in Thailand

Ms. Preeyanantana Pongpaiboon

A Thesis Submitted Partial fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Arts in Thai Studies

School of Liberal Arts

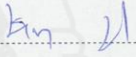
Sukhothai Thammathirat Open University

2014

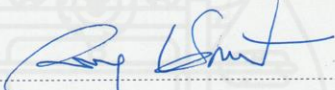
หัวข้อวิทยานิพนธ์ “ชิมสยาม” ในมุมมองของชาวต่างชาติในประเทศไทย
ชื่อและนามสกุล นางสาวปริญนันทนา พงษ์ไพบูลย์
แขนงวิชา ไทยคดีศึกษา
สาขาวิชา ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ เรือเอกหญิงปรีชา หิรัญประดิษฐ์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร. นพดล เจนอักษร

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2558

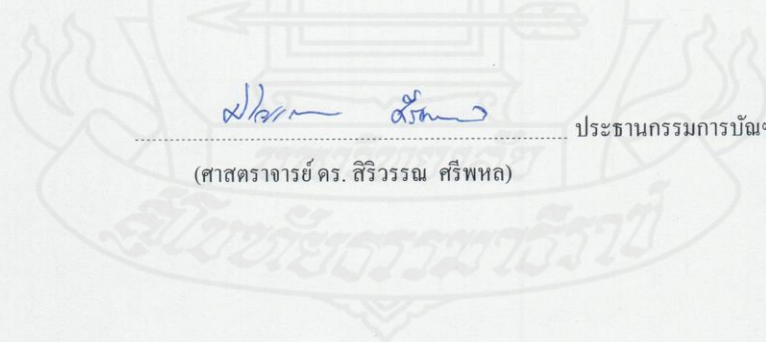
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์มัลลิกา มัสตุติ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ เรือเอกหญิงปรีชา หิรัญประดิษฐ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร. นพดล เจนอักษร)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. ศิริวรรณ ศรีพหล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ “ยิ้มสยาม” ในมุมมองของชาวต่างชาติในประเทศไทย

ผู้วิจัย นางสาวปริยฉัตร พงษ์ไพบูลย์ รหัสนักศึกษา 2511000172 ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

(ไทยคดีศึกษา) อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ เรือเอกหญิงปรีชา ทิรัญประคิมฐ์ (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร. นพดล เจนอักษร ปีการศึกษา 2557

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาที่มาและพัฒนาการของยิ้มสยาม (2) วิเคราะห์ความหมายและความสำคัญของ “ยิ้มสยาม” ในมุมมองของชาวต่างชาติในประเทศไทย

วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 85 คน ประกอบด้วยชาวต่างชาติที่ทำงานในแวดวงการศึกษา จำนวน 4 คน วงการธุรกิจ จำนวน 4 คน วงการสื่อมวลชน จำนวน 4 คน วงการทูต จำนวน 4 คน และวงการศิลปวัฒนธรรม จำนวน 4 คน และชาวต่างชาติในย่านถนนข้าวสาร จำนวน 15 คน ตลาดนัดสวนจตุจักร จำนวน 16 คน สยามสแควร์ จำนวน 14 คน และสี่ลม จำนวน 16 คน และใช้เทคนิคสโนว์บอลในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคนไทย ประกอบด้วยผู้ที่มีความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรม จำนวน 4 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่าที่มาของยิ้มสยามในช่วงแรกไม่สามารถแยกออกมาเฉพาะเป็นคำว่า “ยิ้มสยาม” ดังเช่นปัจจุบัน หากแต่สามารถตีความในลักษณะอาการต่างๆ ที่คนไทยเป็นมิตรกับทุกชาติภาษาที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยดังปรากฏในเอกสารของชาวต่างชาติตั้งแต่สมัยอยุธยาหมายถึงการต้อนรับที่มีรอยยิ้มอยู่ด้วย ส่วนพัฒนาการของยิ้มสยามหรือรอยยิ้มของคนไทยแบ่งได้เป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ยิ้มสยามในบทบาทของการต้อนรับแสดงอหิยาศัยไมตรีของคนไทย ระยะที่ 2 ยิ้มสยามในบทบาทของการประชาสัมพันธ์ประเทศไทยและการท่องเที่ยว ระยะที่ 3 ยิ้มสยามในบทบาทที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทย เป็นสัญลักษณ์แห่งไมตรีและความสุขสงบในสังคม และระยะที่ 4 ยิ้มสยามในปัจจุบันมีบทบาทเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ความหมายของยิ้มสยามในมุมมองของคนไทยเห็นว่าเป็นรอยยิ้มที่แสดงถึงมิตรไมตรี ความจริงใจและการต้อนรับจับคู่ ความหมายของยิ้มสยามในมุมมองของชาวต่างชาติคือเป็นรอยยิ้มที่มีรูปแบบที่แสดงถึงความสุข เช่น ยิ้มสดใส ร่าเริง เป็นมิตร เปิดเผย จริงใจ ต้อนรับจับคู่ อย่างไรก็ตามในบางครั้งบางคนก็มีลักษณะการแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่ตรงกับสีหน้า เช่น การแสดงออกที่เกินจริง การแสวงหา และการสะกดใจหรือการปกปิด ทั้งนี้มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกถึงรอยยิ้มคือ วัฒนธรรมและลักษณะเฉพาะ ความสำคัญของยิ้มสยามในมุมมองของชาวต่างชาติมี 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจยิ้มสยามเป็นเครื่องมือในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ด้านสังคมยิ้มสยามสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิสัมพันธ์ในสังคมไทย ด้านวัฒนธรรมชาวต่างชาติเห็นว่ายิ้มสยามเป็นสัญลักษณ์และจิตวิญญาณของคนไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ายิ้มสยามยังคงเป็นสื่อในการสร้างตัวตนที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยในสายตาชาวต่างชาติได้อยู่เสมอ

คำสำคัญ ยิ้มสยาม ชาวต่างชาติ การท่องเที่ยว อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

Thesis title: “Siamese Smile” in the Viewpoint of Foreigners in Thailand

Researcher : Ms. Preeyanantana Pongpaiboon; **Degree :** Master of Arts (Thai Studies);

Thesis advisers : (1) Lt. Preeya Hiranpradith RTN, Associate Professor; (2) Maj. Dr. Nopadol Chenaksara, RTAR, Assistant Professor; **Academic year :** 2014

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the origin and development of the “Siamese Smile;” (2) to analyze the meaning and significance of the “Siamese Smile” in the point of view of foreigners in Thailand.

This was a qualitative research. The sample population of 85 people consisted of 4 foreigners working in the field of education, 4 foreigners working in the field of business, 4 foreigners working in the field of journalism, 4 foreigners working in the field of diplomacy, 4 foreigners working in the field of arts and culture, 15 foreigners in the Khao San Road area, 16 foreigners at the Chatuchak Weekend Market, 14 foreigners in the Siam Square area and 16 foreigners in the Silom Road area, as well as 4 Thai people knowledgeable in arts and culture, who were selected using the snowball method. Data were collected using an unstructured interview form and analyzed through descriptive analysis.

The results showed that the origin of the concept “Siamese Smile” could not be clearly defined, but Thai people’s manners in giving a friendly reception to foreigners from all corners of the globe was recorded as early as the Ayutthaya Period, when chronicles of foreign visitors state that the Siamese people smiled and gave them a warm reception. The development of “Siamese Smile” can be divided into 4 phases: Phase 1, in the role of a reception showing the friendly character of Thai people; Phase 2, in the role of publicizing Thailand’s image and tourism; Phase 3, in the role of a symbol of the identity of Thai society as a society of friendship, peace and happiness; and Phase 4 (the present), in the role of a tool for promoting tourism. In the viewpoint of Thais, “Siamese Smile” is an expression of comradeship, sincerity and welcoming. In the viewpoint of foreigners, “Siamese Smile” is an expression of happiness, cheerfulness, friendliness, openness, sincerity and welcoming. Nevertheless, sometimes the smile may not convey the wearer’s true emotions, and the “Siamese Smile” may be a mask that is an affectation, obsequious, exaggerated, or a cover to hide one’s true emotions. Culture and personality are factors that can affect the expression of the “Siamese Smile.” In the viewpoint of foreigners, the “Siamese Smile” is significant in 3 ways. First, economically, it is a tool to attract tourists. Second, socially, it is a reflection of interactions in Thai society. Third, culturally, it is a symbol of the spirit of Thai people. This indicates that the “Siamese Smile” is still a medium for building up the identity of Thai people in the eyes of the world.

Keywords: Siamese Smile, Foreigners, Tourism, Cultural identity

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ เรือเอกหญิงปรีชา หิรัญประดิษฐ์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร. นพดล เจนอักษร ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ มลลิกา มัสอุดีที่ได้ให้ความกรุณาเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ คุณนันทิยา สว่างวุฒิชัย อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม คุณชินวัฒน์ ตั้งสุทริจิตน์นักเขียนและนักค้นคว้าด้านศิลปวัฒนธรรม คุณณพัชศศ เอम्मะสิทธิ์ นักประชาสัมพันธ์ กองการท่องเที่ยว ดร.ภัทธิตยา ยิมเรวัต อาจารย์ประจำสาขาวิชาประวัติศาสตร์ ศิลปะ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ตลอดจนชาวต่างชาติทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนักศึกษาร่วมรุ่น และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ทุกท่าน ที่ได้กรุณาสนับสนุน ช่วยเหลือและให้กำลังใจมาตลอด

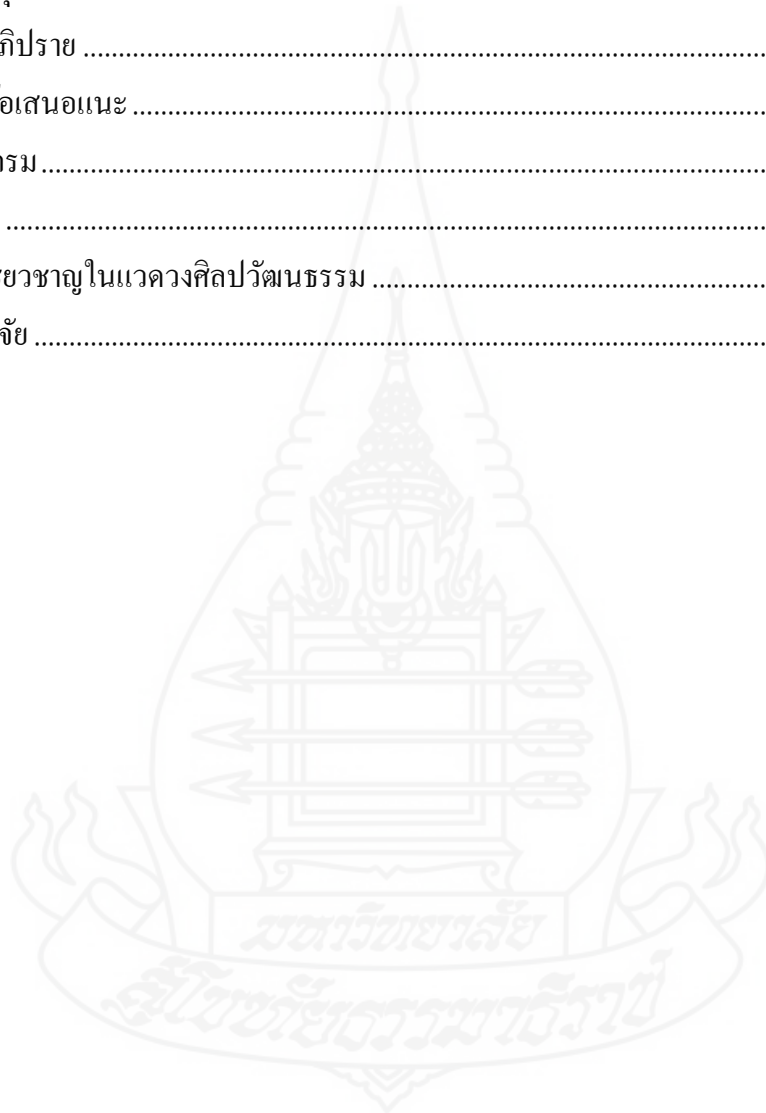
ปริญันทนา พงษ์ไพบูลย์
ตุลาคม 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์.....	4
ประเด็นปัญหาการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ระเบียบวิธีวิจัย	5
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	8
กรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
ความหมายของการสื่อสารเชิงอวัจนภาษา.....	8
การแสดงออกในการสื่อสารเชิงอวัจนภาษา	11
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารเชิงอวัจนภาษา.....	13
ยิ้มในทางวิทยาศาสตร์ กลไกของกล้ามเนื้อขณะยิ้ม.....	13
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
บทที่ 3 ที่มาและพัฒนาการของยิ้มสยาม.....	34
ที่มาของยิ้มสยาม.....	34
พัฒนาการของยิ้มสยาม.....	39
สรุป	60
บทที่ 4 ความหมายและความสำคัญของยิ้มสยาม	63
ความหมายและความสำคัญของยิ้มสยามในมุมมองของคนไทย.....	63
ความหมายและความสำคัญของยิ้มสยามในมุมมองของชาวต่างชาติ.....	65

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปลผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ	88
สรุปลผลการวิจัย	88
อภิปราย	91
ข้อเสนอแนะ	93
บรรณานุกรม	94
ภาคผนวก	99
คำถามผู้เชี่ยวชาญในแวดวงศิลปวัฒนธรรม	100
ประวัติผู้วิจัย	101

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 ตารางกลุ่มตัวอย่างบริเวณถนนข้าวสาร	76
ตารางที่ 4.2 ตารางกลุ่มตัวอย่างบริเวณสยามสแคว์	77
ตารางที่ 4.3 ตารางกลุ่มตัวอย่างบริเวณตลาดนัดสวนจตุจักร	78
ตารางที่ 4.4 ตารางกลุ่มตัวอย่างบริเวณถนนสีลม	79
ตารางที่ 4.5 ตารางแสดงความเข้าใจความหมายของยิ้มสยามในมุมมองของชาวต่างชาติ	81

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 กล้ามเนื้อไซโกแมติก เมเจอร์.....	15
ภาพที่ 2.2 กล้ามเนื้อบริเวณรอบดวงตา.....	16
ภาพที่ 2.3 กลไกที่เกิดขึ้นในร่างกายเมื่อแสดงอาการยิ้ม	17
ภาพที่ 2.4 สมเด็จพระนารายณ์มหาราชโน้มพระวรกายรับพระราชสาส์น	25
ภาพที่ 3.1 คณะทูตชาวสยามเข้าเฝ้าพระเจ้าหลุยส์ที่ 14.....	36
ภาพที่ 3.2 คนสยามในอดีต.....	37
ภาพที่ 3.3 จิตรกรรมฝาผนังคนสมันอยุธยาที่วัดประดู่ทรงธรรม	37
ภาพที่ 3.4 จิตรกรรมฝาผนังวัดภูมิรินทร์.....	38
ภาพที่ 3.5 ถ่ายคนไทยสมัยรัตนโกสินทร์	38
ภาพที่ 3.6 คุณอภิศรา หงสกุล.....	41
ภาพที่ 3.7 คุณจิรนนท์ เสวตนนท์	42
ภาพที่ 3.8 คุณประภัสสร พานิชกุล.....	42
ภาพที่ 3.9 คุณอภันตรี ประยูทธเสนีย์	42
ภาพที่ 3.10 คุณแสงเดือน แม้นวงศ์.....	42
ภาพที่ 3.11 คุณวารุณี แสงศิรินาวิน	43
ภาพที่ 3.12 คุณนิภาภัทร สุดศิริ	43
ภาพที่ 3.13 คุณกนกอร บุญมา.....	43
ภาพที่ 3.14 โปสเตอร์ปี Amazing Thailand พ.ศ.2541-2542	44
ภาพที่ 3.15 ปกหนังสืออนุสารอสท.เดือนกันยายน พ.ศ.2513	44
ภาพที่ 3.16 ปกหนังสืออนุสารอสท. เดือนเมษายน พ.ศ.2555	45
ภาพที่ 3.17 รอยยิ้มพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินกับสัญลักษณ์Amazing Thailand	45
ภาพที่ 3.18 กิจกรรมรณรงค์ของนิสิตจุฬาฯ.....	46
ภาพที่ 3.19 รอยยิ้มของเด็ก	49
ภาพที่ 3.20 สัญลักษณ์กรุงเทพฯ เมืองยิ้ม	54
ภาพที่ 3.21 สัญลักษณ์กิจกรรม SMILE at Ratchaprasong.....	56
ภาพที่ 3.22 กิจกรรมโครงการทำอากาศยานแห่งรอยยิ้ม.....	56
ภาพที่ 3.23 โปสเตอร์โฆษณาเปิดกิจกรรมปีแห่งการท่องเที่ยววิถีไทย.....	57

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 3.24 ไปสเตอร์โครงการเสน่ห์เมืองยิ้ม.....	58
ภาพที่ 3.25 ยักษ์ไทย.....	59
ภาพที่ 5.1 รอยยิ้มสยาม.....	93

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมเมื่อรวมตัวอยู่ด้วยกันย่อมต้องเกิดการสื่อสารเพื่อความเข้าใจและเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ทั้งสองฝ่ายต้องการ หากกล่าวถึงการสื่อสารนั้นมีสองรูปแบบคือการสื่อสารที่ใช้ภาษาและไม่ใช้ภาษา หรือเรียกอีกอย่างว่าวจนภาษาและอวจนภาษา

ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารที่ทรงอิทธิพลต่อสังคมมาก แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้เช่นกันว่าการสื่อสารที่ไม่ใช้ภาษาหรืออวจนภาษานั้นก็สื่อความหมายได้มากมายเช่นกัน การสื่อสารแบบอวจนภาษาอาจไม่ได้ใช้แบบเป็นทางการหากทว่าการตีความในการใช้อวจนภาษานั้นมีความน่าสนใจไม่น้อย เนื่องจากอวจนภาษาเกิดโดยธรรมชาติและสามารถสื่อถึงอารมณ์ของผู้ใช้ได้เป็นอย่างดี ดังมีประโยคที่ว่า “ดวงตาเป็นหน้าต่างของหัวใจ”

การสื่อสารแบบอวจนภาษานั้นเกิดขึ้นก่อนวจนภาษาและเป็นการสื่อสารที่ใช้ทำทางเป็นสื่อกลางในการส่งสารไปยังผู้รับสาร เช่น การพยักหน้า สายหัว กวักมือ หัวเราะ และยิ้ม ซึ่งในวัฒนธรรมที่ต่างกันการตีความหมายย่อมต่างกันไปด้วย ยกตัวอย่างเช่น การกวักมือแบบคนญี่ปุ่นที่ใช้การคว่ำมือแล้วกวักเข้าหาตัว ต่างกับชาวอเมริกันที่หงายมือกวักเข้าหาตัว หรือการส่ายหน้าของคนอินเดียที่หมายถึงการยอมรับ ฯลฯ

การยิ้มถือเป็นหนึ่งในอวจนภาษาที่มีคนสนใจตีความหมายเอาไว้มากมาย เพราะหากพิจารณาตามหลักการสื่อสารแล้วอารมณ์ที่อยู่เบื้องหลังรอยยิ้มนั้นอาจมิได้หมายถึงเพียงความสุขเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมอื่นๆที่เป็นตัวกำหนดให้การแสดงออกเป็นไปเช่นนั้นด้วย

หากกล่าวถึงลักษณะนิสัยของคนไทยโดยทั่วไปแล้ว เรามักคิดถึงความเป็นน้ำใจ ความอ่อนน้อมถ่อมตน ยิ้มแย้มแจ่มใส ฯลฯ ซึ่งลักษณะนิสัยดังที่กล่าวมานั้นเป็นเอกลักษณ์ของคนไทยในความเข้าใจของเรามาช้านาน อีกทั้งยังเป็นความเข้าใจที่คนไทยส่วนมากกล่าวถึงตนเองเมื่อมีผู้อื่นถามถึงเราด้วย

ความเข้าใจเรื่องลักษณะนิสัยของคนไทยโดยคนไทยเองนั้น หากมองโดยภาพรวมคนไทยทั่วไปมีลักษณะดังกล่าวจริง แต่ลักษณะดังกล่าวก็เป็นแต่เพียงมุมมองที่เรามองตนเองจากความ

เข้าใจของเรา หรืออีกนัยหนึ่งเราอาจมองตนเองจากความเข้าใจตามกัน โดยที่ภาพเหล่านั้นอาจถูกสร้างจากสังคมแวดล้อมหรือจากสื่อต่างๆ ก็เป็นไปได้

เมื่อก้าวถึงลักษณะนิสัยของคนไทย นอกจากนิสัยที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว คุณลักษณะเด่นของคนไทยที่เรานึกถึงอีกอย่างหนึ่งก็คือ “รอยยิ้ม” ซึ่งเป็นอวัจนภาษาที่เราใช้ในความหมายในด้านดีและเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทยมาโดยตลอด โดยที่เรารู้จักและเรียกว่า “ยิ้มสยาม”

“ยิ้มสยาม” เป็นกิริยาอาการของชาวสยามที่ประกอบด้วยคนสุวรรณภูมิหลายชาติพันธุ์ เนื่องด้วยดินแดนแห่งนี้มีผู้คนหลากหลาย เป็นวิถียอมจำนนต่อธรรมชาติเหมือนกัน ซึ่งแสดงออกโดยผ่านพิธีกรรม เช่น การร้องรำทำเพลง มีการหัวเราะและยิ้มต่ออำนาจเหนือธรรมชาติและต่อคนแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแสดงอาการวิงวอนและร้องขออย่างยอมจำนน ถ้าหัวเราะเท่ากับแสดงอาการก้าวร้าวเกินไป จึงต้องทำให้อ่อนน้อม คือ ยิ้ม (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2551)

“ยิ้มสยาม” มีความหมายหลากหลายมากมายไม่จำกัด มีทั้งความหมายดีและไม่ดีที่คนอื่นมักเข้าใจไม่ครบถ้วนซึ่งต่างจากยิ้มของคนจำนวนมากในโลกที่มีความหมายจำกัด เช่น แสดงความพึงใจเท่านั้น ไม่มีความหมายเป็นอย่างอื่นอีก (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2551)

ดังนั้นอาการยิ้มจึงถือเป็นลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมร่วมกันของคนในสุวรรณภูมิ ต่อมาเมื่อเปลี่ยนชื่อจากสยามเป็นไทย คำว่า “ยิ้มสยาม” จึงถูกแยกออกมาจากยิ้มสุวรรณภูมิ เพื่อใช้ในความหมายที่เปลี่ยนจากลักษณะยอมจำนน อ่อนน้อมถ่อมตน เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อแสดงให้ชาวต่างชาติเห็นถึงความจริงใจและการเต็มใจต้อนรับผู้มาเยือนอย่างยินดี อีกทั้งยังรวมถึงความมีน้ำใจ สุภาพ อ่อนน้อม ฯลฯ ซึ่งกิริยาอาการเหล่านั้น ได้ถูกถ่ายทอดรวมถึงถูกปลูกฝังมาอย่างช้านานจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของคนไทยที่ชาวต่างชาติรู้จักและสร้างความประทับใจเป็นอย่างดี ดังปรากฏในหนังสือแนะนำการท่องเที่ยวฉบับต่างประเทศมากมายโดยในประเทศไทยได้เริ่มนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เห็นเป็นรูปธรรมจาก อนุสาร อสท.ขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยซึ่งในปัจจุบันคือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนั่นเอง

ในส่วนของการใช้ “ยิ้มสยาม” เป็นจุดเด่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้น

สุจิตต์ วงษ์เทศ (2551) กล่าวไว้ในคอลัมน์ สุวรรณภูมิ สังคมวัฒนธรรมว่า “...ยิ้มสยาม ถูกแยกออกมาใดๆจากยิ้มสุวรรณภูมิเมื่อราวหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (หรือหลัง พ.ศ. 2488-2489) เมื่อ “ฝรั่ง” จากวัฒนธรรมตะวันตกเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้องกับประเทศไทย (เปลี่ยนชื่อจากสยามเป็นไทยเมื่อ พ.ศ. 2482) มากขึ้นกว่าแต่ก่อน เพราะรัฐบาลไทยเลือกข้าง “ฝรั่ง” ที่ชนะสงครามโลกครั้งที่ 2 แล้วเอาอกเอาใจยกย่อง “ฝรั่ง” เป็นพิเศษกว่าประเทศเพื่อนบ้าน”

จากหลักฐานที่กล่าวมาเกี่ยวกับ”ขี้มสยาม”นั้นเป็นความเข้าใจของคนไทยเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งยังมีมุมมองของชาวต่างชาติอีกมากที่เราควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของคนไทย มีเอกสารที่ชาวต่างชาติได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยของคนไทยไว้เช่น จดหมาย เหตุลาดูแบร์ (2510) ราชทูตฝรั่งเศส กล่าวถึงลักษณะนิสัยของชาวสยามไว้ว่า “ความสุขาเปรียบร้อยเป็นสิ่งจำเป็นแก่ชาวสยาม...เขาหลีกเลี่ยงต่อการที่จะพูดจาปราศรัยกับชาวต่างประเทศเพราะพวกเขารู้ว่าถ้าเกิดเรื่องอะไรที่ไม่งามขึ้น พวกเขาจะต้องได้รับการพิจารณาว่าเป็นฝ่ายผิดทั้งนั้น และถ้าเกิดวิวาทขึ้นกับชาวต่างประเทศ พวกเขา ก็จะเป็นฝ่ายถูกลงโทษเสมอไป ฉะนั้นชาวสยามจึงฝึกบุตรของตนให้มีความเสียมเจียมตัวอย่างที่สุด ด้วยเป็นสิ่งจำเป็นในด้านคำนิพนการค้าขายและจำเป็นจะต้องสงบเสียมเป็นอย่างมาก ในยามที่ถูกเกณฑ์ไปทำงานหลวงปีละ 6 เดือนหรือต่อขุนนางคนใดคนหนึ่ง ที่ปฏิบัติตามพระบรมราชโองการ”

นอกจากนี้ยังมีเอกสารอีกมากมายที่กล่าวถึงลักษณะนิสัยของคนไทยในทรรศนะของชาวต่างชาติซึ่งบางเรื่องอาจเป็นเรื่องที่คนไทยหลีกเลี่ยงที่จะรับรู้ เช่น หนังสือเรื่อง เล่าเรื่องกรุงสยาม ของ สังฆราชปาลเลอกัวซ์ ได้กล่าวถึงคนไทยไว้ว่า “คนไทย (Thai) มีนิสัยอ่อนโยน มั่งง่าย ไม่ค่อยยังคิด ชักช้า และขี้สนุก ไม่ชอบการทะเลาะวิวาท และสิ่งอันจะทำให้บังเกิดความโทสะหรือคลายความอดทน จะเป็นเครื่องโกลาหลมากที่สุด ถ้าได้ฟังพระเทศนาอย่างเคร่งเครียดและเผ็ดร้อนบนธรรมาสน์ เขาเป็นคนเกียจคร้าน โลเล ใจลอยและที่สำคัญขี้ขอ เมื่อเขาเห็นสิ่งใดที่แปลกในมือชาวต่างประเทศก็อยากได้ แต่เมื่อได้ไปแล้วก็ขี้ขม้นให้ของกำนัลเล็กๆน้อยๆ เป็นการตอบแทนเพื่อแสดงความขอบคุณ...”

“รอยขี้ม” เป็นอวัจนภาษาที่ใช้คนไทยในความหมายในด้านดีและเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทยมาโดยตลอด โดยที่เรารู้จักและเรียกว่า “ขี้มสยาม” การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเริ่มจากการตั้งคำถามถึงที่มาของขี้มสยามอันเป็นที่รู้จัก และต่อมาได้เกิดคำถามเกี่ยวกับความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำว่าขี้มสยามระหว่างคนไทยกับชาวต่างชาติว่าเหมือนหรือต่างกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ตั้งประเด็นคำถามที่ว่าเมื่อขี้มสยามเป็นที่รู้จักไม่ว่าจะในด้านใดก็ตามนั้นน่าจะสามารตีความได้เช่นกันว่าขี้มสยามนั้นมีความสำคัญต่อสังคมไทยอย่างไร เพราะเมื่อประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่1 ในปี พ.ศ.2504 นั้น การท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในวิธีการดำเนินการเพื่อสร้างรายได้เข้าประเทศไทย และสิ่งที่มาพร้อมกับการท่องเที่ยวที่คนไทยใช้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการดึงชาวต่างชาติให้มาเยี่ยมชมประเทศก็คือขี้มสยามนั่นเอง

จะเห็นได้ว่าการลักษณะนิสัยคนไทยที่เรามองตนเองกับที่ต่างชาติดมองคนไทยนั้นมีทั้งเหมือนและแตกต่างซึ่ง “ขี้มสยาม” นั้นอาจจัดว่าเป็นหนึ่งในลักษณะนิสัยของคนไทยก็ว่าได้

จากตัวอย่างดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการทำความเข้าใจกับความหมายในความเข้าใจต่อคำว่า ‘ฮิมสยาม’ ของชาวต่างชาติที่อาจเหมือนหรือแตกต่างจากคนไทย เพราะความหมายที่แท้จริงซึ่งมีทั้งในด้านดีและไม่ดีไม่ค่อยได้รับการกล่าวถึงนัก การพิจารณาความหมายที่ชาวต่างชาติมีต่อ “ฮิมสยาม” จึงเป็นเรื่องที่จะช่วยให้เราเข้าใจทัศนคติที่แท้จริงของชาวต่างชาติต่อคนไทยได้มากยิ่งขึ้นเพื่อเกิดความเข้าใจที่ตรงกันและเพื่อสร้างสรรค์ในสังคม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาที่มาและพัฒนาการของ “ฮิมสยาม” จากอดีตจนถึงปัจจุบัน
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์ความหมายและความสำคัญของ “ฮิมสยาม” ในมุมมองของคนไทยและชาวต่างชาติในประเทศไทย

3. ขอบเขตของการวิจัย

- 3.1 การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ทั้งคนไทยและต่างชาติ
- 3.2 เอกสารที่นำมาศึกษาจะใช้เนื้อหาที่กล่าวถึงบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยของคนไทยสมัยต่างๆ
- 3.3 การสัมภาษณ์ชาวต่างชาติจะสัมภาษณ์ชาวต่างชาติในประเทศไทยเท่านั้น

4. นิยามศัพท์

ฮิมสยาม	รอยยิ้มของคนไทยที่แสดงต่อชาวต่างชาติ
ชาวต่างชาติ	ชาวต่างชาติที่อยู่ในประเทศไทยในขณะที่สัมภาษณ์
มุมมอง	ความคิดเห็นของคนต่างชาติเกี่ยวกับฮิมสยาม

5. ประเด็นปัญหาการวิจัย

- 5.1 “ฮิมสยาม” มีมาตั้งแต่เมื่อไหร่
- 5.2 “ฮิมสยาม” ถูกใช้เพื่ออะไร

5.3 การเปลี่ยนแปลงของความหมายและความสำคัญของคำว่า “ยิ้มสยาม” ตามมุมมองของคนไทยและชาวต่างชาติ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้รับทราบความคิดเห็นของชาวต่างชาติที่มีต่อยิ้มสยามที่อาจแตกต่างจากที่คนไทยเคยรับรู้มาก่อน

7. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ยิ้มสยาม” ในมุมมองของชาวต่างชาติในประเทศไทย เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ งานวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งกระบวนการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

- 7.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 7.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 7.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 7.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 7.5 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

7.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้เชี่ยวชาญคนไทยที่มีความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมซึ่งเป็นที่รู้จักและยอมรับ โดยใช้เทคนิคสโนว์บอล (Snowball Technique) คือการเริ่มถามจากคนแรกเพื่อถามรายชื่อที่ได้ช้กันมากที่สุดจากนั้นจึงไปสัมภาษณ์บุคคลเหล่านั้น โดยมีทั้งสิ้น 4 ท่าน คือ คุณชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิต นักเขียนและนักค้นคว้าด้านศิลปวัฒนธรรม คุณนันทิยา สว่างวุฒิชัย อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม คุณณพัศยศ เอมมะสิทธิ์ นักประชาสัมพันธ์ กองการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร และ ดร.ภัทธิตยา ยิมเรวัต อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

7.1.2 *กลุ่มตัวอย่าง* แบ่งการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเจาะจง (purposive sampling) และแบบบังเอิญ (Incidental sampling)

1) กลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเจาะจง (*Purposive sampling*) ชาวต่างชาติซึ่งมีถิ่นพำนักอยู่ในเมืองไทยขณะทำการสัมภาษณ์และทำงานในสายงานต่างๆ วงการละ 4 คน โดยมีระยะเวลาการอยู่ในประเทศไทยไม่ต่ำกว่า 1 เดือน จำนวนทั้งหมด 20 คน คือ วงการทูต ได้แก่ Mr.Brad Denisson ,First Secretary at Embassy of Canada in USA, Mr.Khaled S ,Third Secretary at Embassy of Saudi Arabia in United State , Ms.Monica Nitzkats, Officer at Ministry of Fereign Affairs of Hungary, Mrs.Maryline Pirca , Officer at Ministry of Foreign Affairs of Venezuela

วงการศีกษา ได้แก่ 1.Mr.Michelet Yannick, Teacher at Thammas at University 2.Ms.Joy Chavez, Teacher at Ketham Elementary School 3.Ms.Peaches Miller, English Teacher at ELT, GMU 4. Ms.Ellie Green , Associate Professor at George Mason University วงการธุรกิจ ได้แก่ 1. Ms.Jane Lee , Manager at Lee’s Cooperation 2. Ms.Alice Anderson , Assistant Manager at Grocery Store at VA 3. Mr.Claude Pujol, Senior Advisor at Kecoso / President at INTEGRA’ASSO 4. Mr.Gerard Alcadia ,Loan service officer. วงการศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ 1. Ms.Angela McGirk,Staff at National Art Gallery VA , USA 2. Ms.Sabrina Lewis , Curator at Asian Museum 3. Mr.Samuel Westgate , Curator at Textile Museum, 4. Ms.Zachary Johnson , Artist. และวงการสื่อมวลชน ได้แก่ 1. Ms.Sasha T. Columnist at Blink 2. Ms.Holly Smith, Columnist at Thai Newspaper in VA 3. Ms.Jennifer P. , Reporter at Voice of America 4. Ms.Wendy Adams, Reporter at Voice of America

2) กลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (*Incidental sampling*) สัมภาษณ์ชาวต่างชาติในย่านต่างๆคือ ย่านถนนข้าวสารซึ่งเป็นย่านที่มีนักท่องเที่ยวในรูปแบบแบ็คแพ็คเกอร์ จำนวน 15 คน ย่านตลาดนัดสวนจตุจักรเป็นย่านที่มีนักท่องเที่ยวมาใช้จ่ายสินค้าและมีนักท่องเที่ยวเอเชียมากกว่าย่านอื่น จำนวน 16 คน ย่านสยามแสควร์ เป็นย่านที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาใช้จ่ายสินค้า จำนวน 14 คร และย่านสีลมที่มีนักท่องเที่ยวมาเพื่อการท่องเที่ยวและชาวต่างชาติที่มาทำงานในเมืองไทย จำนวน 16 คน รวมทั้งสิ้น 61 คน

7.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

7.2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาทั้งสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ จนถึงปัจจุบัน

7.2.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) แบบไม่มีโครงสร้าง การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non - Structured Interview) โดยผู้วิจัยมีการตั้งคำถามหลัก

เอาไว้ และในขณะที่สัมภาษณ์จะไม่เรียงคำถาม หรือในบางครั้งก็ถามนอกเหนือจากคำถามที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ระหว่างการสัมภาษณ์ แต่ก็ไม่เกินขอบเขตความต้องการในการศึกษาวิจัย

7.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขั้นตอน และวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนต่างๆ ตามขั้นตอนต่างๆ เอาไว้ดังนี้

7.3.1 การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Source) ได้แก่ เอกสารชาวต่างชาติที่กล่าวถึงลักษณะนิสัยของคนไทย โดยศึกษาทั้งสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ จนถึงปัจจุบัน รวมทั้งค้นคว้าเอกสารของไทยที่กล่าวถึงที่มาของคำว่า “ยิ้มสยาม” และการนำมาใช้กับชาวต่างชาติ

7.3.2 การสัมภาษณ์ เป็นการซักถามข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง วิธีการนี้ผู้วิจัยใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างคนไทยจำนวน 4 คน กลุ่มตัวอย่างชาวต่างชาติแบบเจาะจง จำนวน 20 คน โดยใช้การสัมภาษณ์คำถามเกี่ยวกับที่มาและพัฒนาการของยิ้มสยามรวมถึงความหมายและความสำคัญของยิ้มสยาม กลุ่มตัวอย่างชาวต่างชาติแบบบังเอิญ จำนวน 61 คน โดยมีรูปแบบการสัมภาษณ์นั้นเพื่อหาคำตอบว่าชาวต่างชาติรู้จักยิ้มสยามหรือไม่ และคิดว่ายิ้มสยามเป็นยิ้มแบบใด เมื่อได้คำตอบที่ซ้ากันแล้วจึงยุติ

7.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ คือการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตีความ (Interpretation) แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

7.4.1 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการศึกษาเอกสาร (Document Research) มาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

7.4.2 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) จากนั้นก็จำแนกข้อมูลตามหมวดหมู่ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความ (Interpretation)

7.5 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ นำมาทำการวิเคราะห์ สรุป และอภิปรายผล โดยจับประเด็นหลักของเรื่อง (Traits) และแยกเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากนั้นจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description)

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

กรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “ยิ้มสยาม” ในมุมมองของชาวต่างชาติในประเทศไทย ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีเรื่องการสื่อสารเชิงอวัจนภาษาเป็นแนวคิดในการวิจัย ในส่วนของเอกสารที่เกี่ยวข้องใช้วิธีการทบทวนเอกสารในแนวทางประวัติศาสตร์ ซึ่งแบ่งหัวข้อได้ดังนี้

1. ความหมายของการสื่อสารเชิงอวัจนภาษา
2. การแสดงออกในการสื่อสารเชิงอวัจนภาษา
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารเชิงอวัจนภาษา
4. ยิ้มในทางวิทยาศาสตร์ กลไกของร่างกายขณะยิ้ม
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายของการสื่อสารเชิงอวัจนภาษา

กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย(2550, น.1-2) ได้กล่าวถึงการสื่อสารเชิงอวัจนภาษาไว้ว่า โดยธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันแล้ว มนุษย์จำเป็นต้องทำการสื่อสารระหว่างกัน ดังนั้น มนุษย์จึงสร้างเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างกัน และเครื่องมือที่มนุษย์สร้างขึ้นมักจะอยู่ในลักษณะของอวัจนภาษา (verbal communication) นั่นคือการพูดการเขียน ซึ่งส่งผลให้สิ่งของที่ถูกรอบค้อมนุษย์เป็นสิ่งประดิษฐ์ที่สร้างขึ้นมารับรองการสื่อสารในลักษณะที่เป็นอวัจนภาษา ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์ เครื่องโทรสาร หรือแม้แต่เครื่องตอบรับทางโทรศัพท์

ถึงแม้ว่าภาษาพูดและภาษาเขียนได้ถูกสร้างขึ้นมาใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน แต่ในการสื่อสารของมนุษย์ก็ไม่ได้ใช้แต่เฉพาะภาษาพูดและเขียนเท่านั้น มีนักวิจัยทางด้านการศึกษาเชื่อว่าการสื่อสารที่ใช้อวัจนภาษา (nonverbal communication) เป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญเทียบเท่ากับการสื่อสารที่ใช้อวัจนภาษา นอกจากนี้ในหมู่นักวิจัยทั่วไป Meridian & Ferris, 1967; Meridian & Wiener, 1967 อ้างถึงใน การกาญจนา โชคเหรียญสุขชัย(2550) ก็ยังเชื่อว่าการสื่อสารเชิงอวัจนภาษานั้นมีความสำคัญมากกว่าการสื่อสารเชิงอวัจนภาษาเสียอีก ตัวอย่างเช่น ในงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างความดึงดูดใจในการสื่อสารระหว่างบุคคลพบว่า ร้อยละ 93 ของการสื่อความหมายเป็น

อิทธิพลจากการสื่อสารด้วยอวัจนภาษานอกจากนี้นักวิชาการยังเสนอแนวคิดว่าการสื่อสารเชิงอวัจนภาษาเป็นการสื่อสารรูปแบบหนึ่งที่มีอำนาจในการโน้มน้าวใจเป็นอย่างมาก ดังเช่น Bird-whistell (1970: 158) อ้างถึงใน กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย (2550) นักวิชาการทางด้านการสื่อสารเชิงอวัจนะให้ความเห็นว่า “การสื่อความหมายในสังคมปัจจุบันนี้ ใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนรวมกันประมาณร้อยละ 30-35 แต่มีจำนวนถึงร้อยละ 65-70 ที่สื่อความหมายผ่านช่องทางอวัจนภาษา”

วิลเดน (Wilden 1980: 163) อ้างถึงใน กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย (2550) ได้ให้คำนิยามของอวัจนภาษาว่าเป็นการสื่อสารของมนุษย์ที่แสดงออกด้วยภาษาท่าทาง การแสดงออกทางสีหน้า การเปลี่ยนระดับเสียง ความต่อเนื่อง ลีลา รวมทั้งจังหวะของการแสดงออกต่างๆ ในการสื่อสาร ซึ่งเนื้อหาสารที่มนุษย์สื่อสารโดยส่วนใหญ่อยู่ในรูปของกสนสื่อสารที่ต้องอาศัยสัญลักษณ์ต่างๆ

ปรมะ สตะเวทิน (2531, น. 36) กล่าวถึงการสื่อสารเชิงอวัจนะ (nonverbal communication) ว่าเป็นการสื่อสารโดยใช้รหัสหรือสัญลักษณ์อย่างอื่นแทนที่จะใช้ภาษาพูด หรือภาษาเขียน เช่น การยิ้ม การแสดงกิริยาอาการ หรือวรรคตอน เป็นต้น

กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย (2550, น. 5-9) ได้กล่าวถึงข้อสังเกตและจุดเด่นของการสื่อสารเชิงอวัจนภาษาไว้ดังนี้

1. อวัจนภาษามีแหล่งกำเนิดมาจากสภาพพื้นฐานทางร่างกายแต่อวัจนภาษามีต้นกำเนิดมาจากวัฒนธรรม นั้นหมายความว่า ภาษาท่าทางนั้นสามารถสื่อสารได้กับทุกชาติทุกภาษา เช่น การยิ้มเป็นการแสดงถึงมิตรไมตรี หรือเป็นการแสดงออกถึงการต้อนรับอย่างเต็มใจ ในขณะที่อวัจนภาษานั้นจะมีความหมายที่เข้าใจได้ในเฉพาะหมู่เหล่าหรือเฉพาะวัฒนธรรม เช่น การสื่อสารด้วยภาษาไทยก็ต้องสื่อสารกับผู้ที่เข้าใจภาษาไทยเท่านั้น
2. อวัจนภาษาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกก่อนอวัจนภาษา ซึ่งในยุคดึกดำบรรพ์มนุษย์ยังไม่มีภาษาพูดเพื่อใช้ในการสื่อสาร ในยุคนั้นมนุษย์ได้ใช้ภาษาท่าทางในการสื่อสาร ต่อมาได้มีการพัฒนาภาษาพูดขึ้นในแต่ละกลุ่มชนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือการสื่อสาร
3. มนุษย์จะสามารถใช้อวัจนภาษาได้ก่อนอวัจนภาษา ดังเช่นเด็กทารกเมื่อหิวก็จะส่งเสียงร้องไห้ แต่เด็กต้องใช้เวลาระยะหนึ่งจึงจะสามารถพูดคำว่าหิวได้
4. อวัจนภาษามีลักษณะเป็นสากลมากกว่าอวัจนภาษา นั้นหมายความว่า อวัจนภาษาสามารถทำการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมได้ ในขณะที่การสื่อสารอวัจนภาษาไม่สามารถทำได้ เช่น ไฟจราจรสีแดงแปลว่า หยุด ซึ่งเหมือนกันในทุกชาติ

5. อวัจนภาษาเป็นภาษาที่แสดงในลักษณะที่เป็นรูปภาพและการแสดงออกทางสีหน้า แต่วัจนภาษาจะใช้ภาษาเขียนและภาษาพูดแทน
6. อวัจนภาษาเป็นภาษาที่มีการแสดงออกอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่วัจนภาษาเป็นภาษาที่ไม่มีความต่อเนื่อง
7. อวัจนภาษาเป็นการสื่อสารที่ไม่มีพื้นฐานเป็นหน่วย (Units) ในขณะที่วัจนภาษามีลักษณะเป็นหน่วย โดยที่วัจนภาษาจะมีลักษณะเป็นการพูด ซึ่งแต่ละหน่วยมีความหมาย เช่น คำว่า “กินข้าว” จะมี 2 หน่วยคือ กินและข้าว ซึ่งแต่ละหน่วยจะมีความหมายในตัวเอง แต่ในขณะที่ภาพของใบหน้าแสดงออกอย่างเฉยเมย ซึ่งใช้เวลา 1 วินาทีที่จะมีความหมายมากมาย
8. อวัจนภาษาใช้การสื่อสารหลายช่องทางประกอบกัน เช่น การแสดงอาการตื่นเต้นที่อาจจะประกอบไปด้วยตาเบิกโพลง มีการตบมือและกระโดดไปพร้อมกัน ในขณะที่วัจนภาษาจะใช้ช่องทางได้เพียงช่องเดียว คือ ใช้การเขียน-อ่าน-พูด-ฟัง เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งในแต่ละครั้ง
9. อวัจนภาษาเป็นการสื่อสารที่มีพื้นฐานมาจากจิตใจภายใน ส่วนการสื่อสารแบบวัจนภาษาจะเป็นลักษณะการสื่อสารที่อาศัยทักษะด้านความรู้ความจำเป็นอย่างมาก
10. อวัจนภาษาเป็นการสื่อสารที่แสดงออกในลักษณะที่เป็นภาพรวมมากกว่าการแสดงออกในลักษณะที่เป็นส่วนๆ เช่น เมื่อต้องการบอกให้ทราบว่าเป็นคนใจดี ใบหน้าและแววตาก็คงแสดงออกทั้งหมดว่าใจดี
11. สารของอวัจนภาษาเป็นการสื่อสารที่มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกัน ในขณะที่สารของวัจนภาษาจะมีลักษณะที่แยกออกเป็นส่วนเพื่อต้องการสื่อความหมาย
12. อวัจนภาษาเป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติจากจิตใจ ส่วนวัจนภาษาจะเกิดขึ้นจากสัญลักษณ์ต่างๆ แทนความหมาย
13. อวัจนภาษาได้รับการยกย่องว่าเป็นการสื่อสารที่ใช้สติปัญญามากกว่า และการสื่อสารในรูปแบบนี้จะมีค่าน่าเชื่อถือมากกว่าการพูดและการเขียน
14. รหัสสารของอวัจนภาษามีความหมายเป็นสากล ส่วนวัจนภาษานั้นจะมีความแจ่มชัดและความคงที่ของข้อมูลในการสื่อสารมากกว่า
15. อวัจนภาษาเป็นการสื่อสารที่มีประโยชน์และเหมาะสมกับข่าวสารที่มีลักษณะเป็นการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึก ส่วนวัจนภาษาจะเหมาะสมกับลักษณะตรรกหรือข้อความเป็นเหตุเป็นผล (Logical) และข้อมูลที่เป็นลักษณะของความรู้ที่ต้องจดจำ
16. อวัจนภาษาเป็นตัวเชื่อมโยงการสื่อสาร แต่วัจนภาษาเป็นตัวเชื่อมโยงเนื้อหาในการสื่อสาร

สรุป

การสื่อสารเชิงอวัจนภาษาคือการใช้ภาษาท่าทางเพื่อสื่อความหมายโดยการสื่อสารเชิงอวัจนภาษานี้เกิดขึ้นก่อนภาษาพูด และมีความเป็นสากลมากกว่า วัจนภาษา นอกจากนี้ยังเป็นการสื่อสารที่สามารถใช้หลายช่องทางประกอบกันและมีพื้นฐานมาจากจิตใจ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงอารมณ์และการแสดงออกถึงกันได้เช่น เมื่อเกิดความเศร้าทั้งใบหน้าและแววตาก็จะเศร้าไปด้วย ทำให้สามารถกล่าวได้ว่าการสื่อสารเชิงอวัจนภาษาเป็นการสื่อสารที่แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกได้ดีกว่าวัจนภาษา

2. การแสดงออกในการสื่อสารเชิงอวัจนภาษา

2.1 การแสดงออกทางร่างกาย (Physical Appearance)

การแสดงออกทางร่างกายประกอบไปด้วย รูปร่างหน้าตา เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย การแสดงอารมณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลต่อความมีเสน่ห์ของผู้สื่อสารได้ทั้งสิ้น การแสดงออกทางใบหน้า ถือเป็น การแสดงออกทางร่างกายที่สามารถสื่อสารให้ผู้รับสารเข้าใจได้ การแสดงออกทางใบหน้าของคนเรานั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 6 รูปแบบคือ

1. ความสุข
2. ความกลัว
3. ความขยะแขยง
4. ความเศร้า
5. ความโกรธ
6. ความแปลกใจ

การแสดงออกทางสีหน้าที่ทั้ง 6 รูปแบบนี้ คือพื้นฐานของการแสดงอารมณ์ทางสีหน้าของมนุษย์ แต่อย่างไรก็ตาม การแสดงออกทางสีหน้าไม่ใช่ทั้ง 6 รูปแบบที่สามารถสื่อความหมายในรูปของสากลได้ มีเพียง 4 รูปแบบเท่านั้นที่ถือว่าเป็นสากล คือ ความสุข ความเศร้า ความกลัว และความโกรธ (Guerrero, Anderson and Trost : 1998) ... การแสดงออกทางสีหน้าส่วนใหญ่จะแสดงออกเมื่อเกิดการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอีกคนหนึ่งมากกว่าการอยู่คนเดียว และจากการศึกษาของ Fridlund (1991) พบว่า การยิ้มถือเป็นสิ่งพื้นฐานที่บุคคลนิยมแสดงออก การยิ้มไม่ใช่อารมณ์ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจมนุษย์เพียงอย่างเดียว แต่การยิ้มเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้น เช่น มีการพบปะกับบุคคลอื่น ซึ่งการยิ้มจะยิ่งเพิ่มมากขึ้นเมื่อเจอคนมากขึ้น และเมื่อต้องพบปะผู้อื่นมากขึ้นก็จะมีรอยยิ้มมากตามไปด้วย (กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย 2550, น. 15 - 16)

2.2 ลักษณะการแสดงออกทางอารมณ์

การแสดงออกทางอารมณ์มีหลากหลายรูปแบบ โดยทั่วไปมนุษย์เรียนรู้การแสดงอารมณ์ด้วยวิธีต่างๆ 5 วิธีการด้วยกัน คือ

2.2.1 การสร้างท่า

สถานการณ์ที่เรียกว่า “การสร้างท่า” เกิดขึ้นเมื่อบุคคลหนึ่งต้องแสดงอารมณ์บางอย่างออกมาทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วกลับไม่ได้มีอารมณ์ดังที่แสดงออก (Anderson & Landgraf, 1985; Shennum & Bugental; 1982) อ้างถึงใน กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย(2550) เช่น บุคคลหนึ่งยิ้มเมื่อได้รับของขวัญจากเพื่อน การยิ้มอาจไม่ได้แสดงความพึงพอใจ แต่เป็นการแสดงออกเพื่อรักษาสัมพันธภาพ... ในกรณีที่ลูกน้องต้องคอยเอาใจเจ้านายด้วยการหัวเราะเมื่อเจ้านายเล่าเรื่องตลก ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วเรื่องที่เล่านั้นไม่ตลกเลย กรณีเหล่านี้ถือเป็นการแสดงออกอย่างเสแสร้งหรือเป็นการสร้างท่า

2.2.2 การแสดงออกที่เกินจริง

ภายใต้สถานการณ์บางสถานการณ์ บุคคลมักจะแสดงความรู้สึกที่เกินจากความเป็นจริง มีลักษณะคล้ายคลึงกับการสร้างท่า ต่างกันตรงที่การแสดงออกในลักษณะนี้มักจะมีความจริงใจเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น สามีแสดงอาการหวังกรรยาในขณะที่เวลานั้นตนเองก็อยู่ในอาการที่เหนื่อยและหิวมาก หรือมารดาแสดงอาการโกรธโตะ เมื่อลูกอายุสองขวบเดินชนโตะและร้องไห้เสียงดัง เพื่อเป็นการปลอบประโลมให้ลูกหยุดร้องไห้

2.2.3 การแสดงออกน้อยกว่าความเป็นจริง

เป็นการแสดงออกทางอารมณ์ที่แสดงน้อยกว่าระดับอารมณ์ที่เป็นจริง การแสดงออกในลักษณะนี้จะพบเห็นได้บ่อยในสังคมไทย เช่น การที่พ่อ-แม่บางคนไม่ค่อยแสดงออกถึงความยินดีหรือแสดงความรักต่อลูก ทั้งๆที่ในความเป็นจริงนั้นมีความยินดีและความรักอยู่อย่างมาก

2.2.4 การสะกดใจหรือการปกปิด

ในบางเวลาบุคคลมักจะสะกดใจหรือปกปิดโดยไม่แสดงอารมณ์หรือความรู้สึกใดๆทั้งสิ้น การแสดงออกเช่นนี้บุคคลนั้นต้องมีวุฒิภาวะหรือมีประสบการณ์มากจึงจะสามารถทำได้แบบเนียน การสะกดหรือปกปิดอารมณ์มักเกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นๆไม่ต้องการให้ผู้อื่นรู้ความรู้สึกที่แท้จริงของตน หรือเกิดขึ้นเมื่อบุคคลคิดว่าหากแสดงอารมณ์ออกไปแล้วอาจส่งผลในเชิงลบมากกว่าในเชิงบวก หรือความรู้สึกว่าไม่ต้องการทำร้ายจิตใจของผู้อื่น การสะกดใจหรือการปกปิดอารมณ์มักเกิดขึ้นบ่อยครั้งในชีวิตประจำวัน เช่น เราไม่สามารถแสดงอาการดีใจเมื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัยต่อหน้าเพื่อนๆที่กำลังเสียใจเพราะสอบเข้าไม่ได้ หรือเราไม่ต้องการให้คนอื่นเห็น

ว่า เรากำลังพิจารณาคนที่ได้เลื่อนขั้นเงินเดือน หรือเราต้องสะกดอารมณ์โกรธเมื่อได้รับคำตำหนิจากผู้ใหญ่ในที่ประชุม เป็นต้น

2.2.5 การสวมหน้ากาก

ในบางครั้งบุคคลได้แสดงอารมณ์ตรงข้ามอย่างสิ้นเชิงกับความรู้สึกที่เป็นจริง การสวมหน้ากากนี้จะแตกต่างจากการแสร้งทำหรือการแสดงออกเกินจริง การสวมหน้ากากเป็นการแสดงออกในลักษณะที่ตรงข้ามกับความรู้สึกที่แท้จริง เช่น การแสดงความยินดีกับคู่แข่งชั้นที่ ได้รับรางวัลในขณะที่ตนเองไม่ได้รับรางวัล ซึ่งการแสดงความยินดีเป็นการแสดงไปตามมารยาท แต่ในความรู้สึกที่แท้จริงแล้วบุคคลนั้นต้องการเป็นผู้ชนะมากกว่า หรือการพูดคุยและแสดงการยิ้มแย้มเป็นกันเองกับหัวหน้างานที่ไม่ชอบ เนื่องจากเป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา (กาญจนา โขกหรือญสุชชัย 2550, น.79-81)

สรุป

การแสดงออกในการสื่อสารเชิงอวัจนภาษาแบ่งเป็นการแสดงออกทางร่างกายและลักษณะการแสดงออกทางอารมณ์ ซึ่งการแสดงออกทางร่างกายนั้นมีทั้งรูปร่างหน้าตา การแต่งกาย การแสดงออกทางอารมณ์ โดยที่การแสดงออกทางใบหน้าถือเป็นส่วนหนึ่งด้วย สามารถแบ่งการแสดงออกทางใบหน้าได้เป็น 6 รูปแบบคือ ความสุข ความกลัว ความขยะเขยง ความเศร้า ความโกรธ และความแปลกใจ แต่มีเพียง 4 รูปแบบที่เป็นสากลคือ ความสุข ความเศร้า ความกลัว และความโกรธ

ลักษณะการแสดงออกทางอารมณ์ของมนุษย์แบ่งได้เป็น 5 วิธี คือ 1.การแสร้งทำ 2.การแสดงออกที่เกินจริง 3.การแสดงออกน้อยกว่าความเป็นจริง 4.การสะกดใจหรือการปกปิด 5.การสวมหน้ากาก

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสื่อสารเชิงอวัจนภาษา

การสื่อสารเชิงอวัจนภาษาในแต่ละวัฒนธรรมย่อมมีความแตกต่างกันเนื่องด้วยในแต่ละวัฒนธรรมมีการผสมผสานของสิ่งต่างๆหลายรูปแบบ ดังนั้นอวัจนภาษาที่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมย่อมต่างกันไปตามแต่ละวัฒนธรรมด้วย ซึ่งกาญจนา โขกหรือญสุชชัย (2550) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสื่อสารเชิงอวัจนภาษาไว้ดังนี้

3.1 วัฒนธรรม หมายถึง กลุ่มของการรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยมและความต้องการที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของคนกลุ่มใหญ่ โดยทั่วไปวัฒนธรรมเป็นการผสมผสานของปรากฏการณ์ กฎเกณฑ์ บรรทัดฐานและการดำเนินชีวิตของบุคคลในท้องถิ่น โดยลักษณะของ

วัฒนธรรมสามารถสังเกตได้ด้วยการเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างภายในกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มวัฒนธรรม (Anderson 1999: 82) ในความหมายนี้ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรมมองวัฒนธรรมในมิติที่เป็น “กลไกควบคุม” การคิดของแต่ละบุคคล อันประกอบด้วย การวางแผน การผสมผสาน หรือกฎเกณฑ์ ซึ่งในคอมพิวเตอร์ วัฒนธรรมเปรียบเสมือน “โปรแกรม” ที่คอยควบคุมการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์

วัฒนธรรมประกอบด้วยคุณลักษณะเฉพาะซึ่งเกิดขึ้นและดำเนินไปด้วยแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย โดยแหล่งข้อมูลเหล่านั้นประกอบด้วย พันธุกรรมของมนุษย์ สภาพแวดล้อม และความรู้สึกส่วนบุคคลด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความหลากหลายและยังแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละกลุ่มคน... ในแต่ละวัฒนธรรม บุคคลแสดงออกทางอวัจนภาษาในลักษณะที่ต่างกัน และอวัจนภาษาเหล่านั้นยังมีความหมายต่างกัน หรือแม้กระทั่งในวัฒนธรรมเดียวกัน อวัจนภาษาบางอย่างสามารถมองเห็นได้ชัดเจน ในขณะที่อวัจนภาษาบางอย่างก็ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน หรืออวัจนภาษาบางอย่างปรากฏอย่างเด่นชัดในวัฒนธรรมหนึ่งแต่กลับแสดงออกในลักษณะที่ไม่เด่นชัดในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง สิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสื่อสารของมนุษย์ ซึ่งหมายรวมถึงการสื่อสารเชิงอวัจนภาษาดังนั้น นอกจากวัฒนธรรมแล้วยังมีองค์ประกอบอื่นๆอีก

3.2 ลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคล เมื่อบุคคลมีความแตกต่างกันย่อมหมายความว่า บุคคลเหล่านั้นจะต้องมีลักษณะของการสื่อสาร ซึ่งหมายรวมถึงการสื่อสารเชิงอวัจนภาษาในลักษณะที่แตกต่างกันด้วยเช่นกัน

3.3 สถานการณ์คือเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ในบางครั้งเกิดขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วน ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ทำการสื่อสารได้เตรียมตัวมาก่อน หรือเป็นสถานการณ์ที่ผู้สื่อสารจำเป็นต้องสื่อสารอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อเหตุผลบางอย่าง เช่น แสดงความรู้สึกเสียใจในขณะที่ไม่ได้เสียใจ เพราะต้องการรักษามารยาท หรือต้องแสดงความยินดีเพราะอยู่ในงานมงคล นอกจากนี้ สถานการณ์ยังทำให้บุคคลคนเดียวกันมีลักษณะการสื่อสารเชิงอวัจนภาษาที่แตกต่างกันไปด้วย ตัวอย่างเช่น ผู้รายงานข่าวเช้าจะต้องแสดงให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือเมื่อต้องทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว แต่ผู้รายงานข่าวคนเดียวกันคงไม่จำเป็นต้องวางตัวเป็นทางการน่าเชื่อถือเมื่ออยู่กับเพื่อนหรือกับภรรยาที่บ้าน

3.4 สถานภาพของบุคคล คนหนึ่งคนมีหลายสถานภาพ บางคนมีสถานภาพเป็นพ่อ อาจารย์ เพื่อนและยังเป็นลูกด้วย ดังนั้น ในการสื่อสารเชิงอวัจนภาษา บุคคลจะต้องมีการแสดงออกให้ถูกต้องและเหมาะสมกับสถานภาพที่ตนดำรงอยู่ในขณะนั้น การสื่อสารที่ไม่ถูกต้องตามสถานภาพของตนเองก็จะก่อให้เกิดความไม่เหมาะสมในการสื่อสารนั้นได้

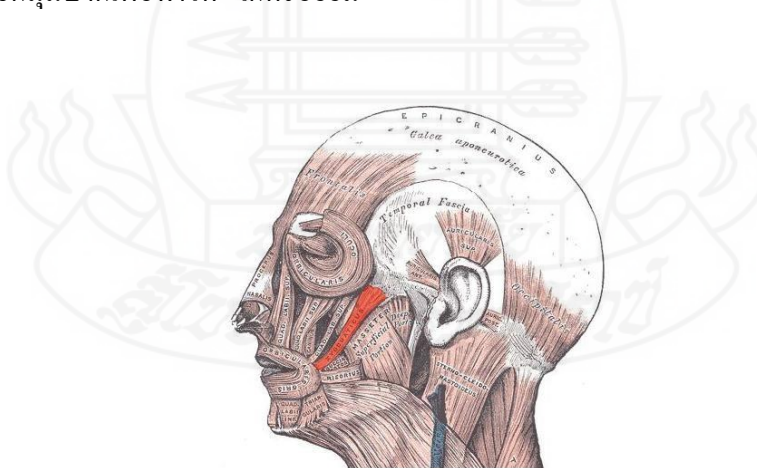
สรุป

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสื่อสารเชิงอวัจนภาษามี 4 อย่างคือ วัฒนธรรม ลักษณะเฉพาะของบุคคล สถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น และสถานภาพของบุคคล

4. ยิ้มในทางวิทยาศาสตร์: กลไกของกล้ามเนื้อขณะยิ้ม

จากข้อมูลของ http://banroiym.tripod.com/html/06_science01.html สืบค้นเมื่อ 19 พ.ย. 2558 พบว่ารอยยิ้ม เกิดจากการทำงานของกล้ามเนื้อ 2 มัดใหญ่ คือ ไชโกเมติก เมเจอร์ (Zygomatic major) ที่ช่วยดึงมุมปากให้ยกขึ้นไปหาโหนกแก้ม และออร์บิกูลาริส ออคิวไล (Orbicularis Oculi) ที่ช่วยดึงกล้ามเนื้อและเปลือกตาให้ยกขึ้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบการยิ้มกับการแสดงสีหน้าแบบอื่น เช่น โกรธ เศร้า เศร้า ขมขื่น วิทกกังวล ฯลฯ แล้ว จะพบว่าการยิ้มใช้กล้ามเนื้อใบหน้าน้อยกว่าการแสดงสีหน้าแบบอื่นมาก การยิ้มจึงเป็นเรื่องที่ง่ายกว่า ใช้พลังงานน้อยกว่า และทำให้ใบหน้าดูดีกว่าการแสดงสีหน้าแบบอื่นๆด้วย

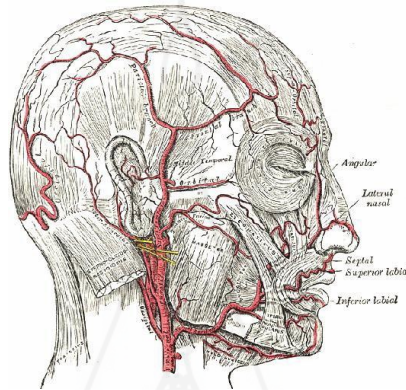
ไชโกเมติก เมเจอร์ (Zygomatic major) เป็นกล้ามเนื้อของมนุษย์ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการแสดงออกทางใบหน้า โดยไชโกเมติก เมเจอร์ จะทำงานร่วมกับเส้นประสาทเส้นที่ 7 (facial nerve) ไชโกเมติกเมเจอร์แต่ละส่วนจะขยายออกมาจากกระดูกแก้มจนถึงมุมปาก หน้าที่สำคัญของมันคือการยกมุมปากเพื่อทำให้ เกิดรอยยิ้ม

ภาพที่ 2.1 กล้ามเนื้อไชโกเมติก เมเจอร์

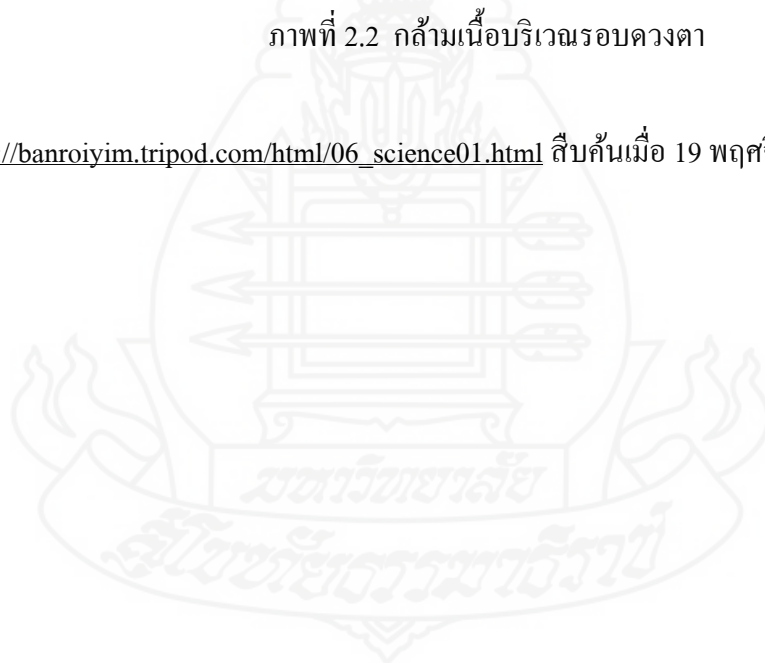
(ที่มา http://banroiym.tripod.com/html/06_science01.html สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

ออร์บิกูลาริส ออกิวไล (Orbicularis Oculi) คือกล้ามเนื้อใบหน้าส่วนที่อยู่รอบดวงตา ซึ่งถูกดึงและยึดไว้ด้วยขมุก,กระดูกหน้าผาก โดยกระบวนการของขากรรไกรบน,ผิวหนังล่างและเส้นใยภายใต้ผิวหนัง กล้ามเนื้อนี้เป็นกล้ามเนื้อที่อยู่นอกเหนืออำนาจจิตใจ (อยู่ในระบบประสาทอัตโนมัติ) จะทำงานเมื่อมีฮอร์โมนมากระตุ้นเท่านั้น

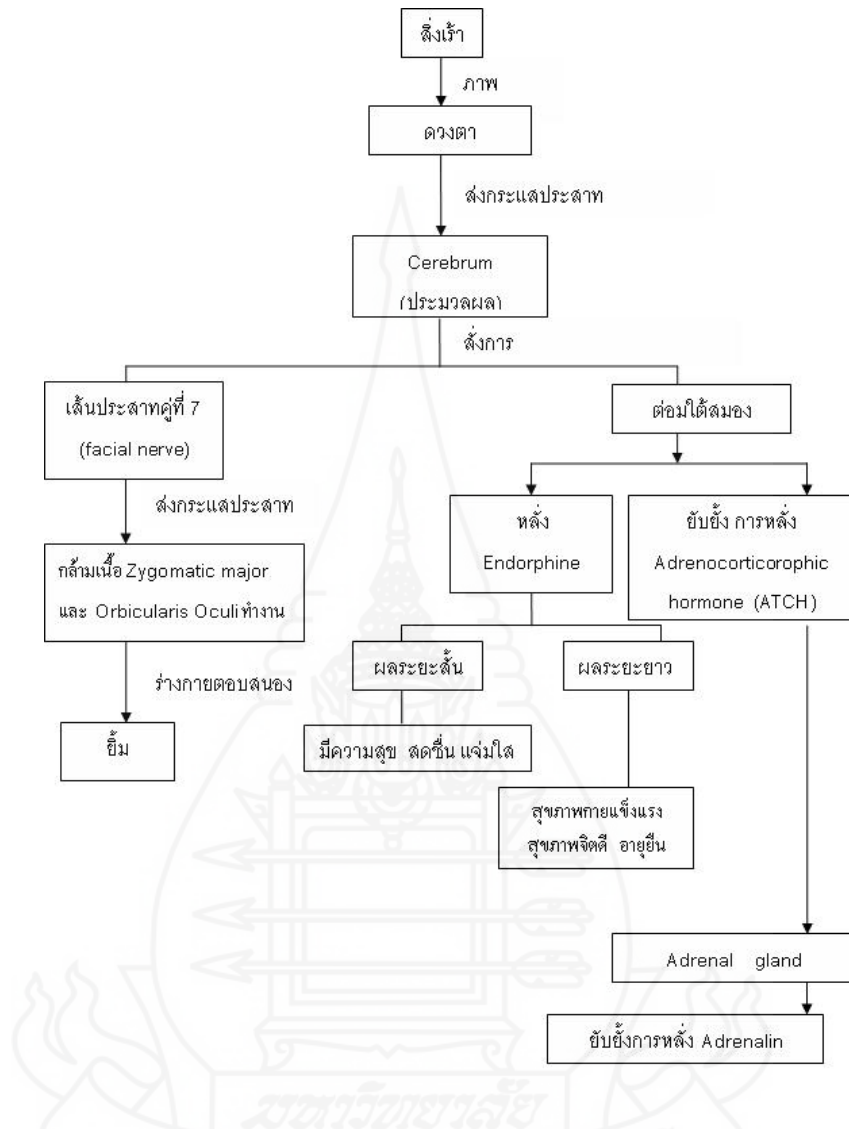

ภาพที่ 2.2 กล้ามเนื้อบริเวณรอบดวงตา

(ที่มา http://banroyim.tripod.com/html/06_science01.html สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

หากคุณภาพรวมของใบหน้ามนุษย์ขณะยิ้มจะมีกลไกดังนี้

ภาพที่ 2.3 กลไกที่เกิดขึ้นในร่างกาย เมื่อแสดงอาการยิ้ม

(ที่มา http://banroiym.tripod.com/html/06_science01.html สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

จากภาพแสดงกลไกของร่างกายขณะยิ้มแสดงให้เห็นว่า การยิ้มของมนุษย์นั้นใช้กลไกกล้ามเนื้อใบหน้าน้อยกว่า ใช้พลังงานน้อยกว่าและทำให้ใบหน้าดูดีกว่าการแสดงสีหน้าแบบอื่น กล่าวโดยสรุป ในทางวิทยาศาสตร์กลไกในร่างกายเมื่อยิ้มนั้นเป็นเรื่องที่มีผลดีต่อมนุษย์ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทำให้มีความสุข อายุยืน เป็นต้น

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษามุมมองที่แตกต่างในเรื่องยิ้มสยามของชาวต่างชาติ ดังนั้นจึงทำการศึกษาเอกสารที่มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงอวัจนภาษาและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยของคนไทยในสายตาชาวต่างชาติในสมัยต่างๆ ดังนี้

5.1 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงอวัจนภาษา

Monthienvichienchai (2004) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง The Understanding of Cultural Similarity and Cultural Awareness on the Interpretation of Thai Smile เป็นการศึกษาค้นคว้าความเข้าใจของวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงและความรู้ทางวัฒนธรรมในการตีความได้อย่างถูกต้องของยิ้มแบบไทยในรูปแบบต่างๆ รอยยิ้มซึ่งเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ที่ถูกใช้มากที่สุดในการติดต่อสื่อสารแบบไทยมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารกันระหว่างคนไทย และในการสื่อสารกันระหว่างวัฒนธรรมของคนไทยและชาวต่างชาติ รอยยิ้มของไทยนั้นมีอย่างน้อย 113 ชนิดและเป็นรอยยิ้มที่แสดงออกถึงความสนุกสนานน้อยกว่าแบบที่ไม่แสดงออกถึงความสนุกสนาน ความสามารถในการรับรู้ยิ้มแบบไทยนั้นเป็นสากล วัฒนธรรมที่ต่างกันมีระดับการรับรู้ที่ต่างกัน การรับรู้หรือการตีความได้อย่างถูกต้องนั้นขึ้นอยู่กับการใช้รอยยิ้มในการกระทำระหว่างกันในสังคมแต่ละวัน ความรู้เรื่องวัฒนธรรมเกี่ยวกับอารมณ์ซึ่งมีผลต่อรอยยิ้มมากหรือน้อยนั้นต้องสัมพันธ์กันเพื่อช่วยเพิ่มความแม่นยำในการตีความยิ้มแบบไทย

Richmond and McCroskey (2000), cited in Monthienvichienchai, Chintana, 2004, p.47 กล่าวว่าคนเราสามารถแสดงออกทางสีหน้าได้มากกว่ารอยยิ้มเพื่อสื่อถึงอารมณ์ที่ต่างกัน

ในส่วนของรอยยิ้มนั้น Ekman (2001), cited in Monthienvichienchai, Chintana, 2004, p.50 บอกว่ามีรอยยิ้มที่กลบเกลื่อนความรู้สึกที่แท้จริงซึ่งเป็นยิ้มที่โกหก

Matsumoto (1996), cited in Monthienvichienchai, Chintana, 2004, น. 50 กล่าวว่ารอยยิ้มนั้นเป็นสิ่งที่ถูกใช้มากที่สุดเพื่อปกปิดอารมณ์ของคนเราซึ่งตรงกับที่ Hess, Beaupré และ Cheun (2002) บอกว่ารอยยิ้มนั้นสามารถใช้ควบคุมหรือปกปิดความรู้สึกด้านลบในขณะที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กัน

อารมณ์ของมนุษย์แสดงออกในรูปแบบที่หลากหลายมีทั้งในเชิงบวกและในเชิงลบ อารมณ์เหล่านั้นสามารถส่งผ่านมายังการแสดงออกทางใบหน้า ซึ่งความสุข เป็นการแสดงออกทางอารมณ์ในเชิงบวกที่มากที่สุดที่มนุษย์แสดงออก Ekman and Friesen (1975) อ้างถึงในกาญจนา โชคเหรียญสุขชัย (2550, น. 86) ค้นพบว่าเกือบทุกคนสามารถตีความและเข้าใจใบหน้าที่แสดงออก

ถึงความสุขได้ ซึ่งใบหน้าที่แสดงออกถึงความสุขได้แก่ ใบหน้าที่แสดงการยิ้ม รวมทั้งการทำริมฝีปากกว้าง ขยับแก้มและกะพริบตา

ตรงกับที่ Van hoofe (1972) อ้างถึงในกาญจนา โขกเหรียญสุขชัย (2550, น. 87) กล่าวเสริมว่า การแสดงออกทางอารมณ์เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เผ่าพันธุ์มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ดังจะเห็นได้จากการแนะนำตัวหรือการแสดงตัวเมื่อไปต่างถิ่นด้วยการยิ้มนั้น มักจะได้รับการต้อนรับที่อบอุ่นกลับมา เนื่องจากบุคคลทั่วไปสามารถเข้าใจได้ว่า การยิ้มเป็นการแสดงออกถึงความเป็นมิตร ประกอบกับคนทั่วไปไม่ค่อยทำร้ายผู้ที่แสดงออกว่ากำลังมีความสุข การยิ้มของมนุษย์ยังเป็นการแสดงออกขั้นพื้นฐานที่สามารถสร้างความประทับใจและความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับบุคคลอื่นๆทั่วไปหรือเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับผู้ที่อยู่ในต่างวัฒนธรรม

ความเศร้าเป็นอารมณ์ที่อยู่ตรงข้ามกับความสุข อวัจนภาษาที่แสดงออกถึงความเศร้ามีหลายรูปแบบด้วยกันซึ่งการแสดงออกทางใบหน้าเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้มากที่สุดและเป็นสากลที่ทุกคนเข้าใจได้ตรงกัน สัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับสีหน้าในการแสดงความรู้สึกได้แก่ “การก้มหน้า การยิ้มน้อยลง ลดการจ้องตามองต่ำ” (กาญจนา โขกเหรียญสุขชัย 2550, น. 89)

ความประหลาดใจเป็นหนึ่งในอารมณ์ขั้นพื้นฐานของมนุษย์ 6 อารมณ์ และยังเป็นอารมณ์ที่แสดงออกบ่อยที่สุดด้วย นอกจากนี้ความประหลาดใจยังไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นอารมณ์ในเชิงบวกหรือลบ เพราะสามารถจัดเป็นได้ทั้งสองแบบขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าที่มากระตุ้นในขณะนั้น “...เมื่อบุคคลเกิดอาการประหลาดใจก็จะแสดงออกทางสีหน้าในช่วงเวลาสั้นๆ และจะผ่านไปอย่างรวดเร็ว อาการที่แสดงออกทางสีหน้ามักประกอบด้วยอวัจนภาษาบนใบหน้า เช่น การเบ่งตา การเล็กลิ้น หรือการอ้าปากค้าง...” (กาญจนา โขกเหรียญสุขชัย 2550, น. 92)

นอกจากนี้ยังมีอารมณ์อีกหลายชนิดที่มีการแสดงออกทางใบหน้าได้แก่ หยิ่งหรือทิฐิมานะ ซึ่งอวัจนภาษาที่สื่ออารมณ์นี้คือการเขินหน้า เม้มปาก ทำกิริยาแข็งกร้าว ยิ้มกว้างหรือจ้องหน้า ความละอายใจ อวัจนภาษาคือการหลีกเลี่ยงการสื่อสารกันระหว่างบุคคล เช่น “การก้มหน้า ไม่สบตา ขยับตัวไปมา การถอนหายใจหรือการหัวเราะแบบเบาๆ” (Meadow: 1991; Keitner: 1995; Leary & Scheff: 1995 อ้างถึงในกาญจนา โขกเหรียญสุขชัย 2550, น. 98)

ความอึดอัดใจและความรู้สึกผิดก็มีการแสดงออกผ่านพฤติกรรมอวัจนภาษามากมาย ความอึดอัดใจนั้นมีอวัจนภาษาที่แสดงออกได้แก่ การยิ้ม ซึ่ง Kelter: 1995; Miller & Leary: 1992 อ้างถึงในกาญจนา โขกเหรียญสุขชัย (2550, น. 98 -99) ว่า การยิ้มก็อุปมาหรือเปรียบไปว่าเป็นการขอโทษเพื่อเป็นการรักษาหน้าในสถานการณ์ที่เกิดความรู้สึกอึดอัดใจ ส่วนพฤติกรรมอื่นๆที่ออกแบบมาเพื่อระงับอารมณ์อึดอัดใจในขณะที่ถูกจ้องมอง ได้แก่ การหลบเลี่ยงโดยหันไป

มองทางอื่น ส่วนการลดอาการเครียดอาจจะกระทำโดยการหลบตา เข้มปาก กะพริบตา ยิ้มเหย หัวเราะไม่เต็มเสียง หมุนมือไปมา หันไปมองในทางที่ไม่มีคน หรือเดินหนีไป

ในสังคมไทยการแสดงอาการรู้สึกผิดอาจจะไม่ค่อยแสดงออกด้วยการใช้ วจนภาษา คือการกล่าวคำว่า “ขอโทษ” แต่มักนิยมใช้วจนภาษาซึ่งแสดงออกในลักษณะที่มีสีหน้า กังวล เจ็บ ใจหดแคและอาจจะนั่งก้มหน้า (หรืออาจกล่าวคำว่าขอโทษเบาๆตามมาทีหลัง) การ แสดงการลดระดับความรู้สึกผิดหรือหลบเลี่ยงอาการรู้สึกผิด อาจจะแสดงในลักษณะของการยิ้มไม่ เต็มที่ (เหย) หลบตาหรือพูดเสียงโทนต่ำ เป็นต้น (กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย 2550, น. 100)

อาจกล่าวได้ว่ารอยยิ้มของคนเรานั้นเป็นการแสดงออกทางสีหน้าที่สามารถสื่อถึง อารมณ์ได้หลากหลายซึ่งลักษณะของการยิ้มนั้น กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย (2550, น. 182) ได้ กล่าวไว้ว่า “การยิ้มที่แสดงความจริงใจกับการยิ้มเพื่อโกหกจะมีความแตกต่างกัน การยิ้มที่มา พร้อมกับ การใส่หน้ากาก การใส่หน้ากาก หมายถึง การแสดงออกที่ตรงข้ามกับความรู้สึกที่แท้จริง จะมีความวิตกกังวล เศร้า หรือในทางตรงข้ามจะมีลักษณะของการถูกผสมอยู่ด้วย” และใน งานวิจัยหลายชิ้นได้จัดให้ “การยิ้มเป็นการแสดงถึงการระงับโทสะ การเป็นผู้ได้บังคับบัญชา และ การยอมจำนน” (Hently: 1977 and Keating: 1985 อ้างถึงใน กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย 2550, น. 202) นอกจากนี้ Redmond (1999) , cited in Monthienvichienchai, Chintana, 2004, p. 57 อธิบาย ไว้ว่า “รอยยิ้มแบบไทยมีความหมายได้หลากหลายนอกเหนือไปจากความพอใจ” สอดคล้องกับที่ สุจิตต์ วงษ์เทศ (2551) กล่าวไว้ในคอลัมน์ สุวรรณภูมิ สังคมวัฒนธรรมไว้ว่า

ยิ้ม เป็นกิริยาอาการของคนทุกเพศทุกวัย แสดงออกทางริมฝีปากและดวงตา บอก ความรู้สึกแรกสุดและเก่าแก่ที่สุด คือ อ่อนน้อมถ่อมตัว ต่อมาก็แสดงออกให้มีความรู้สึกต่างๆ เช่น รัก, ชอบ, เกลียด, เสียใจ, เยาะเย้ย ฯลฯ และมีความหมายต่าง ๆ กัน จะขอยกพจนานุกรม ฉบับมติชน (พ.ศ. 2547) มาเป็นตัวอย่าง ดังนี้

ยิ้มกริ่ม แสดงออกถึงความพึงพอใจ กระหิมด้วยสีหน้า, ยิ้มแฉ่ง ยิ้มอย่างร่าเริง เบิกบาน, ยิ้มด้วยปาก ถากด้วยตา(สำนวน) แสดงอาการคูหมั่นด้วยสายตา, ยิ้มแต่ ยิ้มค้างอยู่นาน, ยิ้ม อย่างเบิกบาน, ยิ้มน้อยยิ้มใหญ่ ยิ้มแล้วยิ้มเล่าด้วยความพ้อออกพ้อใจอย่างมาก, ยิ้มแป้น ยิ้มอย่างหน้า บาน, ยิ้มแปล่ ยิ้มอย่างอึมอึมใจ, ยิ้มพราย ยิ้มอยู่ในที่ด้วยความภูมิใจ เช่น

พระยิ้มพรายคล้ายโกรธออกโธษฐ์อือ ถึงจะถือก็ทำไม่แม่ได้มา (อภิมณี),
ยิ้มย่อง ยิ้มด้วยความดีใจ เช่น นางฟังคำซ้ำวักเห็นสบช่อง จึงยิ้มย่องเคลือบแฝง
แกล้งใจ (อภิมณี),
ยิ้มเยาะ ยิ้มอย่างเหยียดหยัน, ยิ้มแยม ยิ้มอย่างอารมณ์ดี, ยิ้มละไม ยิ้มอยู่ในหน้า
เช่น อีเมี้ยยิ้มละไมอยู่ในหน้า (ขุนช้างขุนแผน),

ยิ้มสยาม เรียกการยิ้มของคนไทยซึ่งมีเรื่องราวอะไรก็ยิ้มไว้ก่อน, ยิ้มหวาน ยิ้มทอດไมตรี, ยิ้มหัว ทั้งยิ้มและหัวเราะไปพร้อมๆกัน, ยิ้มเหย (ยิ้ม-เหุย) อาการยิ้มเมื่อถูกจับได้, ยิ้มแหยง ยิ้มด้วยความหดหู่ใจ, ฝืนยิ้ม, ยิ้มเหย (ยิ้ม เหย) ฝืนยิ้มเมื่อถูกจับได้ว่าทำผิด

จากที่สุจิตต์ วงษ์เทศ กล่าวมาแล้วเกี่ยวกับยิ้มต่างๆซึ่งปรากฏในพจนานุกรม ฉบับมติชน ทำให้เห็นว่าอาการยิ้มนั้นมีความหมายต่างกัน ดังที่ LaFrance and Hecth (1999) , cited in Monthienvichienchai, Chintana, 2004, p. 59 กล่าวไว้ว่า ลักษณะต่างๆของรอยยิ้มต้องมีการกำหนดเพื่อเข้าใจความหมายของยิ้ม การแปลความหมายของยิ้มแบบไทยที่ถูกต้องนั้นจะช่วยหลีกเลี่ยงความเข้าใจที่ผิดพลาด, ความขัดแย้ง, และความผิดหวังในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้

Ambadar Z, Cohn JF, Reed LI. ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความหมายของรอยยิ้มรวมถึงรูปแบบโครงสร้างและลักษณะที่เปลี่ยนแปลงของรอยยิ้ม ลักษณะของรูปแบบโครงสร้างนั้นรวมไปถึงการทำงานร่วมกันของกล้ามเนื้อ Orbicularis oculi(AU6) การควบคุมรอยยิ้ม การเปิดปาก ขนาดความกว้างและความไม่สมดุลกันของความกว้าง ลักษณะการเปลี่ยนแปลงรวมถึงระยะเวลา การเริ่มต้นและการสิ้นสุดของความเร็ว ความเร็วที่ไม่เท่ากันและการเคลื่อนไหวของศีรษะ ลักษณะของรอยยิ้มวัดโดยใช้ระบบ Facial Action Coding System (Ekman, Friesen, & Hager,2002) และ Automated Facial Image Analysis (Cohn & Kanade, 2007) ผู้สังเกตการณ์ได้สรุปว่ามีรอยยิ้มทั้งหมด 122 แบบซึ่งมีทั้งแบบสนุกสนาน อึดอัดขัดเขิน กังวลใจ สุขภาพหรือรอยยิ้มแบบอื่นๆ ซึ่งมี 53 รูปแบบที่เป็นรอยยิ้มแบบมาตรฐานที่แบ่งได้เป็นแบบสนุกสนาน อึดอัดขัดเขิน กังวลใจหรือสุขภาพ ในการเปรียบเทียบ พบว่า การรับรู้ความหมายแบบสนุกสนานนั้นใช้กล้ามเนื้อ ออร์บิคูลาริส ออคิวไล (Orbicularis oculi) มากกว่ารอยยิ้มแบบสุขภาพ มีการเปิดปากมากกว่า เริ่มยิ้มอย่างรวดเร็วและนานกว่า ส่วนการเปรียบเทียบการรับรู้เมื่ออึดอัดขัดเขิน/กังวลใจ การยิ้มแบบสนุกสนานก็มีการใช้กล้ามเนื้อ ออร์บิคูลาริส ออคิวไล (Orbicularis oculi) มากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับกรยิ้มแบบสุขภาพ การยิ้มแบบอึดอัดขัดเขินมีการเปิดปากมากกว่า รอยยิ้มกว้างกว่าและก้มศีรษะไปข้างหน้ามากกว่า การเกิดขึ้นของกล้ามเนื้อ ออร์บิคูลาริส ออคิวไล(Orbicularis oculi) ในการรับรู้ความอึดอัดขัดเขิน/กังวลใจ และยิ้มแบบสุขภาพ ตั้งสมมติฐานได้ว่า กล้ามเนื้อ ออร์บิคูลาริส ออคิวไล(Orbicularis oculi) ที่ใช้เมื่อยิ้มเพียงพอในการสื่อถึงอารมณ์สนุกสนาน โดยการเปรียบเทียบกับกรรับรู้ยิ้มพื้นฐานสามแบบ ซึ่งพบว่าการรับรู้ความหมายของรอยยิ้มเกี่ยวเนื่องกับการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะในรูปแบบโครงสร้างของรอยยิ้มและลักษณะที่เปลี่ยนแปลงของรอยยิ้ม

Dong JK, Rashid RG, Rosentiel SF. ทำการศึกษาเปรียบเทียบและวัดขนาดของ ส่วนโค้งของรอยยิ้ม (ส่วนโค้งของฟันและริมฝีปาก) ในคนผิวขาวและคนเกาหลี ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนผิวขาวและเกาหลี 200 คน เป็นชาย 100 คน และหญิง 100 คน โดยการถ่ายรูปรอยยิ้ม ของกลุ่มตัวอย่างด้วยกล้องดิจิทัล ซึ่งส่วนโค้งนั้นไม่สามารถเห็นได้ชัด รูปภาพจึงถูกเปลี่ยนแปลง ให้เหมาะสมโดยใช้โปรแกรม Adobe Photoshop เพื่อจัดหาโค้งที่เหมาะสมที่สุดสำหรับฟันและริม ฝีปาก ข้อมูลเหล่านี้มีนัยยะที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับเพศและเผ่าพันธุ์ ความหมายส่วนโค้งของริม ฝีปากมีความโค้งมากกว่าความหมายของส่วนโค้งของฟัน

Harun, Minah (2007) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง Malay-Chinese interethnic communication in Malaysia: An analysis of sensemaking in everyday experience เป็น การศึกษารูปแบบการติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์มาเลเซียและจีนใน ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ทำการศึกษาถึงกลวิธีใน การสื่อสารและแนวคิดในการสร้างการรับรู้(Weick, 1969, 1979, 1995) ในกระบวนการสื่อสาร ระหว่างบุคคลในระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ เพราะว่าการสื่อสารระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์นั้นต้องการ ความเป็นปัจเจกบุคคลเช่นเดียวกันกับโครงสร้างทางสังคม(Blumer, 1969) เพื่อได้รับรู้ถึงความ อ่อนไหวในระหว่างวัฒนธรรม(Condon & Yousef, 1975; Orbe, 1995) ความรู้ทางกลุ่มชาติพันธุ์ และการสร้างการรับรู้ในปฏิกริยาที่เกี่ยวข้องกันของกลุ่มคนเอเชียที่หลากหลาย ผู้วิจัยได้ทำการเข้า ร่วมในแนวทางดำเนินทางที่กำหนดไว้เพื่อความเข้าใจปฏิกริยาเชิงสัญลักษณ์ของกลุ่มตัวอย่างมาก ยิ่งขึ้น การศึกษาครั้งนี้แสดงถึงการสร้างการรับรู้ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์และอธิบายถึงการ สร้างสรรค์ยุทธวิธีในการต่อรองรวมถึงเก็บงำความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ การเก็บข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพซึ่งรวมถึงการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและ การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างทางชาติพันธุ์สองกลุ่ม และศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การ วิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบพรรณนาโวหารที่เน้นในเรื่องของการสร้างการรับรู้ การศึกษาพบว่าความ เข้าใจในการสื่อสารระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ถูกจับตามองในรายการ ส่งเสริมความเป็นหนึ่งเดียวกันในสังคมในบริบทของความหลากหลายทางวัฒนธรรม

Turnbaugh, William A.; Turnbaugh, Sarah Peabody ศึกษาเรื่อง American Greeting: Hand Signaling on The Highways บทความนี้กล่าวถึงการแปลความหมายของ สัญลักษณ์มือบนทางหลวงของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นรูปแบบของปฏิกริยาเชิงสัญลักษณ์ ผล การศึกษาในการสังเกตการณ์ครั้งนี้กล่าวว่าสัญลักษณ์มือพบได้บ่อยที่สุดในแถบอเมริกาเหนือที่มี ประชากรอาศัยอยู่น้อยและเป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะพิเศษที่เหมือนกับการสังเกตในการกระทำที่ จัดตั้งขึ้นเพื่อเปรียบเทียบกัน ตามที่ได้ทำการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าสัญลักษณ์มือเป็น

สัญลักษณ์ของการปะทะและบางที่เป็นตัวอย่างของปฏิริยาเชิงสัญลักษณ์ในบางชุมชนในชนบท ความหมายของมันยังคงเป็นความคลุมเครือที่ไม่มีกรวิชัยแบบมีผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์ หลักการของ สัญญาณมือนั้นไม่ใช่เพียงแค่ออยู่ในสถานการณ์ที่จัดขึ้นเท่านั้นแต่ยังปรากฏอยู่ในรูปแบบของการยอมรับซึ่งกันและกันด้วย และทำที่ที่สุดสัญญาณมืออาจเป็นการแสดงออกทางร่างกายของผู้ขับ จักรยานที่แสดงถึง “ความห่วงใย” ต่อกัน กลไกนี้ถูกใช้เพื่อให้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสัญญาณที่ สมบูรณ์เช่นเดียวกับกลไกการจัดการด้วยตนเองที่พบในเรื่องอื่น รวมทั้งปฏิริยาของคนเดินถนน ด้วย

Eun-Jung Holden; Lee, Gareth; Owen, Robyn.(2005) ศึกษาเรื่อง Australian sign language recognition กล่าวถึงการรับรู้ภาษาสัญลักษณ์ของชาวออสเตรเลียที่เกิดขึ้นโดย อัตโนมัตินั้นได้หลายส่วน(หน้าตาและมือ) จนกระทั่งถึงภาพลักษณ์และได้กล่าวถึงส่วนสำคัญ ของการรับรู้เรื่องถ้อยคำสัญลักษณ์ จากการติดตามได้แสดงถึงความสอดคล้องของลักษณะต่างๆ ของเรขาคณิตระหว่างวัตถุเป้าหมายภายในกรอบปัจจุบันและก่อนหน้านั้น ในการทำสัญญาณ ใบบนและมือของผู้ทำสัญญาณมักทับซ้อนกันอยู่บ่อยครั้ง ด้วยเหตุนี้ระบบจึงต้องการแบ่งการ ทำสัญญาณเพื่อให้ได้ส่วนที่สำคัญ ระบบปฏิบัติการรวมถึงการปิดบังใบบนและมือโดยการค้นหา เส้นขอบของวัตถุเคลื่อนไหวที่อยู่ใกล้ที่สุด โดยใช้การผสมผสานระหว่างอักขรวิคเคลื่อนไหว เพื่ออธิบายถึงสัญลักษณ์ ใช้การรับรู้โดยการหมุนเวียนแบบ 2 มิติและความเร็วของสัญญาณ โดยมี ลักษณะสำคัญที่ไม่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ยังแสดงถึงความสัมพันธ์ของตำแหน่งเรขาคณิตและ รูปร่างของวัตถุเป้าหมาย เช่นเดียวกับทิศทางของการเคลื่อนไหว มีการใช้การรับรู้เรื่องถ้อยคำ Auslan โดยใช้ Hidden Markov Models การทดลองได้นำวลี 163 วลีไปใช้ ร่วมด้วยรูปแบบ ไวยากรณ์ที่หลากหลาย การใช้ไวยากรณ์ที่เป็นที่รู้จักประสบผลสำเร็จในการรับรู้ 97% อยู่ในระดับ รูปประโยค และ 99% ที่อยู่ในระดับคำ

5.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะนิสัยของคนไทยมีดังนี้

วริยา ศิวะศรียานนท์ และทวีวัฒน์ ปุณฺชกรวิวัฒน์ (2523) ทำการวิจัยเรื่อง ลักษณะนิสัยของคนไทยในทรรศนะของชาวตะวันตก อยุธา-2475 ซึ่งในส่วนที่กล่าวถึง บุคลิกภาพส่วนตัวของคนไทยนั้น ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพที่ชาวต่างชาติมีความเห็นแตกต่างกัน และ บุคลิกภาพในส่วนที่มีความเห็นพ้องต้องกัน บุคลิกภาพที่ชาวต่างชาติมีความเห็นแตกต่างกัน ได้มี ชาวต่างชาติกล่าวถึงเกี่ยวกับ ความอ่อนน้อมถ่อมตนและความถือตัว ซึ่งบาทหลวงเดอ ชัวซีย์ เห็นว่า คนไทยมีความอ่อนน้อมถ่อมตนและความถือตัว แม้กระทั่งสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเอง ดังจะ เห็นได้จากกรณีที่ราชทูตเซอวาลีเออร์ เดอ โชมองต์ จะถวายพระราชสาส์นของพระเจ้ากรุงฝรั่งเศส แก่ตนนั้น ราชทูตเดอ โชมองต์ ยืนยันจะถวายพระราชสาส์นต่อพระหัตถ์ให้จึงได้ เรื่องนี้สร้างความ

ลำบากใจแก่ทั้งฝ่ายไทยและฝรั่งเศสเนื่องจากธรรมเนียมปฏิบัติที่ต่างกัน และเมื่อถึงวันถวายพระราชสาส์นราชทูตฝรั่งเศสก็กระทำการที่ไม่เหมาะสมในสายตาของคนไทยคือ การที่ถวายพระราชสาส์นต่อสมเด็จพระนารายณ์ โดยมีได้ชูคอขึ้นเลย ทำให้พระเจ้าแผ่นดินต้องโน้มพระวรกายลงมาเพื่อรับพระราชสาส์น ของพระเจ้ากรุงฝรั่งเศส ซึ่งความเห็นของบาทหลวงเดอ ชัวซีซ์ นั้นเห็นว่าเป็นความอ่อนน้อมถ่อมตนของพระมหากษัตริย์ไทย นอกจากอุปนิสัยความอ่อนน้อมถ่อมตนแล้ว คนไทยยังได้ชื่อว่ารู้จักประมาณตนและมีความมักน้อย อันน่าจะเป็นลักษณะอุปนิสัยที่สืบเนื่องจากความอ่อนน้อมถ่อมตน อุปนิสัยอื่นๆที่ชาวต่างชาติแสดงทรรศนะเกี่ยวกับคนไทยคือ ความสุภาพ เรียบร้อยและความไม่สุภาพบางอย่าง เช่น ลาดูแบร์ ที่มีความเห็นว่ากิริยาท่าทางของชาวสยามล้วนแล้วแต่เต็มไปด้วยความเรียบร้อย ทั้งในเวลานั่ง เดินและทำความเคารพ แต่อย่างไรก็ดี ลาดูแบร์ก็ยังมองเห็นความไม่สุภาพหลายอย่างของคนไทย เช่นการเรอโดยไม่ป้องปากหรือการไม่ใช้ผ้าเช็ดหน้าเช็ดสิ่งสกปรกต่างๆ เรื่องความซื่อตรงและการโกหกหลอกลวง ลาดูแบร์และเมอซิเออร์เวรต์ เห็นต่างกัน เพราะลาดูแบร์เห็นว่า ชาวสยามมีความซื่อตรงในด้านการค้ามาก ชัดกับความเห็นของเวรต์ที่ว่า คนไทยนั้นไม่ซื่อตรงในด้านการค้า ในส่วนของบุคลิกภาพที่ความเห็นพ้องต้องกันนั้น ทรรศนะของชาวตะวันตกส่วนใหญ่ที่มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องลักษณะบุคลิกภาพ บางอย่างของคนไทย เช่น คนไทยใจบุญสุนทาน รักสนุก ต้อนรับขับสู้ เกียจคร้าน เฉื่อยชา เป็นต้น

รูท เบนดิกท์ อ้างถึงใน ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ (2549: 10-11) ได้ศึกษาพฤติกรรมของคนไทยในเชิงมานุษยวิทยา ผลการศึกษาของเบนดิกท์ได้ชี้ให้เห็นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของไทยทั้งในเรื่องของการปกครอง ประชากร ลักษณะการเมือง ความสำคัญของพุทธศาสนากับสังคมไทย สถาบันสงฆ์ และการนับถือศาสนาพุทธ ลักษณะครอบครัวและการแต่งงานของคนไทย ลักษณะวัฒนธรรมอื่นๆ เช่น การละเล่นและการบันเทิง...เบนดิกท์ได้ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมคนไทยมีลักษณะพิเศษที่ค่อนข้างจะสลับซับซ้อนคือ มีชีวิตที่รักความสนุกสนาน ใจเย็น ไม่ผูกพยาบาทจองเวร ไม่รุนแรงและให้ความสำคัญกับเพศชาย ซึ่งคุณลักษณะหรือบุคลิกภาพของคนไทยเหล่านี้มีทั้งที่ไม่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับหลักการของพุทธศาสนา เช่น ชอบสนุกสนานไม่ใช้ลักษณะที่อยู่ในหลักการของพุทธศาสนา แต่การไม่ผูกพยาบาท รับผิดชอบต่อตนเอง และไม่นิยมความรุนแรง น่าจะสะท้อนหลักการที่อยู่ในพุทธศาสนา เบนดิกท์ได้พยายามอธิบายว่าลักษณะพฤติกรรมของคนไทย หน้าที่ปลูกฝังคุณค่าคือ สถาบันครอบครัวที่เลี้ยงดูเด็กอย่างให้เสรีภาพพอสมควร กับหลักการพุทธศาสนาที่คนไทยยึดถือ

แฟรงก์ คิงส์ลีย์ เอ็กเซลล์ อ้างถึงใน วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร (2551, น. 86-89)
ลักษณะพิเศษของคนไทยในบางเรื่องที่น่าสนใจ โดยคนไทยเองก็อาจจะมิได้ตระหนักใน
คุณลักษณะพิเศษของตนเองเหล่านี้ ซึ่งตัวอย่างหนึ่งก็เช่น

“ถ้าหากคนไทยจะมีลักษณะพิเศษที่โดดเด่นสักอย่างก็ต้องบอกว่า คือความอ่อน
น้อม คุณลักษณะพิเศษดังกล่าวนี้ต้องเรียกว่าฝังอยู่ในกมลสันดาลทีเดียว ซึ่งชาวต่างประเทศที่มีได้
สังเกตเห็นก็คงจะเป็นเพราะถูกชักนำให้เข้าใจผิดๆ โดยสิ้นเชิงเท่านั้น

รูปแบบของความอ่อนน้อมก็มาจากความปรารถนาอย่างล้นเหลือที่จะทำความ
พอใจให้แก่ผู้อื่น. ในกรณีระหว่างผู้ที่ด้อยกว่ากับผู้เหนือกว่าก็คือสัญญาตณฺฑณที่ผู้ซึ่งด้อยกว่า
จะต้องคล้อยตามผู้เหนือกว่าเสมอไป. ถ้าหากคนไทยมีความรู้สึกว่าคุณประสงคฺ์ที่จะให้เขากล่าว
สิ่งใด เขาก็จะกล่าวสิ่งนั้น ไม่ว่าถูกหรือผิดก็ตาม.....

ภาพที่ 2.4 สมเด็จพระนารายณ์มหาราชโอบพระวรกายรับพระราชสาส์นจากทูตฝรั่งเศส

(ที่มา <http://kokoyadi.com/2011/01/ayuthyaorder/> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

นายเอ็กเซลล์เขียนเรื่องคุณลักษณะพิเศษของคนไทยว่าด้วยความอ่อนน้อม
ดังกล่าวนี้เพิ่มเติมว่า

“นิสัยอ่อนน้อมบ่อยครั้งหมายถึงว่าคนไทยจะไม่ยอมขัดแย้งกับเราเลย. มิใช่เรื่องของมารยาทอะไรทั้งสิ้น หากเป็นกรณีที่ไม่ประสงค์จะทำสิ่งใดขัดใจคนอื่น และความปรารถนาที่จะทำให้มีความพอใจเท่านั้น. คนไทยถือว่าผู้ใหญ่จะพูดอะไร จะทำอะไร จะต้องถูกเสมอ. เวลาที่สอนหนังสือ บางทีผู้เป็นครูก็สอนผิดๆไป ซึ่งแม้จะเป็นความผิดที่ปรากฏชัด แต่ก็ไม่มีนักเรียนคนใดยกมือคัดค้าน ซึ่งถ้าเป็นในโรงเรียนที่อังกฤษแล้ว กรณีเช่นนี้จะมีเด็กนักเรียนชูมือกันสละ และประท้วงคำสอนของคุณครูที่ผิดพลาด. แต่เด็กนักเรียนไทยจะไม่พูดอะไร เอาแต่ยิ้มๆเท่านั้น เพราะรู้สึกว่าจะไม่อยู่ในฐานะที่จะประท้วงครู เนื่องจากครูเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งจะต้องถูกเสมอไป. แม้ว่าเราจะบอกกับพวกเขาว่ามีหิมะตกอยู่ในกรุงเทพฯ พวกเขา ก็เพียงยิ้มๆและสันนิษฐานว่า คงจะต้องเป็นเช่นนั้น”

เออร์เนสต์ ยัง อ้างถึงใน วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (2551, น. 36) กล่าวถึงลักษณะนิสัยของคนไทยว่า

“...คนไทยเป็นคนที่มิกิริยามารยาทที่สุภาพเรียบร้อย, มีความหวาดกลัวในที่มืดหรือเมื่ออยู่กับคนแปลกหน้า, สดใสร่างเงาและชอบรื่นเริงสนุกสนาน. คนไทยมักไม่ค่อยทะเลาะวิวาทระหว่างพวกเดียวกัน อีกทั้งไม่ชอบความกังวลใจและปัญหาต่างๆทุกรูปแบบ. พวกเขาจะเกียจคร้านสำหรับงานการธรรมดาๆที่จะต้องทำ, แต่จะเอาการเอางานพอสมควรในการเตรียมงานมหรสพ, งานรื่นเริง และงานนักขัตฤกษ์. ความใฝ่ฝันสูงสุดของคนไทยก็คือกระแสน้ำจะไหลขึ้นไปทางหนึ่งและลงไปอีกทางหนึ่งเสมอไป และเช่นนั้นคนเราจะเลือกกลับไปทางไหนก็ได้โดยไม่จำเป็นต้องออกแรงทำสิ่งใดทั้งสิ้น. คนเราจะไม่ต้องทำงานทำการอะไรเลย โดยนอนพักผ่อนในแสงแดดที่อบอุ่นเหมือนกับนก...”

การเก็บซ่อนความรู้สึกเป็นบุคลิกภาพอีกอย่างหนึ่งของคนไทยซึ่งชาวต่างชาติได้แสดงทรรศนะไว้มากมายดังเช่นที่แซเวส อังถึงใน วริยา ศิวะศรียานนท์ และทวีวัฒน์ ปุณฺชกริกวิวัฒน์ (2523, น. 59-60) ว่าถ้าเขาประจบประแจงใครอย่างออกนอกหน้าแล้ว ก็ให้พึงรู้ไว้เถิดว่าบุคคลที่เขาประจบนั้น มักจะเป็นบุคคลที่เขาเฝ้าดูหมั่นอยู่ในใจและมีความไม่เป็นมิตรด้วยอย่างที่สุด การเก็บความรู้สึกซ่อนไว้ในใจนี้ไม่ถึงขนาดเป็นคนทรยศ มีความคิดแตกต่างกันเป็นอันมาก ระหว่างความไม่ประสงค์ร้ายต่อใครคนหนึ่งกับความไม่ประสงค์ต่อบุคคลนั้น ถ้าเขาไม่เป็นศัตรูที่น่ากลัวก็ไม่น่าเป็นมิตรที่จะพึงไว้วางใจได้อย่างลึกซึ้งนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อบุคคลที่เขาต้องการรับบริการอันใหญ่ยิ่ง

การเก็บซ่อนความรู้สึกของคนไทยนี้นำไปสู่การไม่ได้ตอบดั่งที่ ครอร์เฟิร์ต อังถึงใน วริยา ศิวะศรียานนท์ และทวีวัฒน์ ปุณฺชกริกวิวัฒน์ (2523, น. 60-61) ว่า

ชาวสยามแตกต่างเป็นพิเศษจากเพื่อนบ้านที่เป็นชาวมลายูและชนเผ่าอื่นๆ ในหมู่เกาะทางตะวันออก ตรงที่ขาดวิญญาณของการแก้แค้น ซึ่งเป็นลักษณะเด่นมากของชาวพื้นเมืองพวกหลังที่เอ่ยมมา เมื่อมีการทำร้ายกัน ชาวสยามเลือกที่จะแก้ไขเหตุการณ์โดยผ่านเจ้านาย และไม่เคยพยายามโต้ตอบกลับด้วยตนเองเลย วิธีการโต้ตอบแบบบุคคลุ้ยเอาเรื่องฝ่ายตรงข้ามมาประจาน ซึ่งชาวมลายูชอบทำกันก็ไม่เป็นที่รู้จักกันเลยในหมู่ชาวสยาม

ความเห็นของแซเวส และคอรอฟีร์ดนั้นมีทั้งส่วนที่สอดคล้องและแตกต่างกับ William J. Klausner (2537, น. 256-258) ที่ได้กล่าวถึงนิสัยคนไทยเกี่ยวกับเรื่องการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าของคนไทยไว้ในหนังสือ สะท้อนวัฒนธรรมไทย 1 ว่า โดยทั่วไปบรรยากาศทางสังคมของไทยที่สงบสำรวมด้วยการหลีกเลี่ยงไม่แสดงความโกรธ ความไม่พอใจ และการดำเนินคดียื่นออกมาอย่างเปิดเผยนั้น เป็นทั้งเสน่ห์และเป็นทั้งสิ่งที่น่ารำคาญสำหรับฝรั่ง บางครั้งความสมคูลที่เปราะบางในสังคมต้องสูญเสียบไปในทันทีเพราะการกระทำอันรุนแรง และเป็นเรื่องที่น่างุนและยากที่จะคาดคิดว่าเป็นเช่นนั้นฝรั่งยากที่จะเข้าใจว่า ทำไมคนไทยซึ่งยิ้มแย้มอยู่ตลอดเวลาจึงเปลี่ยนไปเป็นใช้มีดจ้วงแทงกันได้ทันทีทันใด เพราะฝรั่งนั้น เมื่อโกรธก็จะค่อยๆ แสดงออกมาทีละน้อย โดยจะเห็นได้จากหน้าที่แดงขึ้นมา จากนั้นก็ใช้ถ้อยคำรุนแรงและเผ็ดร้อน ต่อมาจึงถึงขั้นตบหน้า ผลักไส ชกต้อย และบางครั้งก็ใช้มีดใช้ปืน แต่ยิ้มของคนไทยนั้นเป็นหน้ากากปิดบังการปลดปล่อยความรู้สึกโกรธหรือความรำคาญที่เก็บกดไว้ออกมาทางอ้อม เมื่อวิธีปล่อยออกมทางอ้อมนี้ยังไม่สาแก่ใจหรือยังไม่ได้ผล ก็อาจจะต่อไปถึงขั้นการใช้ความรุนแรงยิ่งขึ้นทุกที...

วิลเลียม เจ คลอสเนอร์ (2545, น. 70-71) บรรยายถึงภาพสะท้อนของกรุงเทพฯ เมื่อสี่สิบปีก่อนและมีส่วนที่กล่าวถึงนิสัยของคนไทยว่า...การยิ้มแบบไทยมีอยู่ทุกหนแห่ง เช่นเดียวกับความสุภาพอ่อนโยนของหญิงไทย รูปแบบลำดับความอาวุโส และการแบ่งลำดับชั้นทางสังคมปรากฏอยู่ทั้งในกฎหมายและการประพฤติปฏิบัติในแต่ละวัน ภาษาพูดและภาษากายมีลักษณะเป็นทางการมากกว่าปัจจุบัน ลูกๆ ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพ่อแม่ วัยรุ่นหญิงชายไม่ไปเที่ยวกันตามลำพังโดยไม่มีผู้ติดตาม หนุ่มสาวจับมือถือแขนกันไม่ได้ ถึงแม้ว่าในเวลานั้นจะเห็นหนุ่มน้อยสองคนเดินเกี่ยวก้อยกันมากกว่าในขณะนี้ก็ตาม สมัยนั้นแทบจะไม่มีการหย่าร้างและการมีเมียช้อยก็ถือเป็นเรื่องธรรมดา ครอบครัวที่มีรายได้ทั้งจากสามีและภรรยาหาได้ยากเพราะถือว่าผิดธรรมเนียม นอกจากนั้นยังไม่มีกลิ่นลอมรสชาติของความเสมอภาค และการยอมรับนับถือให้ความสำคัญแก่แต่ละบุคคลตามลัทธิปัจเจกนิยมแต่อย่างใด คนใช้ก็มีมากมายเหลือเฟือและส่วนใหญ่จะต้องหมอบคลาน เมื่อเสิร์ฟของแก่ผู้สูงอายุหลายบ้านมียามชาวอินเดีย เดียงที่ทำด้วยเชือกและความสามารถในการหลับยามได้ดีของอาบังเป็นที่รู้จักกันดี...

นอกจากนี้วิลเลียม เจ คลอสเนอร์(2545, น.109-112) ยังกล่าวถึงนิสัชนไทยในเรื่องที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงไว้ว่า...บ่อยครั้งที่จะได้ยินการกล่าวถึงความนุ่มนวลที่มีอยู่ในอดีต ลักษณะของคนไทยดั้งเดิมที่ชอบการประนีประนอม และการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าในขณะที่คนไทยสมควรได้รับการยกย่องว่ามีพฤติกรรมไม่ก้าวร้าวและไม่ชอบแสดงความเกลียด ความไม่พึงพอใจและความรำคาญใจอย่างออกหน้าคนไทยยังได้รับการยกย่องชมเชย ในเรื่องการใช้เทคนิคทางอ้อมมากมายหลายประการ เพื่อสร้างทางระบายโดยอ้อมให้แก่ความรู้สึกต่อต้านสังคมของตนเอง ซึ่งถูกแอบซ่อนไว้เป็นอย่างดี เบื้องหลังรอยยิ้ม การใช้กำลังและความรุนแรง ไม่ได้ถูกขจัดให้หมดสิ้นลง หากแต่ถูกผลักดันออกไปจนกว่าการใช้กลยุทธ์จัดการทางอ้อมและไม่เป็นที่พึงพอใจหรือไม่สัมฤทธิ์ผลแล้วเท่านั้น ในอดีตดูเหมือนว่าจะต้องใช้เวลาอันเกินธรรมดา ที่อารมณ์ใครสักคนจะถูกจุดชนวน และปะทอกมาต่อหน้าสาธารณชน ทว่าปัจจุบันนี้ชนวนระเบิดดูเหมือนว่าจะไวมากขึ้น และพร้อมที่จะปะทุในทุกเมื่อ ส่วนหนึ่งของคำอธิบายเรื่องนี้อาจได้แก่ ความแตกต่างระหว่างสังคมชนบทซึ่งวิถีชีวิตดั้งเดิมนั้นมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ขณะที่สังคมสมัยใหม่มีการแข่งขันชิงดีชิงเด่นกันของ “ฝูงชนผู้โดดเดี่ยว” ของสังคมเมือง การใช้กำลังยังไม่เป็นที่ยอมรับ และมีอำนาจในการทำลายสายใยในสังคมชนบท ยิ่งกว่าที่จะเกิดในสังคมเมือง อย่างไรก็ตามความแตกต่างเหล่านี้ยิ่งขุ่นมัวมากขึ้นเมื่อชาวชนบทมีการเผชิญหน้ากัน และมีความก้าวร้าวมากยิ่งขึ้น อย่างน้อยที่สุดก็เป็นการเผชิญหน้ากับอำนาจภายนอก ชาวบ้านเห็นว่าบางครั้งการดำรงชีวิต และชีวิตของพวกเขาถูกคุกคามจากการใช้อำนาจในทางที่ผิดการทุจริตประพฤตินิยมชอบ และการกระจายทรัพยากรอย่างไม่เท่าเทียมกัน ในส่วนของเจ้าหน้าที่ของรัฐและอภิสิทธิ์ชนในแวดวงธุรกิจ ซึ่งมักมีกลุ่มผลประโยชน์ปะปนอยู่

...มีคำอธิบายอีกประการหนึ่งถึงสาเหตุของการใช้กำลังดังกล่าว นั่นคือ สังคมไทยมีโครงสร้างการปกครองโดยลำดับชั้นแบบเจ้าขุนมูลนาย อย่างฝังลึกเป็นรากเหง้า ผู้ที่อยู่ในขั้นต่ำสุด ผู้ที่มีฐานะร่ำรวย มีสถานภาพ ความอาวุโสและอำนาจ ซึ่งมีการแสดงออกในลักษณะคำพูด ภาษากายและพฤติกรรมที่มีต่อบุคคลต่างๆ พฤติกรรมอันสมควรตามที่สังคมกำหนด การแต่งกายด้วยเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสม โดยมีข้อจำกัดในการปฏิสัมพันธ์ต่อสังคม โดยไม่กระทบกระทั่งศักดิ์ศรีของใคร ดังนั้นอัตตาของคนไทยจึงเปราะบางและถูกกระทบกระทั่งได้ง่าย เมื่อนั่งอยู่ในร้านกาแฟหรือร้านอาหาร อาจรู้สึกเหมือนถูกปลดปล่อยชั่วคราวจากพันธนาการต่างๆ โดยมีพฤติกรรมที่อ่อนลงและมีความอ่อนน้อมตามควรแต่เขาก็ไม่พร้อม และไม่ยินดีที่จะยอมปล่อยให้มีการล่วงละเมิดตัวตนของเขา หรือการล่วงล้ำเข้าไปสู่พื้นที่ของเขา โดยที่เขาไม่ได้คาดหมายไว้ก่อน ดังนั้นการจ้องหน้าไม่ว่าจะโดยสุจริตใจ หรือด้วยเหตุผลอื่นใดก็ตามจึงมักถูกตีความว่าเป็นการทำ

ทนายโดยตรง ในร้านกาแฟนั้นไม่มีใครต้องยอมรับและยอมคล้อยตามใคร ผู้คนจึงระเบิดอารมณ์ ออกมาอย่างรุนแรง อันเป็นลักษณะเฉพาะซึ่งได้ถูกเก็บกดไว้ภายใต้ความกดดันและข้อจำกัด

เป็นเรื่องน่าสนใจที่เสรีภาพจากข้อจำกัดทางสังคมแต่ดั้งเดิม ซึ่งกำหนดไว้โดยการปกครองโดยลำดับชั้นนั้น ได้ถูกระทบอย่างชัดเจนในพฤติกรรมของคนไทยซึ่งับรณณะที่มีเมมา โดยทั่วไปคนเรามักได้รับการให้อภัย สำหรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ไม่สมควรและขาดการเคารพบนอบ แม้โดยปกติจะไม่เป็นที่ยอมรับในการปฏิบัติต่อกันในสังคมก็ตาม แน่่อนว่าหากทั้งสองฝ่ายเมมาและรู้สึกกรีกครั้น ก็จะมีผลให้ความอดทนน้อยลง และมีการระเบิดออกมามากขึ้น สำหรับผู้ขับขีรถในสภาพการจราจรของกรุงเทพนั้น เมื่อรถยนต์ที่ไม่ค่อยจะเก่งของเขาปาดหน้าปาดหน้ารถเมอเซเดสเบนซ์ หรือขับแข่งรถบี.เอ็ม.ดับบลิว.ได้ เขาก็จะปลื้มใจโดยคิดว่าเขาได้ชนะผู้ที่เหนือกว่า แม้จะไม่ใชในชีวิตจริง อย่างน้อยที่สุดก็บนท้องถนน แม้ว่าตัวเองจะหลบอยู่หลังกระจกติดฟิล์มสีทึบก็ตาม

เป็นที่แน่ชัดว่าคำอธิบายดังกล่าวข้างต้นไม่ได้นำไปใช้กับผู้ที่อยู่ระดับสูงกว่านั้นของบันไดแห่งการปกครองโดยลำดับชั้น พฤติกรรมที่ใช้กำลังและความรุนแรง ดูเหมือนว่าจะมีเกณฑ์เพิ่มสูงยิ่งขึ้นในบรรดาอภิสิทธิ์ชนในแวดวงการเมือง ทางธุรกิจและผู้มีอำนาจในการปกครอง ตลอดจนบรรดาลูกหลานของพวกเขา พวกอภิสิทธิ์ชนได้เข้าไปเกี่ยวข้องในการยิงกันที่ไนท์คลับและดิสโก้ระดับสูงราคาแพง การจ้องหน้ากันผ่านม่านควันหลากแสงสีของไนท์คลับ ถูกตีความว่าเป็นการหาเรื่อง เป็นการปฏิเสธโดยเจตนาและเป็นการขาดการยกย่อง ซึ่งน่าจะมีให้แก่สถานภาพอันเปี่ยมด้วยสิทธิพิเศษและศักดิ์ศรีของพวกเขา และยังเป็นการทำทนายโดยตรง รายงานข่าวเรื่องการยิงกันเมื่อไม่นานนี้ยังระบุว่า มีการตะโกนอย่างเปิดเผยว่า “มึงควรรู้ว่า กูเป็นใคร” แล้วจึงถ่มไถ่ป็นใส่อีกฝ่าย

บางทีการใช้กำลังเช่นนั้น อาจถูกมองว่าเป็นก้าวสุดท้ายของโครงสร้างการปกครองโดยลำดับชั้นที่กำลังถูกคุกคามมากยิ่งขึ้น และถูกรอบงำด้วยพลังของลัทธิปัจเจกนิยมและสิทธิความเสมอภาคของบุคคล เมื่อการปกครองโดยลำดับชั้นล่มสลายลง ผู้ที่ได้ก้าวถึงสถานะซึ่งได้รับสิทธิพิเศษ และได้ยกสถานะของตนโดยการใช้อำนาจ ไม่ใช่ด้วยความชอบธรรม โดยการน้อลและประพฤดิทุจริตมิชอบ ไม่ใช่การประกอบคุณความดีหรือการใช้สติปัญญา โดยธรรมชาตินั้นจะทำให้เขากลายเป็นคนที่ปริวิตกฟุ้งซ่าน มีความกังวลใจและรู้สึกไม่สบายใจมากยิ่งขึ้น พวกเขาารู้สึกถูกคุกคามมากขึ้น จึงมีการกระทำที่ได้ตอบเกินควร ทั้งนี้เพราะพวกเขาผลิผลามที่จะปกป้องสถานภาพซึ่งได้รับสิทธิพิเศษ โดยปราศจากการทำทนายอันมีอยู่ก่อนหน้า

ดังนั้นชาวไทยและชาวต่างประเทศจึงควรทราบว่ ให้ยืมเข้าไว้และหากใครอยากจะจ้องหน้าใคร ก็ควรจ้องอยู่หลังแว่นกันแดดเลนส์สีมืด

Robert and Nanthapa Cooper (1988, p.8) ได้บรรยายถึงรอยยิ้มของคนไทยไว้ในหนังสือ Culture Shock ตอนหนึ่งว่า

นักท่องเที่ยวต้องเคยได้ยินก่อนมาเยือนเมืองไทยก็คือเมืองไทยเป็นดินแดนแห่งรอยยิ้มและพวกเขาพบว่ามันเป็นเรื่องจริงที่ว่าคนไทยนั้นมักยิ้มอยู่เสมอ การอยู่รายล้อมไปด้วยใบหน้าที่เป็นยิ้มอยู่เสมอเช่นนั้นทำให้อย่างครั้งที่พวกเขาสรุปได้ว่าเขามาอยู่ในเมืองที่มีแต่คนไม่เต็มหรือไม่อย่างนั้นคนไทยก็มีความสุขมาก ข้อสรุปอย่างหลังนี้อาจใกล้ความจริงแต่ก็ไม่ถูกต้องทั้งหมด...นอกจากนี้ยังกล่าวถึงเบื้องหลังรอยยิ้มของคนไทยซึ่งมีความหมายมากมายทั้งความสนุกสนาน การขอโทษ ขอบุณ หลีกเลียง แสดงความรู้สึกผิด ซึ่ง Robert and Nanthapa Cooper (1988, p.8) บอกว่ายิ้มของคนไทยนั้นไม่จำเป็นต้องเพื่ออะไรแต่มันก็มีความหมาย ส่วนการยิ้มในประเทศแถบตะวันตกเป็นการยิ้มเพื่อแสดงถึงความสนุกสนานและในหลายสถานการณ์รอยยิ้มก็เป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม การยิ้มหรือการหัวเราะคนอื่นนั้นอาจแสดงถึงการดูถูกได้ เพราะฉะนั้นเมื่อยิ้มจึงต้องมีที่มาที่ไป ในขณะที่เมืองไทยรอยยิ้มถือเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และใช้เป็นหน้าที่ในสังคม ซึ่งได้แบ่งรอยยิ้มออกเป็นแบบต่างๆ ดังนี้

ความสนุกสนาน

สำหรับคนไทยและคนทั่วไปแล้วการยิ้มและการหัวเราะบ่อยๆย่อมแสดงถึงความสนุกสนาน อย่างไรก็ตาม ขณะที่ชาวตะวันตกจะไม่ยิ้มเมื่อเห็นคนล้มล้มเพราะเหยียบเปลือกกล้วย (เว้นแต่ว่าเขากำลังดูการ์ตูนอยู่) แต่คนไทยกลับทำ...

ไม่บ่อยนักที่รอยยิ้มแบบไทยหรือการหัวเราะจะกลายเป็นเรื่องน่าขันแม้ว่าบางครั้งดูเหมือนจะเป็นอย่างนั้นกับนักท่องเที่ยว เรื่อง โชคดีอย่างหนึ่งของนักท่องเที่ยวคนหนึ่งซึ่งรู้จักได้เดินอยู่บนถนนแถวประตูน้ำขณะที่ถึงน้ำที่เต็มไปด้วยฟองก็พุ่งเข้าใส่เข้าทั้งตัว และหลังจากที่ล้มตาคู่ก็พบว่าตัวเองอยู่ท่ามกลางรอยยิ้มมากมาย โชคดีที่เขาใช้ชีวิตอยู่ในเมืองไทยมานานพอที่จะพบเห็นรอยยิ้มได้ง่ายพอๆกับน้ำเขาจึงยิ้มกลับไป และทุกคนก็หัวเราะและเข้ามาช่วยเช็ดตัวให้เขา เมื่อคนที่สาธยายใส่เขารู้ว่าฝรั่งคนนี้เป็นคนไทยได้นิดหน่อยจึงกล่าวคำ “ขอโทษ” แก่เขา

ขอโทษ

ตัวอย่างข้างต้นเรื่องยิ้มอาจเป็นเพียงเรื่องสนุกสนานของเรื่องเปลือกกล้วย แต่ก็ใช้เพื่อให้ผู้กระทำผิด ขอโทษ จากการทำให้ลำบากใจโดยที่ไม่ได้ตั้งใจ เมื่อยิ้มกลับไปยอมแสดงถึงการยอมรับคำขอโทษ บางครั้งรอยยิ้มถูกใช้เพื่อเหตุผลเหล่านี้เป็นพันๆครั้งในหนึ่งวัน... ในช่วงเวลาอาหารกลางวันที่คุณเข้าแถวอยู่ในโรงอาหารและกำลังเลือกอยู่... เมื่อเลือกเสร็จก็บังเอิญเดินตัดหน้าคนที่คุณคิดว่ากำลังเลือกอยู่แต่จริงๆแล้วเขากำลังรอจ่ายเงิน ซึ่งในความเป็นจริงคุณไม่สามารถกลับไปทักเค็มได้แล้ว และก็ไม่ต้องขอโทษอย่างเป็นทางการ เพียงแค่คุณยิ้มและคนที่คุณ

แขงหน้าก็ยิ้มกลับ เท่านั้นทุกอย่างก็เรียบร้อย (อย่างไรก็ตาม ทางที่ดีควรกลับไปยืนที่คิวเดิมดีกว่า!) นักท่องเที่ยวที่ช่างสังเกตหน่อยจะตระหนักได้อย่างรวดเร็วว่ารอยยิ้มเป็นเครื่องมือที่ถูกต้องในการแก้ไขมารยาทที่ไม่ดี สำหรับบางคนบางทีอาจใช้เวลานานที่จะรู้ว่ารอยยิ้มถูกใช้เพื่อการขอโทษเพราะในวัฒนธรรมของเขาต้องการการอธิบายอย่างเป็นทางการเป็นเรื่องเป็นราวหรือการตอบแทนเป็นเงินมากกว่า หากว่านักท่องเที่ยวคิดว่าเขากำลังอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบากในเมืองไทยก็ให้คิดถึงเหตุการณ์หนึ่งในผับที่ลอนดอน ซึ่งนักเรียนไทยคนหนึ่งยืนอยู่ที่หน้าบาร์อันเต็มไปด้วยผู้คนและมีแก้วเบียร์วางอยู่เต็มไปหมดทำให้เขาค้มเบียร์จากแก้วที่หีบผัดโดยไม่ได้ตั้งใจ เมื่อรู้ความจริงเขาก็ยิ้ม...

ขอบคุณ

รอยยิ้มถูกใช้บ่อยครั้งเพื่อขอบคุณคนที่ทำอะไรเล็กๆ น้อยๆ ให้... คำว่า “ขอบคุณ” ไม่ค่อยถูกใช้บ่อยเท่าประเทศแถบยุโรป ในเมืองไทยบางทีการยิ้มพร้อมๆ กับการก้มศีรษะเล็กน้อยนั้นหมายถึง “ขอบคุณ” และเมื่อยิ้มกลับสามารถตีความหมายได้ว่า “ไม่เป็นไรเลย”

หลีกเลี่ยง

หน้าที่สองอย่างสุดท้ายของรอยยิ้มที่เราต้องทำด้วยความ “ใจเย็น” เป็นปรัชญาแห่งการหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและเป็นความคิดที่กระทำกันมากในสังคมไทย คนไทยบางคนสามารถยิ้มได้ในทุกสถานการณ์ เพื่อหลีกเลี่ยงคำพูดอันจะก่อให้เกิดการขอโทษตามมา ซึ่งพฤติกรรมนี้เป็นเรื่องที่ทำให้ฝรั่งหลายคนโมโหแต่คนไทยกลับเคารพการกระทำอย่างนี้...

การยิ้มเพื่อการหลีกเลี่ยงแบบนี้ไม่ต้องไม่ต้องมีคำพูดและบางครั้งก็อาจตีความได้ว่า “ไม่มีความเห็น” และหน้าที่ของมันก็ทำให้ผู้ยิ้มเลี่ยงออกจากสถานการณ์นั้นได้แน่นอน

แสดงความอึดอัดชัดเจน

ยิ้มแบบอึดอัดชัดเจนนี้ทำหน้าที่หลีกเลี่ยงความขัดแย้งด้วย แต่แสดงถึงความรู้สึกผิดของผู้ยิ้มและความต้องการที่จะแก้ไขด้วย ตัวอย่างเช่น ขณะที่คุณกำลังเล่นเกมปิงปองอยู่ในภัตตาคารที่คนมากมายและปิงเกิดลั่นขึ้นสู่เพดาน เหตุการณ์นี้สามารถเกิดความขัดแย้งได้ในประเทศใดก็ได้... รอยยิ้มสามารถแสดงความรู้สึกละอายและระงับการเกิดเหตุการณ์รุนแรงได้แน่นอนว่านี่ไม่ใช่เวลาสำหรับการยิ้มเพื่อขอโทษ การยิ้มเพื่อแสดงความรู้สึกผิดนี้ควรกล่าวคำขอโทษด้วยและพยายามแก้ไขสิ่งที่เกิดขึ้น ถ้าจำเป็นก็ควรขอใช้ให้ผู้ใช้เสียหายนด้วย

นี่คือทางเลือกง่ายๆ สำหรับเรื่องนี้ในเมืองไทยเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและออกจากเหตุการณ์นี้ไป

สรุป

1. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสื่อสารเชิงอวัจนภาษา

เห็นได้ว่ารอยยิ้มเป็นรูปแบบหนึ่งในการสื่อสารเชิงอวัจนภาษาที่สามารถแสดงออกได้ทั้งความสนุกสนานและไม่สนุกสนาน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การรับรู้และการตีความ โดยที่ความรู้เรื่องวัฒนธรรมนั้นมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความหมายด้วยดังเช่น Monthienvichienchai (2004) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง The Understanding of Cultural Similarity and Cultural Awareness on the Interpretation of Thai Smile พบว่ารอยยิ้มของไทยนั้นมีอย่างน้อย 113 ชนิดและเป็นรอยยิ้มที่แสดงออกถึงความสนุกสนานน้อยกว่าแบบที่ไม่แสดงออกถึงความสนุกสนาน ความสามารถในการรับรู้ยิ้มแบบไทยนั้นเป็นสากล วัฒนธรรมที่ต่างกันมีระดับการรับรู้ที่ต่างกัน การรับรู้หรือการตีความได้อย่างถูกต้องนั้นขึ้นอยู่กับการใช้รอยยิ้มในการกระทำระหว่างกัน ในสังคมแต่ละวัน ความรู้เรื่องวัฒนธรรมเกี่ยวกับอารมณ์ซึ่งมีผลต่อรอยยิ้มมากหรือน้อยนั้นต้องสัมพันธ์กันเพื่อช่วยเพิ่มความแม่นยำในการตีความยิ้มแบบไทย นอกจากนี้ Ambadar Z, Cohn JF, Reed LI. ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความหมายของรอยยิ้มรวมถึงรูปแบบโครงสร้างและลักษณะที่เปลี่ยนแปลงของรอยยิ้ม ลักษณะของรูปแบบโครงสร้างนั้นรวมไปถึงการทำงานร่วมกันของกล้ามเนื้อ Orbicularis oculi(AU6) การควบคุมรอยยิ้ม การเปิดปาก ขนาดความกว้างและความไม่สมดุลกันของความกว้าง ลักษณะการเปลี่ยนแปลงรวมถึงระยะเวลา การเริ่มต้นและการสิ้นสุดของความเร็ว ความเร็วที่ไม่เท่ากันและการเคลื่อนไหวของศีรษะ พบว่า การรับรู้ความหมายแบบสนุกสนานนั้นใช้กล้ามเนื้อ ออร์บิกิวลาริส ออคิวไล (Orbicularis oculi) มากกว่ารอยยิ้มแบบสุภาพ มีการเปิดปากมากกว่า เริ่มยิ้มอย่างรวดเร็วและนานกว่า ส่วนการเปรียบเทียบการรับรู้เมื่ออึดอัดขัดใจ/กังวลใจ การยิ้มแบบสนุกสนานก็มีการใช้กล้ามเนื้อ ออร์บิกิวลาริส ออคิวไล (Orbicularis oculi) มากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับกรยิ้มแบบสุภาพ การยิ้มแบบอึดอัดขัดใจมีการเปิดปากมากกว่า

2. ลักษณะนิสัยของคนไทยในทัศนะชาวต่างชาติ

หากพิจารณาตีความหมายของยิ้มสยามในเอกสารของชาวต่างชาติที่กล่าวถึงลักษณะนิสัยของคนไทยนั้นผู้วิจัยจำแนกออกมาได้ดังนี้

1. คนไทยมีนิสัยอ่อนน้อมถ่อมตน
2. คนไทยมีนิสัยสุภาพเรียบร้อย
3. คนไทยใจบุญ รักสนุก ร่าเริงและชอบสนุกสนาน
4. คนไทยมีนิสัยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า
5. คนไทยยิ้มง่าย แต่เบื้องหลังรอยยิ้มนั้นอาจมีการปิดบังอารมณ์ที่แท้จริง

6. คนไทยยิ้มเพื่อแสดงความสนุกสนาน
7. คนไทยยิ้มเพื่อขอโทษ
8. คนไทยยิ้มเพื่อขอบคุณ
9. คนไทยยิ้มเพื่อแสดงความอึดอัด
10. คนไทยยิ้มเพื่อแสดงความสนุกสนาน

บทที่ 3

ที่มาและพัฒนาการของยิ้มสยาม

1. ที่มาของยิ้มสยาม

ในบทนี้จะอธิบายความเป็นมาและพัฒนาการของยิ้มสยามจากอดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งจากเอกสารที่ต่างชาติได้แสดงความเห็นต่อลักษณะนิสัยของชาวไทยนั้นเห็นว่าคนไทย นอบน้อม สุภาพเรียบร้อย และต้อนรับขับสู้ซึ่งอาจจะคาดเดาได้ว่ามีรอยยิ้มผสมอยู่ ทำให้สามารถอนุมานได้ว่ายิ้มสยามในช่วงแรกนั้นคือลักษณะท่าทางที่คนไทยแสดงออกอย่างเป็นมิตรต่อชาวต่างชาติ และหากจะตีความว่ารอยยิ้มคืออุปนิสัยของคนไทยก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของยิ้มสยาม ซึ่งมีมานานตั้งแต่สมัยอยุธยา รวมอยู่ในลักษณะนิสัยต้อนรับขับสู้และเป็นมิตรของคนไทย

ในช่วงแรกอาจไม่สามารถแยกออกมาเฉพาะเป็นคำว่า “ยิ้มสยาม” ดังเช่นปัจจุบัน หากแต่สามารถตีความในลักษณะอาการต่างๆ ได้ว่าคนไทยเป็นมิตรกับทุกชาติภาษาที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย ดังเช่นเอกสารของเมอร์ซีเออร์ เดอ ลาลูแบร์ ได้แสดงทัศนคติของชาวสยามไว้ว่า

“ความสุภาพเรียบร้อยเป็นสิ่งจำเป็นแก่ชาวสยาม...เขาหลีกเลี่ยงต่อการที่จะพุดจาปราศัยกับชาวต่างประเทศเพราะพวกเขารู้ว่าถ้าเกิดเรื่องอะไรที่ไม่งามขึ้น พวกเขาต้องได้รับการพิจารณาว่าเป็นฝ่ายผิดทั้งนั้น และถ้าเกิดวิวาทขึ้นกับชาวต่างประเทศ พวกเขา ก็จะเป็นฝ่ายถูกลงโทษเสมอไป ฉะนั้นชาวสยามจึงฝึกบุตรของตนให้มีความเสี้ยมเจียมตัวอย่างที่สุด...”

นอกจากนี้ยังมีเอกสารชิ้นแรกที่ปรากฏเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับที่มาของยิ้มของคนไทยที่สามารถบ่งชี้ได้ว่าคนไทยมีนิสัยยิ้มแย้มแจ่มใสและมีรอยยิ้มที่ประทับใจชาวต่างชาติคือจดหมายที่คณะทหารชาวทหารอเมริกัน ได้มีมาถึงสถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียวประเทศญี่ปุ่น ในปีพ.ศ.2507 เนื้อความในจดหมายได้กล่าวถึงคราวที่คณะทหารอเมริกันได้เข้ามาอยู่ในเมืองไทยเพื่อทำงานเป็นเวลาสองสัปดาห์ พวกเขา มีความรู้สึกประทับใจในอัธยาศัยไมตรีของคนไทยและแน่นอนรอยยิ้มของคนไทยเป็นสิ่งที่นายทหารคณะนี้กล่าวชื่นชมอย่างจริงใจ

ในส่วนที่มาของยิ้มสยามจากมุมมองของชาวไทย จากการสัมภาษณ์ชาวไทยที่ทำงานในวงการศิลปวัฒนธรรม มีความเห็นว่ายิ้มสยามเริ่มมีมาช้านานและเป็นตัวแทนถึงนิสัยต้อนรับขับ

ผู้ด้วยความยินดีและจริงใจเริ่มตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาที่ปรากฏในเอกสารของชาวต่างชาติ จนกระทั่งสมัยรัตนโกสินทร์จวบจนยุคที่มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวไทย

ดร.ภัททียา ยิมเรวัต (การสัมภาษณ์) อาจารย์มหาวิทยาลัยมหิดล แสดงความคิดเห็นว่า ยัมสยามน่าจะมาจากลักษณะเด่นของผู้คนที่มักจะมี “รอยยิ้มบนใบหน้า” ในการทักทาย ในการทำกิจกรรมต่างๆไม่ว่าในยามที่ทำงานหนักหรือยามพักผ่อนก็ตาม

ส่วนคุณณพัชิต เอมมะสิทธิ (การสัมภาษณ์) นักประชาสัมพันธ์ กองการท่องเที่ยว สำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร ได้กล่าวว่

“ยิ้มสยามก็หมายถึงการต้อนรับของชาวสยามในสมัยอยุธยา ซึ่งมีการต้อนรับขับสู้ ชาวต่างชาติเป็นอย่างดีแม้ว่าไม่ค่อยเข้าใจนักก็ตาม ในสมัยรัตนโกสินทร์ก็ได้มีการกล่าวการต้อนรับเช่นกันจากเอกสารของเฮนรี เบอร์นี และเซอร์จอห์น เบาริง เช่นคนสยามมีรอยยิ้ม มีใบหน้าเป็นยิ้ม กระทั่งมาในสมัยร.4-5 หมอบรัดเลย์ได้กล่าวถึง การต้อนรับของชาวสยาม การทำความสะอาด การชักชวนไปเที่ยวที่ต่างๆ ซึ่งคำว่าใบหน้าเป็นยิ้มเสมอ ของชาวสยามในมุมมองที่ต่างชาติมองคนไทยมีมาตั้งนานแล้ว แต่มีความหมายถึงเขาดูไม่เข้าใจเรามากนัก”

สอดคล้องกับที่**คุณนันทิยา สว่างวุฒิชัยธรรม**(การสัมภาษณ์) อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ได้แสดงความเห็นเรื่องยิ้มสยามไว้ว่า ยิ้มสยาม ได้ปรากฏเด่นชัดขึ้นเมื่อหลัง สงครามโลกครั้งที่ 2 (ประมาณ พ.ศ.2488-2489) เมื่อชาวตะวันตกเดินทางเข้ามาในประเทศไทย ในสมัยนั้นเมื่อคนไทยพบกับชาวตะวันตก การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารไม่ค่อยสะดวกเนื่องจากคนไทยในสมัยนั้นพูดภาษาต่างประเทศได้น้อย อย่างไรก็ตามการที่คนไทยส่วนใหญ่มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีงามและมีความอ่อนน้อมถ่อมตน เมื่อพบปะกับผู้ใดก็จะใช้การยิ้มเป็นการสื่อในการประสานความสัมพันธ์ ทำให้ชาวต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทยมีความรู้สึกทั้งยินดีและแปลกใจที่เห็นคนไทยยิ้มอยู่เสมอ จึงพากันเรียกว่ายิ้มสยาม

คำว่ายิ้มสยามนั้นมีจุดเริ่มจากลักษณะท่าทางของชาวสยามตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาที่มี ท่าทางต้อนรับขับสู้ชาวต่างชาติแม้จะมีอุปสรรคทางการสื่อสารก็ตาม ดังความเห็นของ

คุณชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิตต์ (การสัมภาษณ์) นักเขียนและนักค้นคว้าด้านศิลปวัฒนธรรมว่า “รอยยิ้ม ถือเป็นบุคลิกที่มีร่วมกันของคนในภูมิภาคนี้ ยิ้มสยามยังถูกใช้เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว นับแต่เริ่มมีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 มีการตั้งองค์การท่องเที่ยว และ นิตยสารอนุสารออสท. เพื่อเป็นสัญลักษณ์ที่ทำให้คนมาท่องเที่ยว” คุณชินวัฒน์ยังได้กล่าวว่า “รอยยิ้มนั้นเพื่อนบ้านก็มีเช่นกัน แต่ที่ไม่ใช่คำว่ายิ้มไทยเนื่องจากก่อนหน้านี้ประเทศไทยใช้ชื่อว่า สยาม และเพิ่งมาเปลี่ยนในสมัยรัฐบาลจอมพลป.พิบูลสงคราม มีนายกรัฐมนตรีที่ได้ฉายาว่า “นายยิ้มสยาม” คือ จอมพลถนอม กิตติขจร ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ถือว่าเป็นช่วงเปลี่ยนผ่าน

การปกครองของไทยที่มีการใช้นักวิชาการและแนวคิดที่มาจากฝั่งอเมริกา จากที่เดิมนั้นประเทศไทยใช้แบบอังกฤษ จนกระทั่งถึงช่วงยุคสงครามเวียดนามที่มีทหารอเมริกันมาตั้งแคมป์ที่อุตะเถาทำให้เกิดลักษณะยืมสยามที่ปะปนกันอยู่ทั้งด้านลบและบวก ด้านบวกก็คือการต้อนรับของพนักงานโรงแรม การยิ้มบอกสัญลักษณ์ในการทอไมตรี จากจุดนี้ทำให้จุดเปลี่ยนผ่านให้เกิดรอยยิ้มที่ส่งผลมาจนปัจจุบัน ทำให้ประเทศไทยโดดเด่นจากประเทศทั้งสิบประเทศในอาเซียน แม้ในบางครั้งก็มีหัวรั้ว หลอกๆ แต่ทุกวันนี้ยิ้มสยามก็ยังคงใช้เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว”

ที่มาของยิ้มสยามในช่วงแรกไม่สามารถแยกออกมาเฉพาะเป็นคำว่า “ยิ้มสยาม” ดังเช่นปัจจุบัน หากแต่สามารถตีความในลักษณะอาการต่างๆ ได้ว่าคนไทยเป็นมิตรกับทุกชาติภาษาที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย ดังปรากฏในเอกสารของชาวต่างชาติ ตามความเห็นของชาวไทยที่อยู่ในแวดวงศิลปวัฒนธรรมก็กล่าวไว้ว่ายิ้มสยามนั้นเริ่มมีมาช้านานและเป็นตัวแทนถึงนิสัยต้อนรับขับสู้ด้วยความยินดีและจริงใจเริ่มตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาที่ปรากฏในเอกสารของชาวต่างชาติจนกระทั่งสมัยรัตนโกสินทร์จวบจนยุคที่มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวไทย

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างภาพคนไทยในอดีตซึ่งจะเห็นว่าเป็นธรรมชาติที่คนไทยตั้งแต่โบราณมีรอยยิ้มบนใบหน้า ดังนี้

ภาพที่ 3.1 คณะทูตชาวสยามเข้าเฝ้าพระเจ้าหลุยส์ที่ 14

(ที่มา <https://th.wikipedia.org/wiki/อาณาจักรอยุธยา#/media/File:SiameseEmbassyToLouisXIV1686NicolasLarmessin.jpg> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

ภาพที่ 3.2 คนสยามในอดีต

(ที่มา <http://kokoyadi.com/2011/01/ayuthyaorder/> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

ภาพที่ 3.3 จิตรกรรมฝาผนังผู้คนสมัยอยุธยาที่วัดประดู่ทรงธรรม

(ที่มา <http://topicstock.pantip.com/library/topicstock/2009/01/K7468978/K7468978.html> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

ภาพที่ 3.4 จิตรกรรมฝาผนังวัดภูมินทร์

(ที่มา <http://www.naryak.com/forum/แสดงกระทู้ล่าสุด-f1-t47-p636.html> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

ภาพที่ 3.5 ภาพถ่ายคนไทยสมัยรัตนโกสินทร์(3.5)

(ที่มา <http://picpost.postjung.com/m/223893.html> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

จากภาพที่นำเสนอจะเห็นว่าคนไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์มีใบหน้า ยิ้มแย้ม บางครั้งอาจมีใบหน้านิ่งเฉยหรือไม่แสดงอารมณ์บนใบหน้า หากทว่าจากลักษณะท่าทางก็ สามารถเข้าใจได้ว่าคนไทยมีบุคลิกที่นอบน้อมและสุภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวต่างชาติพบเจออยู่เสมอ ยิ้มสยามจึงเป็นรอยยิ้มที่มีความหมายแสดงถึงมิตรไมตรีต่อกันและการต้อนรับขับสู้ ของคนไทยต่อชาวต่างชาติ

2. พัฒนาการของยิ้มสยาม

ยิ้มสยามเป็นคำเรียกอาการยิ้มของคนไทย ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับรอยยิ้มของคนไทย ปรากฏในช่วงเวลาต่างๆ และสามารถเป็นข้อมูลได้ในเบื้องต้นว่าเป็นที่มาและพัฒนาการของยิ้ม สยาม ซึ่งได้กลายเป็นเครื่องมือในการรณรงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยวของคนไทยในปัจจุบัน

การนำ “ยิ้มสยาม” มาใช้ต่อชาวต่างชาติและคนไทยเองนั้นมีพัฒนาการมาโดยลำดับ โดยเริ่มจากการแสดงความเป็นมิตรและอัธยาศัยไมตรีต่อกัน ดังเพลงสยามเมืองยิ้มที่ขับร้องโดย พุ่มพวง ดวงจันทร์ และประพันธ์คำร้องโดย วิเชียร คำเจริญ หรือลพ บุรีรัตน์ เป็นเพลงที่แสดง ถึงอุปนิสัยของคนไทยรวมถึงนิสัยยิ้มแย้มแจ่มใสอันเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก เป็นตัวอย่างหนึ่งของยิ้ม สยามที่มีมาอย่างยาวนาน มีเนื้อหาดังนี้

จงภูมิใจเถิดที่เกิดเป็นไทย
มิเป็นทาสใคร และมีน้ำใจสันปรีดิ์
ทั่วโลกกล่าวขาน ขนานนาม ใ้ว่าสยามเมืองยิ้ม
เราควรกระหึ่มถึงความดีงาม

คนเย็นใจชื่อได้ชื่อว่าไทย
ร้อนมาจากไหน ชาติไทยไม่เคยหวงห้าม
ข้ามเขตข้าม โขงถิ่นน้ำจุ่น มาพึ่งใบบุญเมืองสยาม
เรายิ้มรับตามที่ท่านต้องการ

เลื่องชื่อลือนาม สยามมีแต่น้ำใจ
ขอเตือนท่านผู้อาศัย อย่าทำอะไรให้ไทยร้าวราน
คนไทยใจชื่อ เขาถือแต่โบราณกาล
แค่เพียงข้าวสุกหนึ่งจาน ใครลืมนของท่านนั้น เนรคุณ

คนไทยรักชาติและศาสนา
 เกิดองค์เจ้าฟ้า ผู้ทรงเปี่ยมเนือนาบุญ
 ถ้าท่านเคารพสิทธิ์ของไทย ท่านอยู่ต่อได้อีกนานคุณ
 สยามใจบุญ ยังยิ้มเสมอ

นอกจากเนื้อหาของเพลงข้างต้นสามารถบ่งบอกถึงส่วนหนึ่งของพัฒนาการของยิ้มสยามได้แล้ว ยังมีข้อมูลที่เป็นหลักฐานบ่งบอกได้ว่าประเทศไทยและยิ้มสยามของไทยเป็นที่รู้จักดีในหมู่ชาวต่างชาติอีกด้วย

เอกสารชิ้นแรกที่น่าจะเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับพัฒนาการของยิ้มของคนไทยที่สามารถบ่งชี้ได้ว่าคนไทยมีนิสัยยิ้มแย้มแจ่มใสและมีรอยยิ้มที่ประทับใจชาวต่างชาติคือจดหมายที่คณะทหารชาวทหารอเมริกันได้มีมาถึงสถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียวประเทศญี่ปุ่นในปี พ.ศ.2507 เนื้อความในจดหมายได้กล่าวถึงคราวที่คณะทหารอเมริกันได้เข้ามาอยู่ในเมืองไทยเพื่อทำงานเป็นเวลาสองสัปดาห์ พวกเขามีความรู้สึกประทับใจในอัธยาศัยไมตรีของคนไทยและแน่นอนรอยยิ้มของคนไทยเป็นสิ่งที่นายทหารคณะนี้กล่าวชื่นชมอย่างจริงใจ ดังใจความตอนหนึ่งของจดหมายว่า

...ประชาชนชาวไทยเป็นผู้ที่งดงามอย่างแท้จริงทีเดียวไม่ช้าแต่ในลักษณะรูปร่างหน้าตาเท่านั้น แต่ในทางด้านจิตใจซึ่งสำคัญมากกว่าความอริอารอบ ความอ่อนโยนและความประพฤดีที่ประกอบด้วยอารมณ์ที่ดีเหมือนแสงแดดที่สว่างไสวนั้นน่าจะมาจากเหตุที่ลึกซึ้งกว่า “รอยยิ้มของคนไทย” ที่รู้จักกันดีทั่วไป แต่ดูเหมือนจะมาจากความสุขและความพึงใจที่อยู่ลึกซึ้งในหัวใจของคนไทย ทำให้บังเกิดผลในการกระทำทุกอย่างในชีวิตประจำวันของคนไทยมากกว่าชนชาติอื่น ได้พบกับความสุขแห่งชีวิตอันหายาก ความสุขเช่นนี้มีคนแสวงหากันเป็นจำนวนมาก แต่มีผู้พบแต่น้อยคน ในฐานะที่เป็นชาวอเมริกัน เราได้รู้ประจักษ์แล้วซึ่งวัตถุประสงค์อันแท้จริง ที่เกินกว่าเหตุผลทางการเมืองและเศรษฐกิจแห่งการที่เราต้องมารบและต้องมาตายในเอเชียอาคเนย์ ท่านได้ทำให้เราตระหนักแล้วว่ามนุษยธรรมจะต้องสูญเสียไปมากเพียงไรถ้าเราไม่ช่วยกันรักษาไว้ ด้วยความรู้เช่นนี้เราก็จะมีกำลังใจมากขึ้นอย่างมากมายในอันที่จะเสียสละและอดทนต่อความยากลำบาก ตลอดจนภัยอันตราย นานาประการในที่อันแสนจะห่างไกลจากบ้านของเรา....(ลี้กฤทธิ์ ปราโมช, มรว. , 2511: 6-7)

จากข้อความข้างต้นเห็นได้ว่านิสัยพื้นฐานของคนไทยที่แสดงออกผ่านทางสีหน้าด้วยรอยยิ้มนั้นเป็นที่ประทับใจชาวต่างชาติ ยิ่งไปกว่านั้นพวกเขายังเล็งเห็นถึงความจริงใจที่ส่งผ่านมาพร้อมทางรอยยิ้มด้วย ทำให้สันนิษฐานได้ว่ารอยยิ้มของคนไทยในที่นี้คงเป็นที่รู้จักมาเป็นเวลายาวนานและอาจเป็นอีกหนึ่งที่มาของคำว่ายิ้มสยามก็เป็นได้

นอกจากที่นี้ยิ้มสยามยังถูกใช้เพื่อเป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวนับแต่เริ่มมีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นต้นมา ดังความเห็นของคุณชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิตต์ กล่าวว่ายิ้มสยามยังคงใช้เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอยู่

ในปีพ.ศ. 2507 ได้มีการจัดการประกวดนางสาวไทยขึ้นหลังจากที่หยุดไปตั้งแต่ปีพ.ศ. 2503 เนื่องจากการขานรับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยว อันเนื่องจากการเติบโตในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภาคธุรกิจ บริการและปริมาณของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในรอบ 5 ปี (2503 - 2507) และเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างชาติรู้จักประเทศไทยยิ่งขึ้นในรูปแบบของการส่งตัวแทนในตำแหน่งนางสาวไทยเป็นสื่อเผยแพร่ชื่อเสียงใน โอกาสที่เข้าร่วมประกวดนางงามระดับนานาชาติ และนางสาวไทยแต่ละคนก็มีภาพแสดงรอยยิ้มอันสวยงามซึ่งถูกใช้เพื่อกระบอกการประชาสัมพันธ์ประเทศไทย

นอกจากนี้ยังมีนางสาวไทยบางคนที่เป็นตัวแทนไปประกวดนางงามระดับโลกโดยได้แสดงรอยยิ้มเพื่อการประชาสัมพันธ์ประเทศไทยและส่งเสริมการท่องเที่ยวดังภาพรอยยิ้มนางสาวไทยระหว่างปีพ.ศ.2507-2515

ภาพที่ 3.6 คุณอภัสรา หงสกุล

ที่มา(<http://album.sanook.com/files/2423983> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

ภาพที่ 3.7 คุณจิรนนท์ เสวตนนท์ นางสาวไทย

(ที่มา <http://topicstock.pantip.com/chalermthai/topicstock/A2414946/A2414946.html> In[8hog,njv
19 พฤศจิกายน 2558])

ภาพที่ 3.8
คุณประภัสสร พานิชกุล

ภาพที่ 3.9
คุณอภันตรี ประยูทธเสนีย์

ภาพที่ 3.10
คุณแสงเดือน แม้นวงศ์

ภาพที่ 3.11
คุณวารุณี แสงศิรินาวิน

ภาพที่ 3.12
คุณนิภาภัทร สุดศิริ

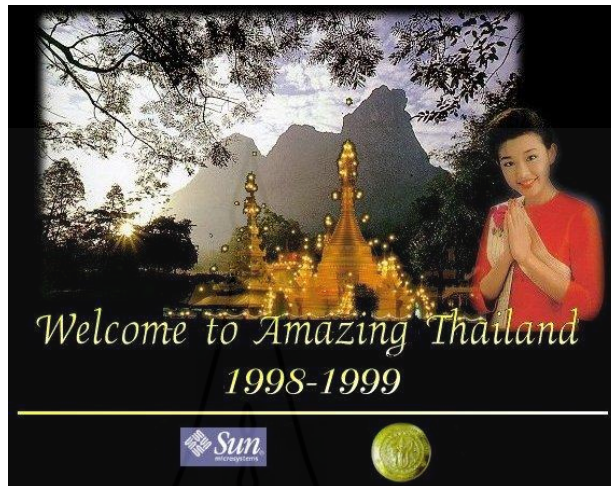
ภาพที่ 3.13
คุณกนกอร บุญมา

(ที่มา <http://women.sanook.com/13572/> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

การท่องเที่ยวที่ประเทศไทยเริ่มส่งเสริมประชาสัมพันธ์มาตั้งแต่พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา นั้นก็สอดคล้องกับที่คุณณพัตยศ เอมมะสิทธิ นักประชาสัมพันธ์แห่งการท่องเที่ยวได้กล่าวถึงการเฉลิมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 220 ปี เมื่อพ.ศ. 2526-2530 ว่า “ประเทศไทยมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทำให้เกิดคำว่า land of smile ซึ่งสมัยนั้นรอยยิ้มของคนไทยไม่มีการหลอกหลวง การท่องเที่ยวของต่างชาติมีการทำตามเกสเฮ้าส์ โฮมสเตย์ซึ่งก็ได้รับการบริการอย่างจริงจังแม้โรงแรมในขณะนั้นเป็นแบบมาตรฐานแต่ก็ไม่มีผลตอบรับหรือเสียงสะท้อนที่ไม่ดี กระทั่งมาถึงช่วงก่อนเศรษฐกิจตกต่ำ ธุรกิจการท่องเที่ยวเติบโตมาก ในช่วงปีพ.ศ.2535-2536 เริ่มมีการหลอกนักท่องเที่ยวและเริ่มมีโศกภัยเกิดขึ้นจึงมาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงคำว่า land of smile รอดโดยสารตึกๆ แท็กซี่ พานักท่องเที่ยวไปซื้อของจิวเวอรี่ นักท่องเที่ยวจึงเริ่มไปแสวงหาตามต่างจังหวัด ทวีร์ต่างๆ จึงออกไปต่างจังหวัด มีการพาไปดูทำนา เพราะชาวต่างชาติอาจอยากไปดูรอยยิ้มแบบจริงจัง” (การสัมภาษณ์)

นอกจากนี้ในช่วงปีส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยพ.ศ. 2530 ที่หนังสือพิมพ์เดอะเนชั่นได้จัดโครงการสร้างภาพพจน์เมืองไทยในชื่อว่าโครงการ “ยิ้มพิมพ์ใจ” หรือ “SMILE-A-WHILE” โดยให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกรอกชื่อพนักงานบริการชาวไทยที่ประทับใจลงในคู่มือและมีการจับฉลากมอบรางวัลทุกสามเดือนซึ่งสอดคล้องกับที่คุณณพัตยศได้ให้ข้อมูลเรื่องการท่องเที่ยวในช่วงปีพ.ศ.2530 เป็นต้นมา

ในช่วงส่งเสริมการท่องเที่ยวปี “Amazing Thailand” ได้มีโปสเตอร์แสดงรอยยิ้มสยาม
ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 3.14 โปสเตอร์ปี Amazing Thailand พ.ศ.2541-2542

(ที่มา <https://web.ku.ac.th/AmazingThailand/> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

ภาพที่ 3.15 ปกหนังสืออนุสารอศท.เดือนกันยายน พ.ศ. 2513

(ที่มา <http://www.weloveshopping.com/template/e2/showproduct.php?pid=17868611&shopid=202238&showm=&groupproduct=937507> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

ภาพที่ 3.16 ปกหนังสืออนุสารอศก. เดือนเมษายน พ.ศ. 2555

(ที่มา <http://stang.sc.mahidol.ac.th/magazine/?p=2545> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

ภาพที่ 3.17 รอยยิ้มของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินกับสัญลักษณ์ Amazing Thailand

(ที่มา <https://erinflewthecoop.wordpress.com/2011/09/14/your-thailand-vs-my-thailand-3/> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

นับตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ซึ่งเริ่มมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อเป็นส่วนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ จวบจนปัจจุบันที่ภาวะเศรษฐกิจของประเทศต้องการการกระตุ้นอย่างหนักอีกครั้งเมื่อเศรษฐกิจเริ่มถดถอย จากสถานการณ์การเมืองในช่วงหลายปีที่ผ่านมา การท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในหัวใจหลักที่ส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศ จึงได้นำสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยมาเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนเมืองไทยอีกครั้ง

สถานการณ์การเมืองหลังปีพ.ศ. 2549 ในประเทศไทยทำให้คนไทยแบ่งแยกด้วยแนวคิดทางการเมืองที่ต่างกัน และในช่วงปีพ.ศ. 2553 ที่ผ่านมามีเกิดเหตุการณ์ทางการเมืองที่ทำให้ส่งผลต่อความรู้สึกของคนไทยอย่างมาก นี่อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นิสัยยิ้มแย้มแจ่มใสของคนไทยเลือนหายไปในช่วงเวลาที่ผ่านมา รอยยิ้มอันเป็นนิสัยประจำของคนไทยที่เริ่มเลือนหายไปนั้น ได้มีการเรียกร้องปรากฏออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดการรณรงค์ของประชาชนเรียกร้องให้มีการคืนรอยยิ้มสู่สังคม เพื่อเป็นการย้ำให้เห็นเด่นชัดยิ่งขึ้นว่ารอยยิ้มของคนไทยเป็นที่เข้าใจในฐานะเอกลักษณ์มายาวนาน ดังกรณีตัวอย่างต่อไปนี้

1. นิสิตจุฬาฯ เดินรณรงค์สร้างรอยยิ้ม

ภาพที่ 3.18 กิจกรรมรณรงค์ของนิสิตจุฬาฯ

(ที่มา: www.dailynews.co.th/newstartpage/index.cfm?page=content&categoryID=42&contentID=68656 สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

ในวันที่ 28 พ.ค. 2558 นิสิตกว่า 500 คน ได้รวมตัวกันจัดโครงการ “ชาวจุฬาฯ ส่งต่อรอยยิ้ม” เพื่อรณรงค์ลดกระแสความร้อนแรงทางการเมืองและหวังเยียวยาและปลุกขวัญกำลังใจ

ผู้ประกอบการในบริเวณสยามสแควร์ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบทาง การเมือง รวมถึงให้ประชาชนชาวไทยหันหน้าเข้าหากัน และกลับมามีรอยยิ้มให้กันเหมือนดังเดิม โดย กิจกรรมในครั้งนี้ มีการเดินรณรงค์ภายใต้แนวคิด “ยิ้มกันเข้าไว้ คนไทยสดใส ประเทศไทยน่าอยู่”

2. สยามเมืองยิ้ม ยิ้มเข้าไว้ คนไทยจะได้ไม่เครียด

ข้อมูลจากเว็บไซต์(<http://www.isnhotnews.com/archives/127282> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558) ได้มีการสัมภาษณ์กลุ่มคนในช่วงเวลาที่สถานการณ์บ้านเมืองอยู่ในภาวะตึงเครียดทางการเมืองเนื่องจากขี้มสยามของคนไทยเป็นที่ติติงตรงของทุกคนที่มาพบเห็นไม่ว่าคนไทยด้วยกัน หรือแม้แต่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ความอ่อนโยน โอบอ้อมอารีย์ เอื้อเฟื้อที่ต่อกัน ความถ้อยที ถ้อยอาศัย โดยรอยยิ้มถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของคนไทยได้เป็นอย่างดี แต่จากสถานการณ์ทางการเมืองและสภาวะเศรษฐกิจทำให้รอยยิ้มของคนไทยหายไป

เริ่มต้นที่“อาร์ม” จักรพงษ์ ก้องกาญจน์ โภทาส พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ได้เล่าว่า “ตอนนี้รอยยิ้มของคนไทยหายไปสิ่งที่ต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม อาจเกิดจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน เมื่อก่อนมันก็มีนะความคิดเห็นไม่ตรงกัน แต่เจอหน้ากันยังคุยกันได้ ไม่นักเหมือนสมัยนี้”

อาร์ม เล่าต่อว่า” การเมืองก็มีส่วนที่สำคัญมาก อย่างในต่างจังหวัด จะเห็นว่ามี ความชัดเจนมาก เวลาอาร์มกลับบ้านที่รู้สึกเสียใจนะ อย่างช่วงสงกรานต์ที่ผ่านมา ก็กลับบ้านที่ต่างจังหวัดไปเจอเพื่อนเก่าที่ไม่ได้เจอกันนานเป็นปี เพื่อนถามค่า แรกเลยที่เจอกันว่า สีอะไร? ขอมรับว่างงและก็ตกใจมาก ที่ทำไม่ต้องถามเราว่าเรา สีอะไร แต่ก็เลี้ยงที่จะไม่ตอบคำถามนี้ เพราะจริงๆแล้วก็ไม่ได้อยู่สีใดสีหนึ่งอยู่แล้ว คือเราเลือกที่จะฟังทุกความเห็นอยู่แล้ว แต่ที่เสียใจเรื่องเดียว และคิดในใจก็คือ ถ้าเราอยู่คนละสีกับเค้า ความเป็นเพื่อนก็จะหายไปงั้นหรือ ความสัมพันธ์ที่ดีก็จะหมดไปงั้นหรือ คิดแล้วก็ยอมรับว่าเสียใจ”

รู้สึกอย่างไรที่เรื่องการเมืองมาทำให้คนมองข้ามความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

“รู้สึกแย่นะ เพราะสาเหตุที่ทำให้คนไทยต้องแตกแยก เป็นแค่เรื่องของความคิดเห็นสามารถทำให้คนเราเปลี่ยนขนาดนี้ในบริษัทก็มีเหมือนกันนะ ที่ความคิดเห็นไม่ตรงกัน ต่างคนต่างคิดอยู่คนละสี เมื่อเจอกันในออฟฟิศก็บึ้งตึงใส่กัน พุดจา ประชดประชันกัน บางวันบรรยากาศในออฟฟิศตึงเครียดเลยที่เดียว ทำงานก็ไม่มีความสุข จะพูดอะไร แสดงความคิดเห็นอะไรไม่ได้เลย ต้องคอยระวังไม่งั้นอาจจะ

ทะเลาะ ถกเถียงกันขึ้น ไม่น่าเชื่อว่า คนเราจะสามารถเชื่อและทำ สิ่งเหล่านี้โดย
เพียงแต่เพราะเชื่อ โดยไม่คิดถึงผลกระทบที่ตามมาตอนนี้กลายเป็นว่าทุกคนเรียก
ร้องสิทธิ์กันอย่างเดียว โดยลืมคำว่าหน้าที่ที่ควรทำถ้าคนเรารู้จักทั้งสองคำ คือสิทธิ
และ หน้าที่ ประเทศไทยคงไม่ตกอยู่ในสภาวะอย่างนี้”อาร์มกล่าว

สิ่งเหล่านี้ทำให้ทุกคนลืมที่จะยิ้มให้กันริเปล่า

อาร์ม กล่าววว่า “มีส่วนอย่างมาก เพราะคนไทยตอนนี้เท่าที่มองก็เห็นว่าแยกกัน
ชัดเจนอยู่แล้ว ผมว่า คนไทยหลงลืมหลายสิ่งหลายอย่างนะ คนไทยลืมความรัก
ความสามัคคี ลืมว่าคนที่เราห้าหน้าอยู่ตรงหน้าก็คือคนไทยด้วยกัน เมื่อเป็นอย่างนี้
แล้วรอยยิ้มจึงไม่เกิด ไม่เกิดเพราะไม่มีความรัก ให้อินหมู่คนไทยด้วยกัน ซึ่งเป็น
เรื่องที่น่าเสียใจมาก ทุกวันนี้ก็ได้แต่หวังว่าจะเห็นรอยยิ้มคนไทยกลับมาอีกครั้ง ถ้า
คนไทยทุกคนคิดอย่างนี้เรื่องการเมือง หรือเรื่องอื่นก็คงไม่ต้องพูดถึง เพียงแค่คน
ไทยไม่ลืมกัน ส่งยิ้ม ไม่ตรีให้กัน แค่นี้สังคมก็น่าอยู่ขึ้นแน่นอนครับ อยากให้
ประเทศไทยเข้าสู่บรรยากาศเดิมๆที่เราเคยมี รอยยิ้ม ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อกัน
อยากให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวไม่มีแบ่งข้าง เพราะเราคือคนไทย และเป็นลูกพ่อหลวง
คนเดียวกันทุกคน”

“อย่าหมั่นตัวเองไปตามความเครียดของโลกครับ สถานการณ์รอบตัวจะเป็น
อย่างไร ผมขอสนุกสนาน คลายเครียด และยิ้มให้แกกันไว้ก่อนดีกว่าครับ” มุมมอง
ของความคิดหนึ่งของ โจ้ สิรวิฑู รวีไชยวัฒน์ ที่อยากเห็นรอยยิ้มคนไทยกลับมา
โจ้กล่าววว่า“ทุกวันนี้คนไทยค่อนข้างเครียดครับ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัว ภาวะ
ทางการเงิน และยิ่งตอนนี้มีสถานการณ์ทางการเมืองเข้ามาอีกไม่แปลกเลยครับที่
ตอนนี้ทุกคนจะไม่ค่อยยิ้มแย้มแจ่มใสให้กัน แล้วอากาศช่วงนี้ก็ร้อนอบอ้าวมากเสีย
ด้วย เลยอาจทำให้หงุดหงิดง่าย บางคนแค่พูดผิดหูหน่อยเดียว ก็ทำท่าว่าจะมีเรื่อง
กันแล้วครับ อีกสาเหตุหนึ่งที่ผมคิดว่าสำคัญมากไม่แพ้กัน ก็คือไลฟ์สไตล์ของคนรุ่น
ใหม่เปลี่ยนไปครับ ภาวะการแข่งขันทางด้านต่างๆ เพิ่มขึ้นสูงมาก มันเป็นการ
สะสมความเครียดครับผมว่ามันทำให้คนเรายิ้มให้กันน้อยลงถ้าไม่มีเรื่องอะไร
บันเทิงใจก็คงไม่ค่อยมีใครหัวเราะหรือยิ้มให้แกกันหรอก ครับ ง่ายๆ”

“ถ้าเราเห็นคนที่ยืนอยู่คนเดียว ยิ้มคนเดียว หัวเราะคนเดียว เราก็คงจะรู้สึกว่าเขาดู
แปลกๆ ไซ้ใหม่ครับ นั่นเพราะว่าเราขาดหายจากสังคมแห่งรอยยิ้มมานาน จนดู
เหมือนรอยยิ้มกลายเป็นคนแปลกหน้าที่เราไม่ค่อยคุ้นเคยกันแล้ว สังเกตดูจากข่าว

โทรทัศน์ก็ได้ครับ ดูข่าวการเมืองก็มีแต่ความตึงเครียดให้แ่กกัน ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายใด ก็ตาม ข่าวอาชญากรรมก็มีเพิ่มมากขึ้นทุกวันครับ คนฆ่ากันตายสาเหตุมาจากจิตใจ กันก็มาก ผมมองว่าคนเราขาดสติยั้งคิดและใจร้อนมากขึ้นครับ ซึ่งผมว่าตรงจุดนี้ รอยยิ้มสามารถช่วยได้ครับ ถ้าเราไม่พอใจใคร แต่เราเก็บเอาไว้ในใจและอาศัยการ ยิ้มให้แ่กกันแทน ผมว่าก็จะรู้สึกดีขึ้นนะครับ มันเป็นการเบรคอารมณ์กันและกัน ยิ่งถ้าเราใส่อารมณ์กัน ไม่มีรอยยิ้มเลย จุดจบก็คงเป็นอย่างในข่าวครับ”

ภาพที่ 3.19 รอยยิ้มของเด็ก

(ที่มา <http://www.isnhotnews.com/archives/127282> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

จะทําอย่างไรถึงจะยิ้มออก

“ก็ยิ้มสิ ยิ้มเข้าไว้ อยากให้คนไทยหันกลับมายิ้มแย้มให้กันครับ ไม่ว่าจะเครียดขนาด ไหนก็ลองฝืนใจยิ้มดูเถอะครับ ผมว่าช่วยได้ มันทำให้รู้สึกดีขึ้นได้จริงๆ ครับ อยาก เห็นสังคมไทยที่ขึ้นชื่อว่าเป็นสังคมแห่งการไหว้และการยิ้มกลับคืนมา เหมือนที่ คนต่างชาติเขาชอบพูดใจครับ ยิ้มที่สวยงามที่สุดในโลก ก็คือยิ้มสยามของคน ไทยเรานี้แหละครับ สำหรับผมเองก็ถือคติว่า อย่าหมุ่นตัวเองไปตามความเครียดของโลก ครับ สถานการณ์รอบตัวจะเป็นอย่างไร ผมขอสนุกสนาน คลายเครียด และยิ้มให้ แ่กกันไว้ก่อนดีกว่าครับ” โจ๊กกล่าว

คนไทย “ยิ้ม” กันเข้าไป สร้างกำลังใจให้สังคม คงหวังว่าไม่ช้าไม่นาน คนไทยคนไทยจะก้าวผ่านช่วงมรสุม รอบด้าน หันหน้าเข้าหากันสร้างสันติสุขในสังคม ส่งยิ้มให้กัน “สยามเมืองยิ้ม” จะได้กลับมาเหมือนเดิม

(<http://www.isnhotnews.com/archives/127282> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

3. “ยิ้ม+ให้อภัย” ทวิตเตอร์แก้วิกฤติชาติ

เครือข่าย “ทวิตเตอร์แก้วิกฤติชาติ” นัดรวมพลังกลุ่มโซเชียลมีเดียหลังเหตุการณ์ “ราชประสงค์วิปโยค” ปลุกกระแสคนไทยสามัคคี-ให้อภัยกัน ร่วมสร้างเมืองไทยคืนสู่สยามเมืองยิ้มอีกครั้ง

เหตุการณ์ “ราชประสงค์วิปโยค” ที่ผ่านไปทำให้สถานการณ์ความรุนแรงในการแบ่งฝ่ายในโลกอินเทอร์เน็ตยังไม่หยุดนิ่ง ทั้งฝ่ายกองเชียร์เสื้อแดง ฝ่ายเสื้อเหลือง หรือฝ่ายกองเชียร์รัฐจึงทำให้มีคนอีกกลุ่มหนึ่งที่พยายามใช้ “โซเชียลเน็ตเวิร์ก” หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ในรูปแบบ “ทวิตเตอร์” สร้างกระแสให้คนไทยสามัคคีและให้อภัยกัน เพื่อสร้างเมืองไทยให้กลับเป็นสยามเมืองยิ้มอีกครั้ง โดยคนกลุ่มนี้ได้รวมตัวกันทำกิจกรรมสำคัญคือแบ่งกลุ่มเพื่อเสนอทางออกที่สร้างสรรค์และเป็นรูปธรรม เช่น กลุ่มธรรมมะช่วยชาติ กลุ่มประเทศไทยวันพรุ่งนี้ กลุ่มบิวตี้แอนด์เทคโนโลยี ฯลฯ ที่สำคัญคือทางออกที่เสนอนั้นต้องสร้างสรรค์และไม่พาดพิงหรือโจมตีกลุ่มใดหรือบุคคลใด รวมถึงสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (www.komchadluek.net/.../ยิ้ม+ให้อภัยทวิตเตอร์แก้วิกฤติชาติ.html สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

4. เพลงเกี่ยวกับรอยยิ้ม

บทเพลงที่แสดงออกถึงรอยยิ้มของไทยก็เป็นอีกหนึ่งทางที่เราต่างเห็นอยู่เสมอ และเพลงที่มีเนื้อหาแสดงถึงนิสัยและความเป็นคนไทยที่ต่างชาติรู้จักส่วนมากมักมีเนื้อหาที่กล่าวว่าคนไทยมีรอยยิ้มเป็นเอกลักษณ์ นอกจากเพลงสยามเมืองยิ้ม ที่กล่าวไปในตอนต้นแล้วก็ยังมีเพลงอื่นๆที่กล่าวถึงยิ้มสยามอีก เช่น

เพลงยิ้มสยาม ของของศิลปินกลุ่ม 2007 SHOW GIRL เป็นอีกเพลงหนึ่งซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับยิ้มสยามอันเป็นเอกลักษณ์และแสดงถึงคนไทยซึ่งมีลักษณะนิสัยยิ้มแย้มอยู่เสมอไม่ว่าอยู่ในอารมณ์ใดก็ตาม

นานาเอ่ยนาม ยิ้มสยามนั้นนามประเทือง

เขตแดนแคว้นงามทั้งเมือง ร่องเรื่องเมืองทองของเรา

เพราะรอยยิ้มเอ๋ย S.I.A.M. S.I.S.I.A.M.

S.I.A.M. S.I.S.I.A.M

ไหน ไหน ยิ้มอยู่ไหน ทำยังไงหาดูไม่มี
 ยิ้ม ยิ้ม ไม่มีขาย ทำเองเลขของฟรี
 ยิ้ม ยิ้ม ทักกันไว้ แปลเป็นไทยว่าคนใจดี
 ยิ้ม ยิ้ม ยิ้มเอาไว้ คอยแทนความหวังดี
 ยิ้มมุมปาก ยิ้มน้อย รียิ้มในใจ เพราะอยู่เมืองยิ้ม
 ยิ้มนะ ยิ้มนิด อิกนิด Siam Siam
 อยู่ตรงไหนใครใครก็ยิ้ม Siam Siam
 ร้อนรึหนาวทั้งใจก็ยิ้ม Siam Siam
 อบอุ่นใจเจอใครก็ยิ้ม Siam Siam
 ความสุขไม่เคยไปไหน
 S.I.A.M. S.I.S.I.A.M
 ยิ้ม ยิ้ม ยิ้มเอาไว้ ใจสบายแถมยังดูดี
 ยิ้ม ยิ้ม ยิ้มวันไหน ใจเย็นเลยเชื่อกัน
 ยิ้ม ยิ้ม ทักกันไว้ แปลเป็นไทยว่าคนใจดี
 ยิ้ม ยิ้ม ยิ้มเอาไว้ คอยแทนความหวังดี
 ยิ้มมุมปาก ยิ้มน้อย รียิ้มในใจ
 เพราะอยู่เมืองยิ้ม
 ยิ้มนะ ยิ้มนิด อิกนิด Siam Siam
 อยู่ตรงไหนใครใครก็ยิ้ม Siam Siam
 ร้อนรึหนาวทั้งใจก็ยิ้ม Siam Siam
 อบอุ่นใจเจอใครก็ยิ้ม Siam Siam
 ความสุขไม่เคยไปไหน
 S.I.A.M. S.I.S.I.A.M.
 ยิ้มมุมปาก ยิ้มน้อย รียิ้มในใจ
 เพราะอยู่เมืองยิ้ม
 ยิ้มนะ ยิ้มนิด อิกนิด Siam Siam
 อยู่ตรงไหนใครใครก็ยิ้ม Siam Siam
 ร้อนรึหนาวทั้งใจก็ยิ้ม Siam Siam
 อบอุ่นใจเจอใครก็ยิ้ม Siam Siam
 ความสุขไม่เคยไปไหน Siam Siam

อยู่ตรงไหนใครใครก็ยิ้ม Siam Siam
 ร้อนรีหนาวทั้งใจก็ยิ้ม Siam Siam
 อบอุ่นใจเจอใครก็ยิ้ม Siam Siam
 ความสุขไม่เคยไปไหน
 นานาเอ่ยนาม
 ยิ้มสยามนั้นนามประเทือง
 เขตแดนแคว้นงามทั้งเมือง
 ร่องเรื่องเมืองทองของเรา
 เพราะรอยยิ้มเอย

เศรษฐกิจ

เพลงสยามเมืองยิ้มของคนด่านเกวียน เนื้อหาแสดงถึงรอยยิ้มที่ห่างหายไปจากสภาพ

สังคมไทยที่เปลี่ยนไปจากเดิม
 สยามเมืองยิ้ม ยิ้มกันเข้าใจ
 แต่ก่อนที่ไร ยิ้มได้เต็มที่
 ล่วงเลยมา อีกไม่กี่ปี ผู้คนวันนี้ ยิ้มแตกต่างกันไป
 สยามนะหรือ เคยระบือลือเลื่อง
 สมเป็นคังเมือง เฟื่องฟูชใจ
 ยุคสมัย เร่งการเปลี่ยนแปลง ค่าเงินลดแบ่ง ประชาเงาแห้งตาย
 เมื่อเป็นเช่นนี้ จะให้ยิ้มยังง (ยิ้มแห้งๆ ยิ้มแห้งๆ)
 เมื่อก่อนแบ็งค์ร้อย มั่นใจน้อยเมื่อไหร่
 ชื่อหาสิ่งใด ได้มามากมาย
 ทุกวันนี้ ต่างจากก่อนกาล
 ชื่อของกลับบ้าน หนีบจ๊กเร้สบาย
 เมื่อเป็นเช่นนี้ จะให้ยิ้มยังง (ยิ้มจืดๆ ยิ้มจืดๆ)
 บ้างแข็งขัน ทำเงินหางานจนทั่ว
 เลี้ยงดูครอบครัว ไม่เคยโกงใคร
 ผลนะหรือ ถูกโจรปล้นชิง
 ชุกชุมกันจริง โจรผู้ร้ายเมืองไทย
 เมื่อเป็นเช่นนี้ จะให้ยิ้มยังง (ยิ้มเบื่อๆ ยิ้มเบื่อๆ)

เมื่อฝนฟ้า พาท้องนาชุ่มน้ำ
 สองมือปักดำ เร่งทำแทบตาย
 ครั้นผลิตผล ออกรวงเต็มลาน
 ข้าวเปลือกประกัน ราคาที่ฝืนวอดวาย
 เมื่อเป็นเช่นนี้ จะให้ยิ้มยังง (ยิ้มไม่ออก ยิ้มไม่ออก)
 สยามเมืองยิ้ม ยิ้มกันเข้าใจ
 แต่ก่อนที่ไร ยิ้มได้เต็มที่
 ล่วงเลยมา อีกไม่กี่ปี ผู้คนวันนี้ ยิ้มแตกต่างกันไป
 สยามนะหรือ เคยระบือลือเลื่อง
 สมเป็นคังเมือง เฟื่องฟูชูใจ
 ยุคสมัย เร่งการเปลี่ยนแปลง
 เชื้อกัศักร์จันแจ่ง แย่งลูกค้าแดนไกล
 เมื่อเป็นเช่นนี้ จะให้ยิ้มยังง (ยิ้มเศร้าๆ ยิ้มเศร้าๆ)
 สยามเมืองยิ้ม ยิ้มกันเข้าใจ
 เปลี่ยนยุคสมัย ยิ้มเสียจนแสบะ
 เหตุการณ์เปลี่ยนแปลง ไม่เคยเที่ยงแท้
 ผู้คนอย่าแยะ ยิ้มแตกต่างกันไป
 ยิ้มแห้งๆ ยิ้มจืดๆ ยิ้มไม่ออก

เห็นได้ว่าจากกระแสการเมืองที่ผ่านมาได้ทำให้คนไทยที่เคยยิ้มแย้มแจ่มใสตกอยู่ใน
 ความเครียดกันมากขึ้น ดังปรากฏอย่างชัดเจนในสื่อต่างๆ ที่ยกตัวอย่างมา
 แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตามรอยยิ้มยังคงเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญด้วยแสดงให้เห็นว่า
 สังคมไทยนี้น่าอยู่และผู้คนเป็นมิตร แม้ว่าในความเป็นจริงสังคมได้เปลี่ยนแปลงแล้วและความหมายที่
 แฝงอยู่ภายใต้รอยยิ้มอาจมีมากกว่าสังคมที่น่าอยู่และผู้คนเป็นมิตรก็ตาม
 นอกจากรอยยิ้มจะเป็นเอกลักษณ์ของคนไทยแล้ว ยิ้มสยามยังมีบทบาทสำคัญในการ
 ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นจุดขายเพื่อดึงนักท่องเที่ยวต่างชาติให้เข้ามาเยือนเมืองไทย
 ด้วย

การสื่อสารโดยใช้รอยยิ้มของคนไทยหรือที่เรียกว่ายิ้มสยามได้มีพัฒนาการ โดยขยาย
 หน้าที่ขึ้นเรื่อยๆ ในปัจจุบัน “ยิ้มสยาม” มีหน้าที่สำคัญในการสื่อสารต่อชาวต่างประเทศคือใน
 ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

การรณรงค์ท่องเที่ยวของประเทศไทยเริ่มปรากฏให้เห็นในยุคของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่เป็นผู้ก่อตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวหรือ.ส.ท. และภายหลังเปลี่ยนเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในปีพ.ศ.2522 ในช่วงเวลาที่เริ่มก่อตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวการรณรงค์ให้ชาวต่างประเทศมาท่องเที่ยวเมืองไทยก็เริ่มขึ้นอย่างเด่นชัด ต่อมาในปีพ.ศ. 2530 เป็นปีที่รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณรณรงค์ให้เป็นปีท่องเที่ยวอีกครั้งโดยใช้ชื่อว่า “เวลคัมทูไทยแลนด์” หลังจากนั้นในปีพ.ศ. 2541 ประเทศไทยอยู่ในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำรัฐบาลจึงรณรงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยวหวังเป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจ ครั้งนั้น โครงการชื่อ “Amazing Thailand” ได้ถูกใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และบทบาทของอิมস্যมก็เริ่มเด่นชัดขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ. 2549 เป็นต้นมา สถานการณ์การเมืองที่รุนแรงทำให้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ การท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เราจึงได้เห็นการรณรงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ตึกคักอีกครั้งหนึ่ง และแน่นอนว่าอิมস্যมได้ถูกนำมาใช้อีกครั้งเพื่อเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังที่มีการนำไปใช้ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร

ปีพ.ศ. 2552 กรุงเทพมหานครได้จัดกิจกรรมท่องเที่ยวภายใต้แนวคิด Bangkok Smile Card โดยได้ร่วมมือกับบริษัทท่องเที่ยวที่รับชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวให้มอบบัตรส่วนลดและสิทธิพิเศษทั้งโรงแรม ร้านค้าต่างๆ โรงพยาบาลฯลฯ

ภาพที่ 3.20 สัญลักษณ์กรุงเทพฯเมืองยิ้ม

(ที่มา http://www.bangkoktourist.com/theme_5/upcoming.asp?lang=th สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

นอกจากนี้กรุงเทพมหานครยังจัดกิจกรรมท่องเที่ยวตามเทศกาลเช่น สีสนสายน้ำ มหกรรมลอยกระทงกรุงเทพมหานคร กิจกรรมถนนคนเดิน ทั้งถนนสามแพร่ง ถนนสีลม ซึ่งโครงการรณรงค์ต่างๆของกรุงเทพมหานครนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงการท่องเที่ยว

และกีฬาโดยนายชุมพล ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ได้เชิญชวนชาวต่างชาติในกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการตอกย้ำคำว่า "สยามเมืองยิ้ม" ซึ่งอยู่คู่กับประเทศไทยและคนไทยเสมอ

2. กิจกรรมของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ในปีพ.ศ. 2553 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ยังได้จัดการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดและผู้ประสานงานกองประกวดมิสอิตาเลียน เนล มอนโด ภาคพื้นเอเชีย คัดเลือกตัวแทนสาวลูกครึ่งไทย- อิตาลีเป็นทูตความงามจากเมืองไทย เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและบอกกล่าวให้ชาวต่างชาติทราบถึงความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาจากเมืองไทยว่ายังคงเป็นดินแดนแห่งรอยยิ้มอยู่เสมอ

ในปีเดียวกันนี้ ททท. ได้ร่วมกับ สมาคมวิสาหกิจย่านราชประสงค์และบริษัท เซ็นทรัล พัฒนา จำกัด จัดกิจกรรม SMILE at Ratchaprasong (ยิ้มที่ราชประสงค์) เพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้คนทั้งประเทศและทั่วโลกได้รับรู้ว่า บริเวณราชประสงค์ได้กลับคืนสู่สภาวะปกติ นักท่องเที่ยวสามารถมาท่องเที่ยวและ shopping ได้เหมือนเดิม โดยได้จัดเทศกาลดนตรี 3 วัน 3 คืน จากศิลปินชื่อดังมากมาย อาทิเช่น. กอล์ฟ – ไมค์, เจ เจตริน, ไมโคร, บุรินทร์ กรูฟไรเดอร์, Flure, ETC นอกจากนี้ ทางศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ TCDC จะมาร่วมจัดตลาดนัดทำมือโชว์ผลงานสร้างสรรค์หลากหลาย รวมทั้งกิจกรรม เกมส์ต่างๆ ที่ผู้เข้าร่วมงานจะได้ร่วมสนุก มีความสุขร่วมกัน

โดยกิจกรรม SMILE at Ratchaprasong จัดขึ้น ในวันที่ 2-4 กรกฎาคม 2553 ที่ลาน Square หน้าห้างเซ็นทรัลเวิร์ดซึ่ง ททท คาดว่างาน SMILE at Ratchaprasong จะสามารถดึงดูดให้กลุ่มคนไทยและนักท่องเที่ยวมาร่วมกิจกรรมและใช้บริการ ช้อปปิ้ง เที่ยว ในพื้นที่ราชประสงค์ ประมาณ 500,000 คนตลอดระยะเวลา 3 วัน

ภาพที่ 3.21 สัญลักษณ์กิจกรรมSMILE at Ratchaprasong

(ที่มา http://www.artbangkok.com/all_content.php?pageNum_rs_sub=7&totalRows_rs_sub=165&m_id=47 สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

นอกจากนี้การทำอากาศยานแห่งประเทศไทยยังได้มีโครงการ **Airport of Smiles** หรือทำอากาศยานแห่งรอยยิ้ม เป็นความภูมิใจของพนักงานทุกคนที่ทำอากาศยานสุวรรณภูมิ ที่จะเป็นตัวแทนของคนไทยในการทำหน้าที่ต้อนรับและส่งผู้โดยสารจากทั่วทุกมุมโลก ด้วยบริการด้วยรอยยิ้มอันเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย เพื่อให้ทุกคนที่มาใช้บริการมีความสุขและประทับใจ

ภาพที่ 3.22 กิจกรรมโครงการทำอากาศยานแห่งรอยยิ้ม

(ที่มา <http://suvarnabhumiairport.com/th/183-airport-of-smiles> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

ในปีพ.ศ. 2558 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ถือให้เป็นปีแห่งการท่องเที่ยววิถีไทย โดยได้จัดพิธีเปิดตัวโครงการไปเมื่อเดือนมกราคมบริเวณด้านหน้าศูนย์การค้าสยามดิสคัฟเวอรี ซึ่งได้มี “ขบวนภูมิปัญญาวิถีไทย” นำเสนอ มรดกแห่งวัฒนธรรมไทย ผ้าไหมไทย และอาหารไทย เพิ่มสีสันด้วย “ขบวนมวยไทย มรดกไทย มรดกโลก” ภูมิใจวอดเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่หลอมรวมคนทั้งชาติให้เป็นหนึ่งเดียว โดยมีทัพนักกีฬาชื่อดังของไทย มาร่วมพาเหรดโชว์ศิลปะการต่อสู้และการไหว้ครูมวยไทย ปิดท้ายขบวนด้วย “ขบวนสยามสนุก” นำเสนอความสนุกสนานจากดนตรีและการแสดงเพลงพื้นบ้าน และ “ขบวนสยามเมืองยิ้ม” โดยพล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นประธานในพิธีเปิดงานซึ่งนายกรัฐมนตรีได้กล่าวว่า

“ประเทศไทยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งเรื่องสุขภาพและการท่องเที่ยว แต่สิ่งที่คนไทยน่ารักคือ “รอยยิ้ม” อยากให้ทุกคนมีความสุข การทำให้ประเทศก้าวหน้าได้ ต้องทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง, มั่งคั่ง และยั่งยืน สถานที่แห่งนี้เคยมีปัญหามาก ทั้งเรื่องการค้าขาย ปัญหาการชุมนุม อยากจะทำให้พื้นที่ตรงนี้เป็นพื้นที่แห่งรอยยิ้ม ให้ทุกคนร่วมมือกัน ทำให้ประเทศไทยเป็นที่ยอมรับในสากล” (ที่มา <http://www.thairath.co.th/content/475365> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

ภาพที่ 3.23 โปสเตอร์โฆษณาเปิดกิจกรรมปีแห่งการท่องเที่ยววิถีไทย 2558

(ที่มา <http://www.thairath.co.th/content/475365> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

3. กิจกรรมขององค์กรเอกชนอื่นๆ

3.1 การประกวดภาพถ่าย

บริษัท ดี เอราวิ้น กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ได้จัดประกวดภาพถ่ายภายใต้หัวข้อ “แลนด์ออฟสมายล์” (Land of Smiles) โดยเป็นภาพถ่ายที่แสดงออกถึงความเป็นไทยผ่านรอยยิ้มเพื่อนำไปจัดเป็นปฏิทินปีพ.ศ. 2552 และเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วย

3.2 โครงการเสน่ห์เมืองยิ้มของเสิร์ชเอนจิน skyscanner

เปิดให้คนไทยโหวตสถานที่ท่องเที่ยวไทยที่มีเสน่ห์น่าประทับใจที่สุดเมื่อเดือนที่ผ่านมา ก็ได้ประกาศผลโหวตในงานอีเวนต์ “เสน่ห์เมืองยิ้ม รวมพลังโปรโมทท่องเที่ยวไทย” ที่ Siam Discovery เมื่อศุกร์ 28 พ.ย. 2557 ที่ผ่านมา ในงานนี้ได้พบกับซูเปอร์สตาร์เจมส์ มาร์ นักเขียนเรื่องท่องเที่ยว พลอย มัลลิกะมาส บล็อกเกอร์ Eat & Travel Diary และบล็อกเกอร์ว่านน้ำ ซึ่งมาแชร์ประสบการณ์การท่องเที่ยวและการวางแผนการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังได้รับเกียรติจากสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส และ Marriot ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนรางวัลของโครงการ ตลอดจนได้รับเกียรติจากบล็อกเกอร์อีกหลายท่านที่มาร่วมงาน

นับเป็นโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นเอกลักษณ์ของคนไทยซึ่งเป็นเมืองแห่งรอยยิ้มนั่นเอง

ภาพที่ 3.24 โปสเตอร์โครงการเสน่ห์เมืองยิ้ม

(ที่มา http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1415340541 สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

4. การจัดแสดงงานมหกรรมโลก

งานมหกรรมโลกหรืองาน World Expo เป็นงานแสดงผลิตภัณฑ์สินค้าและประดิษฐ์กรรมของนานาประเทศ เริ่มเกิดขึ้นครั้งแรกในปีค.ศ. 1851 ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ และประเทศประเทศไทยได้เข้าร่วมงานครั้งแรกในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในปีพ.ศ. 2553 ประเทศไทยได้เข้าร่วมงานมหกรรมโลกอีกครั้งและมีอาคารศาลาไทยเป็นอาคารจัดแสดง โดยมีสัญลักษณ์นำโชคเป็นยักษ์ชื่อว่า “โท” ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจในการออกแบบมาจากประติมากรรมยักษ์ที่ชื่อว่าอินทราชิต โดยออกแบบ “โท” ให้เป็นตัวการ์ตูนหน้าตาน่ารักและยิ้มแย้มแจ่มใสซึ่งรอยยิ้ม เป็นรอยยิ้มสยามตามที่คนไทยได้รับการขนานนามไว้ เป็นยิ้มที่เปี่ยมด้วยความจริงใจแสดงถึงความสุข และความเป็นมิตรที่พร้อมมอบให้แก่เพื่อนร่วมโลก

ภาพที่ 3.25 ยักษ์โท

(ที่มา <http://linjah.exteen.com/20100503/world-expo-2010> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558)

สรุป

ที่มาของยิ้มสยามในช่วงแรกไม่สามารถแยกออกมาเฉพาะเป็นคำว่า “ยิ้มสยาม” ดังเช่นปัจจุบัน หากแต่สามารถตีความในภาพรวมได้ว่าคนไทยเป็นมิตรกับทุกชาติภาษาที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย ดังปรากฏในเอกสารของชาวต่างชาติตั้งแต่สมัยอยุธยา

ตามความเห็นของชาวไทยที่อยู่ในแวดวงศิลปวัฒนธรรมก็กล่าวไว้ว่ายิ้มสยามนั้นเริ่มมีมาช้านานและเป็นตัวแทนถึงนิสัยต้อนรับขับสู้ด้วยความยินดีและจริงใจเริ่มตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาที่ปรากฏในเอกสารของชาวต่างชาติจนกระทั่งสมัยรัตนโกสินทร์จวบจนยุคที่มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวไทย

จากพัฒนาการของยิ้มสยามที่กล่าวมา เมื่อวิเคราะห์แล้วอาจแบ่งได้เป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ยิ้มสยามในบทบาทของการต้อนรับแสดงอัธยาศัยไมตรีของคนไทย

นอกจากเอกสารที่ชาวต่างชาติกล่าวถึงลักษณะนิสัยของคนไทยไว้แล้วนั้นเอกสารชิ้นแรกที่ปรากฏเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับพัฒนาการของยิ้มของคนไทยที่สามารถบ่งชี้ได้ว่าคนไทยมีนิสัยยิ้มแย้มแจ่มใสและมีรอยยิ้มที่ประทับใจชาวต่างชาติคือจดหมายที่คณะทหารชาวทหารอเมริกันได้มีมาถึงสถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียวประเทศญี่ปุ่นในปีพ.ศ.2507 เนื้อความในจดหมายได้กล่าวถึงคราวที่คณะทหารอเมริกันได้เข้ามาอยู่ในเมืองไทยเพื่อทำงานเป็นเวลาสองสัปดาห์ พวกเขา มีความรู้สึกประทับใจในอัธยาศัยไมตรีของคนไทยและแน่นอนรอยยิ้มของคนไทยเป็นสิ่งที่นายทหารคณะนี้กล่าวชื่นชมอย่างจริงใจ

ระยะที่ 2 ยิ้มสยามในบทบาทของการประชาสัมพันธ์ประเทศไทยและการท่องเที่ยว

นับแต่ประเทศไทยเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นต้นมา ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่รัฐบาลต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้มีการจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นในปีพ.ศ. 2502 และการส่งเสริมการท่องเที่ยวก็ได้เริ่มขึ้นโดยในปีพ.ศ.2507 ได้มีการจัดประกวดนางสาวไทยขึ้นหลังจากที่หยุดไป และเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างชาติรู้จักประเทศไทยยิ่งขึ้นในรูปแบบของการส่งตัวแทนสาวไทยที่มีกิริยาอาการยิ้มแย้มแจ่มใสไปเป็นสื่อเผยแพร่ชื่อเสียงในโอกาสเข้าร่วมประกวดนางงามระดับนานาชาติ

“ยิ้มสยาม” เป็นสัญลักษณ์ที่การท่องเที่ยวนำมาส่งเสริมอีกครั้งโดยมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยใช้คำว่า Land of smile และ Amazing Thailand

ช่วงปีพ.ศ. 2530เป็นปีที่รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ รมรณรงค์ให้เป็นปีท่องเที่ยวอีกครั้งภายใต้แนวคิดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยว่า “เวลคัม ทู ไทยแลนด์” ได้มีโครงการเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาเยือนเมืองไทยให้กรอกชื่อพนักงานบริการที่ประทับใจลงในคู่มือเพื่อจับฉลากและมอบรางวัล

หลังจากปีส่งเสริมการท่องเที่ยวพ.ศ. 2530 ประเทศไทยได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจปีพ.ศ. 2541 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดโครงการรณรงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกครั้งภายใต้แนวคิด “Amazing Thailand” และตั้งแต่ปีพ.ศ. 2549 ที่ผ่านมามีนักท่องเที่ยวต่างชาติที่รู้จักกันดีถูกนำมาใช้อีกครั้งเพื่อการท่องเที่ยว

ระยะที่ 3 ยิ้มสยามในบทบาทที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทย เป็นสัญลักษณ์แห่งไมตรีและความสุขสงบในสังคม

ยิ้มสยามที่เป็นที่รู้จักดีทั้งในหมู่ชาวไทยและชาวต่างชาติถูกถามหาอีกครั้งหลังสถานการณ์การเมืองที่ร้อนแรงตั้งแต่ปีพ.ศ. 2549 คนไทยด้วยกันได้หวนระลึกถึงความเป็นมิตรจิตใจอันดีงาม และรอยยิ้มที่คนไทยมีต่อกันมาอย่างยาวนาน ด้วยรอยยิ้มอันเป็นเอกลักษณ์ที่หายไปนั้นมีที่มาจากทั้งสภาพสังคม การเมือง และเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป สิ่งที่สะท้อนถึงรอยยิ้มที่เปลี่ยนแปลงและเริ่มเลือนหายจึงมีการพยายามเรียกรอยยิ้มกลับคืนมา ปรากฏในสื่อหลายรูปแบบ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์รวมถึงสังคมออนไลน์ที่ปฏิเสธไม่ได้ว่ามีบทบาทอย่างมากในปัจจุบันและอาจเป็นตัวแทนของสังคมที่เปลี่ยนไปอีกด้วย

เมื่อรอยยิ้มของคนไทยอันเป็นเอกลักษณ์ได้เริ่มเลือนหายไปประกอบกับความแตกแยกทางการเมือง จึงมีการพยายามเรียกรอยยิ้มกลับคืนมาโดยมีรูปแบบ เช่น การแต่งเพลง การเชิญชวนตามเว็บไซต์ ฯลฯ

ระยะที่ 4 ในปัจจุบัน “ยิ้มสยาม” มีหน้าที่สำคัญในการสื่อสารต่อชาวต่างประเทศคือมีบทบาทที่เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกครั้งหนึ่ง

การรณรงค์ท่องเที่ยวของประเทศไทยเริ่มปรากฏให้เห็นในยุคของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่เป็นผู้ก่อตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวหรือ ส.ท. และภายหลังเปลี่ยนเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในปีพ.ศ. 2522 ในช่วงเวลาที่เริ่มก่อตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวการรณรงค์ให้ชาวต่างประเทศมาท่องเที่ยวเมืองไทยก็เริ่มขึ้นอย่างเด่นชัด ต่อมาในปีพ.ศ. 2530 เป็นปีที่รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณรณรงค์ให้เป็นปีท่องเที่ยว อีกครั้งโดยใช้ชื่อว่า “เวลคัมทูไทยแลนด์” หลังจากนั้นในปีพ.ศ. 2541 ประเทศไทยอยู่ในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำรัฐบาลจึงรณรงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยวหวังเป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจ ครั้งนั้น โครงการชื่อ “Amazing Thailand” ได้ถูกใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2549 เป็นต้นมา สถานการณ์การเมืองที่รุนแรงทำให้ส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศ การท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เราจึงได้เห็นการรณรงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ตึกอีกอีกครั้งหนึ่ง และแน่นอนว่ารอยยิ้มได้ถูกนำมาใช้อีกครั้งเพื่อเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ยิ้มสยามที่นำมากล่าวถึงตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันทั้งในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทย รวมถึงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้น แท้จริงแล้วความหมายที่มีอยู่ในรอยยิ้มอาจมีมากกว่าความเป็นคนยิ้มแย้มแจ่มใส พื้นฐานของคนไทยซึ่งเป็นคนใจดีและยิ้มง่ายบ่งบอกถึงจิตใจได้ แต่ในทางตรงข้ามคำว่า “ยิ้มสยาม” ที่เป็นเพียงคำเรียกอาจไม่ได้มีความหมายครอบคลุมถึงความหมายทั้งหมดที่รอยยิ้มได้สื่อออกมา ดังจะได้พิจารณาในบทต่อไปถึงความหมายของยิ้มสยามตามความเข้าใจของทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ

บทที่ 4

ความหมายและความสำคัญของยิ้มสยาม

ในบทที่ 4 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งของชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมทั้งเอกสารที่กล่าวถึงคนไทยของชาวต่างชาติ แบ่งตามหัวข้อการวิเคราะห์ดังนี้

1. ความหมายและความสำคัญของยิ้มสยามในมุมมองของคนไทย
2. ความหมายและความสำคัญของยิ้มสยามในมุมมองของชาวต่างชาติ

1. ความหมายและความสำคัญของยิ้มสยามในมุมมองของคนไทย

1.1 ความหมายของยิ้มสยาม

สำหรับคำว่ายิ้มที่นำมาใช้ในยิ้มสยาม น่าจะมีความหมายในเชิงชอบใจมากกว่าในทางลบ ดังเช่นในอดีตที่รอยยิ้มของคนไทยเป็นอวัจนภาษาอย่างหนึ่งซึ่งแสดงต่อชาวต่างชาติ การตีความของชาวต่างชาติหลายคนได้กล่าวถึงว่าคนไทยมีนิสัยต้อนรับจับคู่ แต่ในบางคนที่แสดงออกว่าไม่เข้าใจในรอยยิ้ม ในส่วนของความหมายของยิ้มสยามของคนไทยที่แสดงออกต่อชาวต่างชาติได้ปรากฏเป็นหลักฐานว่ามีความหมายถึงความจริงใจในการต้อนรับจับคู่ที่เริ่มตั้งแต่ยุคฐานทัพอเมริกา หรือปีรณรงค์การท่องเที่ยวในปีพ.ศ. 2536 ที่ได้ดำเนินนโยบายเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้าพร้อมกับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของไทยของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยด้วยคำว่า Welcome to Thailand ต่อมาในปีพ.ศ.2541 ได้มีการใช้คำว่า Amazing Thailand

สำหรับกรุงเทพมหานครได้มีโครงการ Bangkok Smile ใช้เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเช่นกัน นอกจากนี้การทำอากาศยานแห่งประเทศไทยยังได้มีโครงการประชาสัมพันธ์ชื่อว่า Airport of Smile ด้วย

ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นว่ารอยยิ้มของคนไทยได้ถูกใช้เพื่อแสดงออกถึงการต้อนรับและยินดีช่วยเหลือ นอกจากนี้ยังหมายถึงการกระทำทางต่างๆในการต้อนรับจับคู่ดังที่ คุณณพัชศ เอมมะสิทธิ์ นักประชาสัมพันธ์ กองการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร (การสัมภาษณ์ 2557. 20 กรกฎาคม) ได้กล่าวไว้ว่ายิ้มสยามนั้นก็หมายถึงการต้อนรับของคนไทยนั่นเอง

“ยิ้มสยาม เป็นการแสดงออกถึงมิตรไมตรี ความนุ่มนวลและความอ่อนน้อมของคนไทย ซึ่งตามความเป็นจริงการยิ้มมีอยู่ในคนทุกชาติทุกโลกแต่มีการสื่อสารความหมายที่ต่างกัน

สำหรับคนไทยได้รับขนานนามว่า “ยิ้มสยาม” เพราะคนไทยยิ้มได้ทุกสถานการณ์โดยเฉพาะกับชาวต่างชาติ อาจเนื่องมาจากการไม่ถนัดที่จะสื่อสารด้วยภาษาแต่ด้วยความเป็นคนที่มีอัธยาศัยที่ดี จึงใช้การยิ้มเป็นการแสดงออกเพื่อการสื่อสารเชื่อมสัมพันธ์อันดีต่อกัน” นันทิยา สว่างวุฒิชรรม อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม (การสัมภาษณ์ 2558. 15 พฤษภาคม)

“ยิ้มสยามเป็นบุคลิกของคนไทยที่เป็นเสน่ห์ของประเทศและแสดงให้เห็นถึงอัธยาศัยไมตรีของคนไทย” ดร.ภัททิยา ยิมเรวัตอจารย์มหาวิทยาลัยมหิดล (การสัมภาษณ์ 2557. 15 สิงหาคม)

“ยิ้มสยามว่าเป็นบุคลิกอย่างหนึ่งของคนไทยที่เมื่อมีอะไรก็ยิ้มไว้ หรือยิ้มได้เมื่อภัยมาและหมายถึงการต้อนรับขับสู้ด้วย” ชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิตต์ นักเขียนและนักค้นคว้าด้านศิลปวัฒนธรรม (การสัมภาษณ์ 2556. 10 มกราคม)

จากการยิ้มในทุกสถานการณ์นี้เองทำให้บางครั้งมีการตีความที่ผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริงดังเช่นที่คุณณพัชศ เอมมะสิทธิ นักประชาสัมพันธ์ กองการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร (การสัมภาษณ์ 2557. 20 กรกฎาคม) ได้ให้ข้อมูลในเชิงการท่องเที่ยวว่าบางครั้งการต้อนรับของคนไทยนั้นก็ได้มีการเตือนในหมู่ชาวต่างชาติเรื่องการพาไปยังสถานที่ต่างๆจากการหลอกลวงของแท็กซี่และรถโดยสารตู้กตุ๊ก

1.2 ความสำคัญของยิ้มสยาม

รอยยิ้มของคนไทยถูกกำหนดให้ใช้ในเชิงสัญลักษณ์แห่งความจริงใจ การต้อนรับขับสู้ดังเช่นผู้ที่อยู่ในแวดวงศิลปวัฒนธรรมได้แสดงทัศนะไว้ข้างต้น ในส่วนนี้ผู้วิจัยจึงได้จำแนกความสำคัญของยิ้มสยามไว้ดังนี้

1.2.1 ด้านเศรษฐกิจ

1) ยิ้มสยาม เป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทยที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งจะส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศ ตามที่คุณชินวัฒน์ได้อธิบายถึงที่มาของยิ้มสยามไปแล้วว่านับตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นต้นมา การท่องเที่ยวของไทยก็เริ่มปรากฏเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับที่คุณนันทิยา สว่างวุฒิชรรม ได้แสดงความคิดเห็นว่าเมื่อมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ประเทศไทยก็เริ่มมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเกิดขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่มีการตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวในปี.ศ.2502 ที่ปัจจุบันคือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และเริ่มมีหนังสืออนุสาร อสท. เป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวไทย

1.2.2 ด้านสังคม

แม้ว่าความหมายของยิ้มสยามได้เปลี่ยนไปจากความจริงใจสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนหรือเพื่อความต้องการปกปิดความจริงใจเพื่อนำไปสู่ผลประโยชน์จากชาวต่างชาติหากทว่าในสังคมไทยรอยยิ้มที่คนไทยแสดงต่อชาวต่างชาติก็ยังคงมีความสำคัญในแง่ของความจริงใจและการช่วยเหลือชาวต่างชาติและในปัจจุบันยิ้มสยามยังถูกใช้ในการสร้างความรักและสามัคคีของผู้คนในประเทศไทย นอกจากนี้ยังเป็นสัญลักษณ์ของความสุข สนุกสนานของผู้คนในประเทศไทย

กล่าวโดยสรุปในมุมมองของคนไทย รอยยิ้มของชาวสยามที่ได้รับการกล่าวถึงจากชาวต่างชาติจากหลักฐานเอกสารที่ปรากฏตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาและได้รับการตีความจากผู้เชี่ยวชาญหลายท่านที่ได้กล่าวมานั้น แสดงให้เห็นว่ายิ้มของคนไทยเป็นสิ่งที่แสดงถึงมิตรไมตรีและความจริงใจ แต่เมื่อเวลาผ่านไปผนวกกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม เมื่อประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑ ได้มีการวางแผนในเรื่องการพัฒนาประเทศหลังปีพ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นต้นมาที่มีการรณรงค์เรื่องการท่องเที่ยวไทยโดยได้ตั้งการท่องเที่ยงแห่งประเทศไทยซึ่งขณะนั้นคือองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว และจัดทำอนุสารอสท.เพื่อรณรงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยขึ้น รอยยิ้มที่ถูกใช้เพื่อแสดงถึงลักษณะนิสัยยิ้มง่าย จริงใจ และต้อนรับขับสู้ มาโดยตลอดแม้ว่ามีการตีความหมายที่เปลี่ยนไปโดยการกระทำของคนไทยบางกลุ่มซึ่งส่งผลต่อภาพลักษณ์ของประเทศดังที่ได้ปรากฏเป็นข่าวตามสื่อต่างๆ แต่ทว่าส่วนมากคนไทยก็ยังใช้ยิ้มสยามในเชิงสัญลักษณ์แห่งการต้อนรับขับสู้เช่นเดิม

ส่วนความสำคัญของยิ้มสยามนั้นมีผลในแง่ของเศรษฐกิจคือ มีการใช้รอยยิ้มเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทยและแม้ว่ารอยยิ้มที่หมายรวมถึงความจริงใจในการต้อนรับที่คนไทยแสดงออกต่อชาวต่างชาติได้มีบางคนทำให้แปรเปลี่ยนไปดังเช่นมีข่าวว่าเกิดการหลอกลวงนักท่องเที่ยวอยู่บ้างโดยใช้การบริการต้อนรับเป็นเครื่องมือ หากแต่ยิ้มสยามก็ยังคงมีความสำคัญในแง่ของความจริงใจและการช่วยเหลือชาวต่างชาติอยู่นั่นเอง นอกจากนี้ยิ้มสยามยังสร้างความรักและสามัคคีของผู้คนในประเทศและเป็นสัญลักษณ์ของความ สุข สนุกสนานอีกด้วย

2. ความหมายและความสำคัญของยิ้มสยามในมุมมองของชาวต่างชาติ

2.1 มุมมองจากเอกสาร

จากเอกสารของชาวต่างชาติที่ได้เดินทางเข้ามาในเมืองไทยเพื่อติดต่อค้าขายและเจริญสัมพันธไมตรีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาทั้งลาลูแบร์ บาทหลวงเดอ ชัวซีย์ และราชทูตเซอวาลี

เออร์ เดอ โชมองต์ นั้นกล่าวได้ว่าคนไทยสุภาพเรียบร้อย เสงี่ยมเจียมตัว อ่อนน้อมถ่อมตน
ประมาณคน รักสนุก ใจบุญ ฯลฯ

ส่วนเอกสารในยุคหลัง จากปีรณรงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ชาวต่างชาติกล่าวถึง
คนไทยนั้น Robert and Nanthapa Cooper(1998 p.8) กล่าวถึงเบื้องหลังรอยยิ้มของคนไทยซึ่งมี
ความหมายมากมายทั้งความสนุกสนาน การขอโทษ ขอบคุณ หลีกเลี้ยง แสดงความรู้สึกผิด
ซึ่งได้กล่าวว่า

ยิ้มของคนไทยนั้นไม่จำเป็นต้องเพื่ออะไรแต่มันก็มีความหมาย ส่วนการ
ยิ้มในประเทศแถบตะวันตกเป็นการยิ้มเพื่อแสดงถึงความสนุกสนานและ
ในหลายสถานการณ์รอยยิ้มก็เป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม การยิ้มหรือการ
หัวเราะคนอื่นนั้นอาจแสดงถึงการดูถูกได้ เพราะฉะนั้นเมื่อยิ้มจึงต้องมี
ที่มาที่ไป ในขณะที่เมืองไทยรอยยิ้มถือเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และใช้เป็น
หน้าที่ในสังคม

นอกจากนี้เออร์เนสต์ ยัง (อ้างถึงใน วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ ,2551 น.36) กล่าวถึง
ลักษณะนิสัยของคนไทยว่า

“...คนไทยเป็นคนที่มีความสุภาพเรียบร้อย, มีความหวาดกลัวในที่มืด
หรือเมื่ออยู่กับคนแปลกหน้า, สดใสร่าเริงและชอบรื่นเริงสนุกสนาน

พรรณษะต่อการยิ้มของคนไทยนั้นมีทั้งทางบวกและทางลบซึ่งวิลเลียม เจ
คลอสเนอร์ (25345, น.256-258) ได้กล่าวถึงนิสัยคนไทยเกี่ยวกับเรื่องการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า
ของคนไทยไว้ในหนังสือ สะท้อนวัฒนธรรมไทย 1 ว่า

ยิ้มของคนไทยนั้นเป็นหน้ากากปิดบังการปลดปล่อยความรู้สึกโกรธหรือความ
รำคาญที่เก็บกดไว้ออกมาทางอ้อม เมื่อวิธีปลดปล่อยออกมาทางอ้อมนี้ยังไม่สาแก่ใจ
หรือยังไม่ได้ผล ก็อาจจะต่อไปถึงขั้นการใช้ความรุนแรงยิ่งขึ้นทุกที...

นอกจากนี้วิลเลียม เจ คลอสเนอร์ (2545, น.70-71) บรรยายถึงภาพสะท้อนของ
กรุงเทพฯเมื่อสี่สิบปีก่อนและมีส่วนที่กล่าวถึงนิสัยของคนไทยว่า

...การยิ้มแบบไทยมีอยู่ทุกหนแห่งเช่นเดียวกับความสุภาพอ่อนโยนของหญิงไทย
และยังกล่าวถึงนิสัยคนไทยในเรื่องที่เกี่ยวเนื่องยิ้มไว้ว่าลักษณะของคนไทยดั้งเดิม
ที่ชอบการประนีประนอม และการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าในขณะที่คนไทย
สมควรได้รับการยกย่องว่ามีพฤติกรรมไม่ก้าวร้าวและไม่ชอบแสดงความเกลียด

ความไม่พึงพอใจและความรำคาญใจอย่างออกหน้า (วิลเลียม เจ คลอสเนอร์, 2545, น.109-112)

หากพิจารณาตีความหมายของยิ้มสยามในเอกสารของชาวต่างชาติที่กล่าวถึง ลักษณะนิสัยของคนไทยนั้นผู้วิจัยจำแนกออกมาได้ดังนี้

1. คนไทยมีนิสัยอ่อนน้อมถ่อมตน
2. คนไทยมีนิสัยสุภาพเรียบร้อย
3. คนไทยใจบุญ รักสนุก ร่าเริงและชอบสนุกสนาน
4. คนไทยมีนิสัยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า
5. คนไทยยิ้มง่าย แต่เบื้องหลังรอยยิ้มนั้นอาจมีการปิดบังอารมณ์ที่แท้จริง
6. คนไทยยิ้มเพื่อแสดงความสนุกสนาน
7. คนไทยยิ้มเพื่อขอโทษ
8. คนไทยยิ้มเพื่อขอบคุณ
9. คนไทยยิ้มเพื่อแสดงความอึดอัด
10. คนไทยยิ้มเพื่อแสดงความสนุกสนาน

2.2 มุมมองของชาวต่างชาติในประเทศไทยจากการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ชาวต่างชาติแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ การสัมภาษณ์แบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 20 คน และการสัมภาษณ์แบบบังเอิญ จำนวน 61 คน

2.2.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะจง

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความหมายตามความเข้าใจของชาวต่างชาติที่อยู่ในประเทศไทย ซึ่งแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 5 กลุ่มคือ ชาวต่างชาติในแวดวงการศึกษา ธุรกิจ ศิลปวัฒนธรรม สื่อสารมวลชน และทูต

โดยในการนำเสนอข้อมูลในครั้งนี้จะผู้วิจัยได้นำเอาทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารมาวิเคราะห์และนำเสนอเพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพโดยที่การยิ้มนั้นถือเป็นการสื่อสารทางอวัจนภาษาซึ่งกาญจนา โชคเหริญสุขชัย (2550) ได้แบ่งการแสดงออกทางใบหน้าออกเป็น 6 รูปแบบ คือ 1.ความสุข 2.ความกลัว 3.ความขะเขย่ง 4.ความเศร้า 5.ความโกรธ 6.ความแปลกใจ

ทั้งนี้มึวิธีการแสดงออกทางอารมณ์ที่มนุษย์เรียนรู้ที่จะแสดงออก 5 รูปแบบด้วยกัน คือ 1. การแสรังทำ 2. การแสดงออกที่เกินจริง 3. การแสดงออกน้อยกว่าความเป็นจริง 4. การสะกดใจหรือการปกปิด 5. การสวมหน้ากาก

การสื่อสารเชิงอวัจนภาษาในแต่ละวัฒนธรรมย่อมมีความแตกต่างกันเนื่องด้วยในแต่ละวัฒนธรรมมีการผสมผสานของสิ่งต่างๆหลายรูปแบบ ดังนั้นอวัจนภาษาที่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมย่อมต่างกันไปตามแต่ละวัฒนธรรมด้วย ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสื่อสารนั้น ได้แก่

1. วัฒนธรรม
2. ลักษณะเฉพาะ
3. สถานการณ์
4. สถานภาพของบุคคล

ผู้วิจัยจึงแบ่งการสัมภาษณ์กลุ่มชาวต่างชาติทั้ง 5 กลุ่ม คือ แคว้นการศึกษา ธุรกิจ ศิลปวัฒนธรรม สื่อสารมวลชน และทูต โดยใช้ประเด็นคำถามเหมือนกัน ดังนี้

1. ท่านรู้จักยิ้มสยามหรือไม่
 2. ยิ้มสยามเป็นรอยยิ้มแบบใด
 3. มีสถานการณ์ที่ท่านเคยรู้สึกว่าได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยิ้มสยามหรือไม่
 4. ความหมายของยิ้มสยามในมุมมองของท่าน
 5. ท่านคิดว่ายิ้มสยามมีความสำคัญต่อสังคมไทยอย่างไร
- 1) กลุ่มชาวต่างชาติที่อยู่ในแคว้นการศึกษา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างชาวต่างชาติจำนวน 4 คนในแคว้นการศึกษา ได้แก่ Mr.Michelet Yannick Ms.Joy Chavez Ms.Peaches Miller และ Ms.Ellie Green มีคำตอบดังนี้

1. ท่านรู้จักยิ้มสยามหรือไม่

จากคำถามข้อที่หนึ่งพบว่าทั้งสี่คนรู้จักยิ้มสยาม โดย Mr.Yannick ได้ใช้เวลาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลา 2 ปี ซึ่งทำให้คำตอบที่ได้รับนั้นต่างจากอีกสามท่านคือ “ยิ้มสยามน่าจะหมายถึงชื่อเสียงของคนไทยเรื่องความน่ารักและรอยยิ้ม และยังหมายถึงการยิ้มในบริบททางสังคมเมื่อไม่ได้ยิ้มแบบเป็นปกติ เช่น ยิ้มเมื่อไม่เข้าใจ เมื่อปฏิเสธ เมื่อรู้สึกอาย”

ส่วนอีกสามท่านที่อยู่ในเมืองไทยประมาณ 2 เดือนกล่าวว่า ยิ้มสยามหมายถึงรอยยิ้มของคนไทยที่เกิดขึ้นโดยทันทีเมื่อพูดคุยกับบุคคลอื่น

2. ยิ้มสยามเป็นรอยยิ้มแบบใด

Mr.Yannick ยิ้มสยามหมายถึงรอยยิ้มสุภาพ

Ms.Chavez ยิ้มสยามหมายถึงยิ้มเป็นมิตร

Ms.Miller ยิ้มสยามหมายถึงยิ้มที่เป็นมิตรและสดใส

Ms.Ellie Green ยิ้มสยามหมายถึงรอยยิ้มสดใส

3. มีสถานการณ์ที่ท่านเคยรู้สึกว่าได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยิ้มสยามหรือไม่ สำหรับสถานการณ์ที่กลุ่มตัวอย่างได้เคยเข้าไปเกี่ยวข้องกับยิ้มสยาม

นั้น Mr.Yannick ได้แสดงความเห็นว่าเคยอยู่สถานการณ์ที่ไม่เข้าใจว่าการที่คนไทยยิ้มคืออะไร แม้ว่าเขาจะคิดว่าคนไทยโดยส่วนใหญ่เป็นคนน่ารักและยิ้มแย้ม แต่บางครั้งก็ค่อนข้างยากที่จะตีความและทำความเข้าใจสำหรับชาวต่างชาติที่ใช้วัจนภาษาเป็นคำตอบมากกว่ารอยยิ้ม ซึ่งต่างจาก Ms.Miller และ Ms.Chavez ที่มีประสบการณ์จากการเดินทางท่องเที่ยวในเมืองไทยและได้รับรอยยิ้มในการบริการอยู่ตลอดเวลา เช่น เมื่อเดินทางโดยสายการบินไทยและได้รับการบริการด้วยรอยยิ้มตลอดการเดินทาง เมื่อไปห้างสรรพสินค้าและถามทางรวมถึงซื้ออาหารจากร้านอาหารริมถนนก็ได้รับความช่วยเหลือและรอยยิ้มจากคนไทยเป็นอย่างดี

4. ความหมายของยิ้มสยามในมุมมองของท่าน

ในส่วนของความหมายของยิ้มสยามในความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างนั้น Mr.Yannick กล่าวว่า ยิ้มสยามในความเข้าใจของเขานั้นหมายถึงการใช้รอยยิ้มในบริบททางสังคมเมื่อไม่ได้ยิ้มแบบปกติดังเช่นที่กล่าวไว้ก่อนหน้า คือ ยิ้มเมื่อไม่เข้าใจ เมื่อปฏิเสธ เมื่อรู้สึกละอาย ส่วนที่มาของยิ้มสยามนั้นเขาไม่รู้แต่อาจเกี่ยวกับภูมิหลังทางชาติพันธุ์ การศึกษา หรือความเป็นพุทธ และอาจเกี่ยวข้องกับความคิดของคนเอเชียเกี่ยวกับ “หน้า” ที่ว่าต้องไม่ยอมเสียหน้าต่อหน้าคนอื่น ส่วน Ms.Chavez และ Ms.Green กล่าวว่ายิ้มสยามหมายถึงรอยยิ้มของคนไทย ซึ่งคนไทยยิ้มง่ายและรอยยิ้มได้กลายเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทย สอดคล้องกับที่ Ms.Miller แสดงความคิดเห็นว่ายิ้มสยามหมายถึงวิธีที่คนไทยแสดงอารมณ์ต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นรอยยิ้มที่มาจากดวงตาและแสดงให้เห็นว่าคนไทยนั้นใจดีและน่านับถือ

5. ท่านคิดว่ายิ้มสยามมีความสำคัญต่อสังคมไทยอย่างไร

ความสำคัญของยิ้มสยามต่อสังคมไทยในมุมมองของต่างชาตินั้น Mr.Yannick ได้แสดงความเห็นว่ายิ้มสยามนั้นถูกใช้ในการปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมอันหลากหลายซึ่งบางครั้งเป็นเรื่องผิดปกติสำหรับชาวต่างชาติ การแสดงออกถึงรอยยิ้มนั้นเชื่อมโยงกับพฤติกรรมทางสังคมอื่นๆซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมและวัฒนธรรมในประเทศไทย ทำให้การสื่อสารและวิถีชีวิตในสังคมง่ายขึ้น Ms.Chavez แสดงทัศนะว่ายิ้มสยามได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของประเทศไทยดังนั้นยิ้มสยามจึงมีความสำคัญต่อสังคมไทยและดูเหมือนว่ายิ้มสยามก็ได้กลายเป็นวัฒนธรรมไทยด้วย Ms.Miller กล่าวว่ายิ้มสยามมีความสำคัญต่อสังคมไทยมากเพราะเมืองไทยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามและยิ้มสยามที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ สำหรับสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศไทยขณะนี้ รอยยิ้มถือเป็นทัศนคติเชิงบวกที่ช่วยประคับประคองคนไทยและ

ช่วยให้นักท่องเที่ยวรู้สึกผ่อนคลายขณะเดินทางในประเทศไทย ส่วนMs.Green คิดว่ายิ้มสยามได้ทำให้ประเทศไทยมีประโยค “Land of smile”

2) กลุ่มชาวต่างชาติที่อยู่ในแวดวงธุรกิจ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างชาวต่างชาติจำนวน 4 คนในแวดวงธุรกิจ ได้แก่ Ms.Jane Lee, Ms.Alice Anderson, Mr.Claude Pujol และ Mr.Gerard Alcadia มีคำตอบดังนี้

รู้จักยิ้มสยาม

1. ท่านรู้จักยิ้มสยามหรือไม่

จากคำตอบของกลุ่มตัวอย่างทั้งสี่ท่านเป็นไปอย่างสอดคล้องกันว่า

2. ยิ้มสยามเป็นรอยยิ้มแบบใด

Ms. Lee ยิ้มสยามเป็นยิ้มแบบสคิสร่าเริง

Ms. Anderson ยิ้มสยามเป็นรอยยิ้มแบบเป็นมิตร

Mr. Pujol ยิ้มสยามเป็นรอยยิ้มแบบต้อนรับจับคู่

Mr. Alcadia ยิ้มสยามเป็นรอยยิ้มแบบเปิดเผย

3. มีสถานการณ์ที่ท่านเคยรู้สึกว่าได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยิ้มสยามหรือไม่

สำหรับสถานการณ์ที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่าได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยิ้ม

สยามนั้น Ms.Lee กล่าวว่าแทบตลอดเวลาหนึ่งปีที่เธอใช้เวลาอยู่ในประเทศไทยเธอรู้สึกว่าจะพบเห็นรอยยิ้มเสมอ Mr. Pujol กล่าวว่าคนไทยยิ้มตลอดเวลาและเคยไปร้านอาหารซึ่งเมื่อพนักงานทราบดีว่าเป็นชาวฝรั่งเศสก็พยายามสนทนาโดยใช้ภาษาฝรั่งเศสด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม มีบางเวลาที่รู้สึกว่าจะคนไทยยิ้มมากเกินไปเช่น เมื่อได้พบกับเพื่อนชาวไทยที่ยินดีต้อนรับเป็นอย่างดีแม้ในเวลาที่ยุ่งมากก็ตาม ส่วน Ms. Anderson และ Mr. Alcadia เพียงแค่บอกว่าเคยอยู่ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยิ้มสยามเท่านั้น

4. ความหมายของยิ้มสยามในมุมมองของท่าน

Ms.Lee กล่าวว่ายิ้มสยามในมุมมองของเธอนั้นหมายถึงการต้อนรับของคนไทย ส่วนMs. Anderson แสดงความคิดเห็นว่ายิ้มสยามหมายถึงรอยยิ้มอันเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยที่แสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติเมื่อพูดคุยกับคนอื่นและนักเดินทางท่องเที่ยว Mr. Pujol คิดว่ายิ้มสยามนั้นอาจเกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธที่แสดงถึงความจริงใจ การเปิดเผยและความสงบ Mr.Alcadia เข้าใจว่ายิ้มสยามหมายถึงยิ้มแก่

5. ท่านคิดว่าอีสยามมีความสำคัญต่อสังคมไทยอย่างไร

ความสำคัญของอีสยามต่อสังคมไทยในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างทั้งสี่ท่านนั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่าอีสยามสำคัญต่อสังคมไทย ซึ่ง Ms.Lee กล่าวว่าอีสยามสำคัญต่อสังคมไทยเนื่องจากเป็นวิธีที่ชัดเจนอันแสดงให้เห็นถึงความเป็นมิตรของชาวไทยต่อผู้อื่น ส่วน Mr.Anderson ก็คิดว่าอีสยามนั้นสำคัญเนื่องจากเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทยที่สามารถดึงดูดชาวต่างชาติให้มาเที่ยวและรักประเทศไทย ซึ่งเป็นไปอย่างสอดคล้องกับที่ Mr.Alcacia นั้นแสดงความเห็นว่าอีสยามมีความสำคัญในแง่ของการต้อนรับซึ่งจะดึงดูดผู้คนมากมายให้มาเที่ยวเมืองไทย ส่วน Mr. Pujol คิดว่าอีสยามมีความสำคัญเพราะเปรียบดังสัญลักษณ์และจิตวิญญาณของคนไทย

3) กลุ่มชาวต่างชาติที่อยู่ในแวดวงศิลปวัฒนธรรม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างชาวต่างชาติจำนวน 4 คนในแวดวงศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ Ms.Angela McGirk Ms.Sabrina Lewis Mr.Samuel Westgate และ Ms.Zachary Johnson มีคำตอบดังนี้

1. ท่านรู้จักอีสยามหรือไม่

จากคำตอบของกลุ่มตัวอย่างทั้งสี่ท่านนั้นมีเพียง Ms.Angela McGirk เท่านั้นที่ไม่รู้จักเกี่ยวกับอีสยาม

2. อีสยามเป็นรอยยิ้มแบบใด

Ms.McGirk ไม่ทราบ

Ms.Lewis อีสยามเป็นยิ้มที่มีท่าทางมีความสุข

Mr.Westgate อีสยามเป็นยิ้มแบบน่ารัก

Ms.Johnson อีสยามเป็นยิ้มแบบสดใสร่าเริง

3. มีสถานการณ์ที่ท่านเคยรู้สึกว่าได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับอีสยามหรือไม่

ทุกท่านตอบว่าเคยอยู่ในสถานการณ์ที่มีเกี่ยวข้องกับอีสยามโดย Ms.Lewis อธิบายว่าเคยเดินทางไปต่างจังหวัดของประเทศไทยและพบเจอกับชาวบ้านที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร หากแต่พยายามทำความเข้าใจในสิ่งที่เธอถาม ซึ่งเธอเห็นว่าเขานั้นมีใบหน้าเป็นยิ้มตลอดเวลาที่ตอบคำถาม ส่วน Mr.Westgate ก็เคยอยู่ในสถานการณ์คล้ายกับ Ms.Lewis นั่นคือเคยเข้าไปถามทางคนไทยในตลาดนัดแห่งหนึ่ง แม้ว่าคนไทยคนนั้นจะพูดภาษาอังกฤษได้ดีซักหากแต่ก็พยายามช่วยเหลือเต็มที่ และเธอสังเกตเห็นอย่างชัดเจนว่าระหว่างการสนทนาทั้งคู่จะยิ้มและหัวเราะตลอดเวลา แม้จะไม่เข้าใจว่าทั้งคู่ยิ้มอะไรแต่เธอก็รู้สึกที่ทั้งสองเต็มใจช่วยเหลือดี ด้าน Ms.Johnson ก็เคยพบเจอคนไทยที่ยิ้มตลอดเวลาเช่นกันในขณะที่

เชลลงเข้าไปนั่งในร้านอาหารริมถนนและพยายามสั่งอาหาร ซึ่งเจ้าของร้านก็พยายามทำความเข้าใจ แม้จะไม่มีรายการอาหารเป็นภาษาอังกฤษแต่ก็พยายามสื่อสารกับเธอด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้ม มีเพียง Ms.McGrik ที่ตอบว่าไม่เคยรู้สึกว่ายู่ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยิ้มสยามเนื่องจากเธอไม่รู้จักยิ้มสยามมาก่อน

4. ความหมายของยิ้มสยามในมุมมองของท่าน

Mr. Westgate กล่าวว่าตามความเข้าใจของตนนั้นหมายถึงรอยยิ้มที่น่ารักของคนไทย ส่วน Ms.Johnson กล่าวว่ายิ้มสยามหมายถึงการที่คนไทยยิ้มบ่อยๆ Ms.Lewis ตอบว่ายิ้มสยามหมายถึงรอยยิ้มที่คนไทยมีให้คนอื่นเสมอในทุกสถานการณ์ บางครั้งอาจมากเกินไปและทำให้ชาวต่างชาติไม่เข้าใจหรือเข้าใจคลาดเคลื่อนได้เนื่องจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน ส่วนอีกหนึ่งท่านไม่ได้ให้ความหมายของคำว่ายิ้มสยาม

5. ท่านคิดว่ายิ้มสยามมีความสำคัญต่อสังคมไทยอย่างไร

Ms.McGirk กล่าวว่ารอยยิ้มสร้างความสุขให้ผู้คนเสมอ ส่วน Ms.Lewis นั้นแสดงความเห็นว่ายิ้มสยามทำให้คนไทยมีความสุขในสถานการณ์ทางการเมืองที่เคร่งเครียด สอดคล้องกับที่ Mr. Westgate กล่าวว่ายิ้มสยามทำให้คนไทยเป็นหนึ่งในเดียวกัน ส่วน Ms.Johnson แสดงความเห็นว่ายิ้มสยามสร้างความสุขแก่สังคมไทยมากขึ้น

4) กลุ่มชาวต่างชาติที่อยู่ในแวดวงสื่อสารมวลชน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างชาวต่างชาติจำนวน 4 คนในแวดวงสื่อสารมวลชน ได้แก่ Ms.Sasha T Ms.Holly Smith Ms.Jennifer P และ Ms.Wendy Adams มีคำตอบดังนี้

1. ท่านรู้จักยิ้มสยามหรือไม่

ทุกท่านตอบว่ารู้จักยิ้มสยาม โดยมีหนึ่งคนคือ Ms.Sasha T ที่บอกว่ารู้จักยิ้มสยามเพียงเล็กน้อย

2. ยิ้มสยามเป็นรอยยิ้มแบบใด

Ms.Sasha T ยิ้มสยามเป็นรอยยิ้มจริงใจ

Ms.Smith ยิ้มสยามเป็นรอยยิ้มที่มีความสุข

Ms.Jennifer P ยิ้มสยามเป็นยิ้มแบบต้อนรับจับคู่

Ms. Adams ยิ้มสยามเป็นรอยยิ้มสดในน่ารัก

3. มีสถานการณ์ที่ท่านเคยรู้สึกว่าได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยัมสยามหรือไม่

Ms.Sasha T กล่าวว่าเคยไปพักในโรงแรมต่างจังหวัดของประเทศไทยและพบว่าพนักงานต้อนรับรวมถึงพนักงานทุกคนในโรงแรมมีใบหน้ายิ้มแย้มตลอดเวลา ส่วน Ms.Smith อธิบายว่าเคย เนื่องจากได้เจอคนไทยมากมายที่มักพูดไปยิ้มไป หากเป็นการไปในสถานที่ท่องเที่ยวหรือที่พักก็เป็นเรื่องธรรมดาที่คนเหล่านั้นมักยิ้มแย้มเสมอ แต่บางครั้งในบางสถานการณ์เช่น เมื่อซื้อของและต่อราคา แม้คำมกยิ้มแต่ก็ไม่ลดราคาให้ จึงไม่เข้าใจว่านั่นคือยินดีหรือไม่ยินดี ที่สำคัญยังกะยื่นกะขอให้ซื้อของอีกด้วย ด้าน Ms.Jennifer P คิดว่าในทุกสถานการณ์ที่เข้าไปถามหรือต้องการความช่วยเหลือ คนไทยจะยิ้มอยู่เสมอ แม้บางครั้งคิดว่าพวกเขาอาจไม่เข้าใจก็ตาม

ส่วน Ms. Adams มีข้อมูลที่น่าสนใจว่าคนไทยยิ้มง่ายและแทบตลอดเวลา ไม่ว่าจะตามร้านอาหาร สถานที่ท่องเที่ยวและร้านค้า แต่ก็ไม่ใช่ทุกครั้งที่เป็นรอยยิ้มแบบยินดี เพราะเมื่ออยู่ในบางสถานการณ์ เช่น มีคนขับรถตู้ถูกพยายามชวนไปร้านจิวเวลรี่แต่เขาไม่ยอมไปจึงเดินหนี แต่คนขับกลับเดินตามมาชวนอีกโดยมีสีหน้ายิ้มแย้มขณะที่เขาเริ่มรู้สึกไม่พอใจ

4. ความหมายของยัมสยามในมุมมองของท่าน

ความหมายของยัมสยามในมุมมองของ Ms.Sasha T ได้กล่าวว่าแม่จะไม่ค่อยเข้าใจแต่คิดว่ายัมสยามคือยิ้มของคนไทยที่เป็นที่รู้จักในเรื่องการต้อนรับชาวต่างชาติอย่างอบอุ่น ส่วน Ms.Smith กล่าวว่ายัมสยามคือรอยยิ้มแบบไทย สอดคล้องกับที่ Ms.Jennifer P ได้ อธิบายว่ายัมสยามคือวิธีการยิ้มของคนไทยในทุกสถานการณ์ ซึ่งไม่ต่างจากที่ Ms. Adams กล่าวว่าไว้ว่ายัมสยามคือ การยิ้มแบบต้อนรับของคนไทยในทุกสถานการณ์เช่นกัน

5. ท่านคิดว่ายัมสยามมีความสำคัญต่อสังคมไทยอย่างไร

ความสำคัญของยัมสยามต่อสังคมไทยในความเห็นของ Ms.Sasha T กล่าวว่ายัมสยามมีความสำคัญเนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวมาเมืองไทยมากขึ้น ส่วน Ms.Smith กล่าวว่ามีความสำคัญต่อสังคมเนื่องจากอาจทำให้ผู้คนมีความสุขมากขึ้น ซึ่ง Ms.Jennifer P ยังกล่าวไว้ว่ายัมสยามมีความสำคัญเนื่องจากเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความน่ารักของคนไทย ส่วน Ms. Adams ให้ความสำคัญของยัมสยามว่าทำให้คนที่พบเจอมีความสุขมากขึ้น

5) กลุ่มชาวต่างชาติที่อยู่ในแวดวงการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างชาวต่างชาติจำนวน 4 คนในแวดวงการท่องเที่ยว ได้แก่ Mr.Brad Denisson Mr.Khaled S Ms.Monica Nitzkats และ Mrs.Maryline Pirca มีคำตอบดังนี้

1. ท่านรู้จักยิ้มสยามหรือไม่
จากคำตอบของกลุ่มตัวอย่างทั้งสี่ท่านเป็นไปอย่างสอดคล้องกันว่า
รู้จักยิ้มสยามเป็นอย่างดี

2. ยิ้มสยามเป็นรอยยิ้มแบบใด

Mr.Denisson	ยิ้มสยามเป็นรอยยิ้มที่น่ารักและมีความสุข
Mr.Khaled S	ยิ้มสยามเป็นรอยยิ้มที่สดใสและเป็นมิตร
Ms.Nitzkachs	ยิ้มสยามเป็นรอยยิ้มที่จริงใจ
Mrs.Pirca	ยิ้มสยามเป็นรอยยิ้มแบบสุภาพ

3. มีสถานการณ์ที่ท่านเคยรู้สึกว่าได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยิ้มสยามหรือไม่

Mr.Denisson กล่าวว่าเคยอยู่ในสถานการณ์ที่ได้พูดคุยกับคนไทยและ
คนเหล่านั้นยิ้มตลอดเวลา เขาไม่เข้าใจว่าคนไทยยิ้มเพราะเหตุใดแต่ก็รู้สึกดีที่ได้คุยกับพวกเขา
เหล่านั้น ส่วน Mr.Khaled S ได้กล่าวอย่างสอดคล้องกันว่าเมื่อคุยกับคนไทยในเมืองไทยคนไทยก็
ยิ้มอยู่เสมอ ไม่ต่างจากที่ Ms.Nitzkachs ได้อธิบายว่าเมื่อไปซื้อของในห้างสรรพสินค้าในเมืองไทย
พนักงานขายให้การต้อนรับและบริการด้วยรอยยิ้มแทบจะตลอดเวลา ส่วน Mrs.Pirca เห็นว่าคน
ไทยมักยิ้มแบบเกรงใจอยู่เสมอ แม้ว่าในขณะที่ลูกค้าต่างชาติกำลังแสดงความต้องการที่มากเกินไป
ในโรงแรมแห่งหนึ่ง แต่พนักงานต้อนรับก็ให้บริการอย่างสุภาพและมีรอยยิ้มตลอดเวลา

4. ความหมายของยิ้มสยามในมุมมองของท่าน

ยิ้มสยามในมุมมองของ Mr.Denisson นั้นหมายถึงรอยยิ้มที่น่ารักที่
แสดงให้เห็นถึงการต้อนรับอย่างดีเมื่อคนไทยพูดคุยหรือต้อนรับผู้อื่น ส่วน Mr.Khaled S อธิบาย
ความหมายของยิ้มสยามในมุมมองของเขาว่าหมายถึงการที่คนไทยยิ้มอยู่เสมอเมื่อพูดคุยกับผู้อื่นราว
กับว่าพวกเขารู้จักอีกฝ่ายเป็นการส่วนตัว แม้ว่าพวกเขาเจอกันเพียงครั้งแรกก็ตาม รอยยิ้มกลายเป็น
ส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นมิตรและความสุข รอยยิ้มเป็นส่วนหนึ่ง
ของบุคลิกของชาวไทยซึ่งไม่แสดงความรู้สึกภายในออกมา สอดคล้องกับที่ Ms.Nitzkachs กล่าวว่า
ยิ้มสยามหมายถึงการที่คนไทยยิ้มอยู่เสมอแม้ว่าพวกเขาจะไม่ได้รู้สึกมีความสุขก็ตาม ส่วน
Mrs.Pirca อธิบายว่ายิ้มสยามเป็นรอยยิ้มของคนไทยที่ไม่ได้แสดงออกเพียงแก่อารมณ์ที่มีความสุข
เท่านั้น หากแต่เมื่อคนไทยต้องปกปิดความรู้สึกรอยยิ้มก็เป็นการแสดงออกของคนไทยเช่นกัน

5. ท่านคิดว่ายิ้มสยามมีความสำคัญต่อสังคมไทยอย่างไร

ความสำคัญของยิ้มสยามต่อสังคมไทยในความเห็นของ Mr.Denisson
คือยิ้มสยามมีความสำคัญต่อสังคมไทยเพราะการยิ้มเป็นการแสดงออกที่ดีไม่ว่าขณะนั้นผู้ยิ้มจะอยู่
ในอารมณ์ดีหรือไม่ดีก็ตาม ดังนั้นยิ้มสยามจะช่วยให้นักท่องเที่ยวรู้สึกสะดวกใจในขณะที่อยู่

เมืองไทย ส่วน Mr.Khaled S กล่าวว่ายิ้มสยามไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงความน่ารักของคนไทย หากแต่ยังสำคัญต่อสังคมเนื่องจากช่วยให้ผู้คนรู้สึกมีความสุขและลดความเครียดในสถานการณ์ที่ตึงเครียดทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง ซึ่ง Ms.Nitzkachs กล่าวว่ายิ้มสยามมีความสำคัญต่อสังคมไทยในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว และทำให้ชาวต่างชาติรู้จักคนไทยจากรอยยิ้ม ซึ่งสอดคล้องกับที่ Mrs.Pirca กล่าวว่าแม่คนไทยจะยิ้มในทุกสถานการณ์ไม่ว่าแม้แต่สถานการณ์ที่ต้องปิดบังความรู้สึก หากแต่ยิ้มสยามก็ยังมีคุณค่าในด้านดีของชาวไทยมากกว่าเพราะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เห็นว่าคนไทยน่ารัก

จากคำตอบทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างสามารถจำแนกออกมาได้ดังนี้

1. ความหมายของยิ้มสยาม

- 1.1 ยิ้มสยามคือรอยยิ้มของคนไทยที่เป็นมิตร
- 1.2 ยิ้มสยามหมายถึงยิ้มที่น่านรักของคนไทย
- 1.3 รอยยิ้มอันเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย
- 1.4 ยิ้มสยามคือยิ้มของคนไทยในทุกสถานการณ์
- 1.5 รอยยิ้มของคนไทยไม่ได้แสดงออกเพียงอารมณ์สุขแต่อาจ

แสดง เมื่อต้องการปกปิดด้วย

- 1.6 รอยยิ้มในบริบททางสังคมเมื่อไม่ได้ยิ้มแบบปกติดังเช่นที่

กล่าวไว้ก่อน เช่น ยิ้มเมื่อไม่เข้าใจ เมื่อปฏิเสธ ฯลฯ

2. ความสำคัญของยิ้มสยาม

- 2.1 ยิ้มสยามสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมและวัฒนธรรมในประเทศไทย ทำให้การสื่อสารและวิถีชีวิตในสังคมง่ายขึ้น
- 2.2 ยิ้มสยามเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
- 2.3 ยิ้มสยามแสดงถึงวัฒนธรรมของคนไทย
- 2.4 รอยยิ้มสยามสร้างความสุขในสังคม และในสถานการณ์การเมืองที่ตึงเครียดรอยยิ้มช่วยให้ผู้คนมีความสุขมากขึ้น

2.2.2 การสัมภาษณ์แบบบังเอิญ

นอกจากกลุ่มตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยยังได้ทำการสอบถามชาวต่างชาติในประเทศไทยโดยรูปแบบบังเอิญ ผู้วิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์ชาวต่างชาติตามสถานที่ต่างๆ ในกรุงเทพฯ ได้แก่ ถนนข้าวสารอันเป็นย่านที่มีนักท่องเที่ยวในรูปแบบแบ็คแพ็คเกอร์สยามสแควร์เป็นย่านที่มีนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาใช้จ่ายสินค้า ตลาดนัดจตุจักรเป็นย่านที่มีนักท่องเที่ยวมาใช้จ่ายสินค้าและมีนักท่องเที่ยวเอเชียมากกว่าย่านอื่น ถนนสีลมเป็นย่าน มี

นักท่องเที่ยวนำมาเพื่อการท่องเที่ยวและชาวต่างชาติที่มาทำงานในเมืองไทย รวมทั้งสิ้น 61 คน ซึ่งรูปแบบการสัมภาษณ์นั้นเพื่อหาคำตอบว่าชาวต่างชาติรู้จักยิ้มสยามหรือไม่ และคิดว่ายิ้มสยามเป็นยิ้มแบบใด เมื่อได้คำตอบที่ซ้ำกันแล้วจึงหยุดสอบถาม จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างรู้จักยิ้มสยามและเห็นว่าเป็นการแสดงออกทางสีหน้าที่มีความสุขมากกว่าอย่างอื่น ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ตารางกลุ่มตัวอย่างบริเวณถนนข้าวสาร

ลำดับที่	เชื้อชาติ	ยิ้มสยาม		รูปแบบของยิ้มสยาม	
		รู้จัก	ไม่รู้จัก	บวก	ลบ
1	ฝรั่งเศส	x		ยิ้มสดใส	
2	อังกฤษ	x		ยิ้มเปิดเผย	
3	ออสเตรเลีย	x		ยิ้มจริงใจ	
4	อเมริกา	x		ยิ้มจริงใจ	
5	แคนาดา		x	-	-
6	ฮังการี	x		ยิ้มสุภาพ	
7	อเมริกา	x			ยิ้มเก๋
8	สเปน	x		ยิ้มจริงใจ	
9	สเปน	x		ยิ้มสุภาพ	
10	นิวซีแลนด์	x		ยิ้มสดใส	
11	ฝรั่งเศส	x		ยิ้มสดใส	
12	สิงคโปร์	x		ยิ้มเปิดเผย	
13	สวิสเซอร์แลนด์	x		ยิ้มสดใส	
14	อิตาลี	x		ยิ้มจริงใจ	
15	อิตาลี	x		ยิ้มสดใส	

ตารางที่ 4.2 ตารางกลุ่มตัวอย่างบริเวณสยามสแควร์

ลำดับที่	เชื้อชาติ	ยิ้มสยาม		รูปแบบของยิ้มสยาม	
		รู้จัก	ไม่รู้จัก	บวก	ลบ
1	อังกฤษ	x		ยิ้มสดใส	
2	ออสเตรเลีย	x		ยิ้มสุภาพ	
3	ออสเตรเลีย	x		ยิ้มจริงใจ	
4	ฝรั่งเศส	x		ยิ้มสวย	
5	ฝรั่งเศส		x	-	-
6	ญี่ปุ่น	x		ยิ้มเปิดเผย	
7	เยอรมัน	x		ยิ้มเปิดเผย	
8	สวีตเซอร์แลนด์	x		ยิ้มสดใส	
9	เนเธอร์แลนด์	x		ยิ้มสุภาพ	
10	สวีเดน	x		ยิ้มสดใส	
11	ฝรั่งเศส	x		ยิ้มสดใส	
12	สิงคโปร์	x		ยิ้มน่ารัก	
13	ญี่ปุ่น	x		ยิ้มสดใส	
14	ฟินแลนด์	x		ยิ้มเปิดเผย	
15	เยอรมัน	x		ยิ้มสุภาพ	
16	ออสเตรเลีย	x		ยิ้มจริงใจ	

ตารางที่ 4.3 ตารางกลุ่มตัวอย่างบริเวณตลาดนัดสวนจตุจักร

ลำดับที่	เชื้อชาติ	ยิ้มสยาม		รูปแบบของยิ้มสยาม	
		รู้จัก	ไม่รู้จัก	บวก	ลบ
1	แคนาดา	x		ยิ้มสดใส	
2	อังกฤษ	x		ยิ้มเป็นมิตร	
3	อเมริกา	x		ยิ้มสดใส	
4	ออสเตรเลีย	x		ยิ้มต้อนรับ	
5	ฝรั่งเศส		x	-	-
6	ญี่ปุ่น		x	-	-
7	สิงคโปร์	x			ยิ้มแหย
8	สิงคโปร์	x		ยิ้มจริงใจ	
9	ญี่ปุ่น	x		ยิ้มสดใส	
10	อังกฤษ	x		ยิ้มต้อนรับ	
11	ฝรั่งเศส	x		ยิ้มเป็นมิตร	
12	เนเธอร์แลนด์	x		ยิ้มเปิดเผย	
13	เยอรมัน	x		ยิ้มเปิดเผย	
14	ฮังการี	x		ยิ้มสดใส	
15	ฝรั่งเศส	x		ยิ้มสดใส	
16	อิตาลี	x		ยิ้มจริงใจ	

ตารางที่ 4.4 ตารางกลุ่มตัวอย่างบริเวณถนนสีลม

ลำดับที่	เชื้อชาติ	ยิ้มสยาม		รูปแบบของยิ้มสยาม	
		รู้จัก	ไม่รู้จัก	บวก	ลบ
1	ออสเตรเลีย	x		ยิ้มต้อนรับ	
2	เยอรมัน	x		ยิ้มจริงใจ	
3	สเปน	x		ยิ้มสดใส	
4	บัลแกเรีย	x		ยิ้มต้อนรับ	
5	อิตาลี	x		ยิ้มเป็นมิตร	
6	อังกฤษ	x		ยิ้มน่ารัก	
7	แคนาดา	x		ยิ้มสดใส	
8	ญี่ปุ่น	x		ยิ้มเปิดเผย	
9	อเมริกา	x		ยิ้มจริงใจ	
10	ฝรั่งเศส	x		ยิ้มต้อนรับ	
11	สวิสเซอร์แลนด์	x		ยิ้มเป็นมิตร	
12	ออสเตรเลีย	x		ยิ้มสดใส	
13	สก็อตแลนด์	x		ยิ้มต้อนรับ	
14	เดนมาร์ก		x	-	-
15	เวเนซุเอลา		x	-	-
16	สเปน	x		ยิ้มเป็นมิตร	

กล่าวโดยสรุป จากการสัมภาษณ์ชาวต่างชาติแบบบังเอิญจำนวน 61 คน เกือบทั้งหมด รู้จักยืมสยาม มีผู้ไม่รู้จักเพียง 6 คน เท่านั้น และตีความของยืมสยามในทางบวก คือ มองว่าเป็น รอยยิ้มที่สดใส

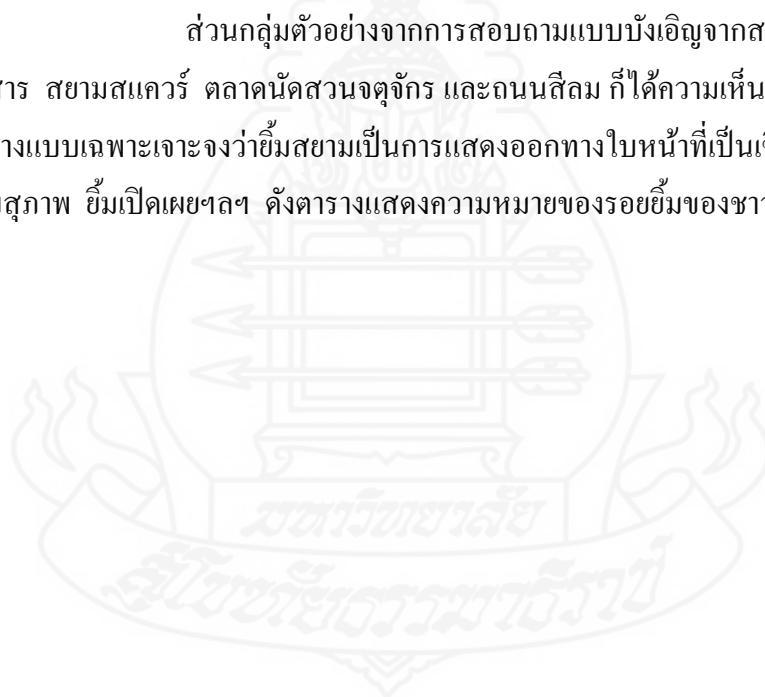
2.3 ความหมายของยืมสยามในมุมมองของชาวต่างชาติ วิเคราะห์ตามรูปแบบการ

2.3.1 สื่อสารเชิงอวัจนภาษา

1) การวิเคราะห์รูปแบบรอยยิ้ม

จากการสัมภาษณ์แบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 20 คน และแบบบังเอิญ จำนวน 61 คน เห็นได้ว่าในส่วนของ การแสดงออกทางใบหน้า เรื่องการยิ้ม นั้นชาวต่างชาติส่วนใหญ่เห็นว่า ยืมสยามมีการแสดงออกเป็นบวกมากกว่าลบ กลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงทั้ง 20 คน นั้นมีเพียง 1 ท่านเท่านั้นที่ไม่แสดงความคิดเห็นเนื่องจากไม่รู้จักยืมสยาม ส่วนอีก 19 ท่าน มีความเห็นตรงกันว่า ยืมสยามเป็นรอยยิ้มที่เป็นการแสดงออกทางใบหน้าเชิงบวก ยกตัวอย่างเช่น ยิ้มแบบสุภาพ ยิ้มแบบเป็นมิตร ยิ้มแบบต้อนรับจับคู่ ฯลฯ

ส่วนกลุ่มตัวอย่างจากการสอบถามแบบบังเอิญจากสถานที่ทั้ง 4 แห่ง คือ ถนนข้าวสาร สยามสแควร์ ตลาดนัดสวนจตุจักร และถนนสีลม ก็ได้ความเห็นที่สอดคล้องกันกับ กลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงว่า ยืมสยามเป็นการแสดงออกทางใบหน้าที่เป็นเชิงบวก เช่น ยิ้มจริงใจ ยิ้มสุภาพ ยิ้มเปิดเผย ฯลฯ ดังตารางแสดงความหมายของรอยยิ้มของชาวต่างชาติ ดังนี้

ตารางที่ 4.5 ตารางแสดงความเข้าใจความหมายของยิ้มสยามในมุมมองของชาวต่างชาติทั้งแบบ เฉพาะเจาะจงและแบบบังเอิญ

ความหมายของยิ้มสยามในมุมมองของ ชาวต่างชาติ	จำนวน
ยิ้มสดใสร่าเริง	23
ยิ้มเป็นมิตร	8
ยิ้มสุภาพ	7
ยิ้มสวยงามน่ารัก	5
ยิ้มต้อนรับ	8
ยิ้มจริงใจ เปิดเผย	21
ยิ้มมีความสุข	2
ยิ้มแหย	1
ยิ้มเก้อ	1
ไม่มีความคิดเห็น	5

จากตารางที่ 4.5 ความเข้าใจความหมายของยิ้มสยามในมุมมองของชาวต่างชาติในเชิงบวกมี 74 คน โดย ยิ้มสดใสร่าเริงมีจำนวนมากที่สุดถึง 23 คน รองลงมาคือยิ้มจริงใจ เปิดเผย ส่วนความเข้าใจความหมายในเชิงลบมี 2 คน และไม่แสดงความเห็น 5 คน ชาวต่างชาติที่ให้ข้อมูลมองว่ายิ้มสยามเป็นยิ้มสดใสร่าเริง ยิ้มสดใสเปิดเผย ยิ้มเป็นมิตร ยิ้มต้อนรับฯลฯ ตามลำดับ จึงสามารถสรุปได้ว่าชาวต่างชาติเข้าใจความหมายของยิ้มสยามในด้านดีและยิ้มสยามเป็นการสื่อสารเชิงอวัจนภาษาที่แสดงออกทางสีหน้าด้วยความสุข

จากลักษณะการแสดงออกทางใบหน้าของกลุ่มตัวอย่างเข้าใจสามารถนำการสื่อสารเชิงอวัจนภาษามาวิเคราะห์เรื่องการแสดงออกทางใบหน้าได้ว่า ยิ้มสยามในความเข้าใจของทุกคนนั้นมีการแสดงออกทางสีหน้าด้วยความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Fridlund (1991) ว่า การยิ้มถือ

เป็นสิ่งพื้นฐานที่บุคคลนิยมแสดงออก การยิ้มไม่ใช่อารมณ์ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจมนุษย์เพียงอย่างเดียว แต่การยิ้มเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้น เช่น มีการพบปะกับบุคคลอื่น

2.3.2 การวิเคราะห์การแสดงออกทางอารมณ์ของยิ้มสยามจากมุมมองของ

ชาวต่างชาติ

การแสดงออกทางอารมณ์มีหลากหลายรูปแบบ โดยทั่วไปมนุษย์เรียนรู้การแสดงอารมณ์ด้วยวิธีต่างๆ 5 วิธีการด้วยกัน(กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย 2550) คือ 1.การแสรังทำ 2.การแสดงออกที่เกินจริง 3.การแสดงออกน้อยกว่าความเป็นจริง 4. การสะกดใจหรือการปกปิด 5.การสวมหน้ากาก

ในส่วนของกรแสดงอารมณ์ตามความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับยิ้มสยาม สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1) การแสดงออกที่เกินจริง แม้ว่าคำตอบโดยส่วนใหญ่เห็นว่ายิ้มสยามเป็นรอยยิ้มที่เป็นมิตรและแสดงออกถึงความจริงใจ คนไทยยิ้มง่าย แต่จากคำตอบของกลุ่มตัวอย่างสี่คนคือ Ms.Chavez Ms.Miller Ms. Green และMr. Pujol กล่าวว่ารอยยิ้มของคนไทยเกิดขึ้นทันทีเมื่อพูดคุยกับบุคคลอื่น คำกล่าวนี้สอดคล้องกับคำอธิบายที่ว่า

ภายใต้สถานการณ์บางสถานการณ์ บุคคลมักจะแสดงความรู้สึกที่เกินจากความเป็นจริง มีลักษณะคล้ายคลึงกับการแสรังทำ ต่างกันตรงที่การแสดงออกในลักษณะนี้มักจะมีความจริงใจเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย (กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย 2550)

2) การแสรังทำ แม้ความเห็นส่วนใหญ่เรื่องการแสดงออกทางสีหน้าในรูปแบบของยิ้มสยามเป็นไปโดยสอดคล้องว่าเป็นรอยยิ้มที่แสดงถึงความสุข แต่ความเห็นบางข้อตามที่Mr.Yannick ได้แสดงความคิดเห็นว่าเคยอยู่สถานการณ์ที่ไม่เข้าใจว่าการที่คนไทยยิ้มคืออะไร แม้เขาคิดว่าคนไทยโดยส่วนใหญ่เป็นคนน่ารักและยิ้มแย้ม แต่สำหรับชาวต่างชาติบางครั้งก็ค่อนข้างยากที่จะตีความและทำความเข้าใจเนื่องจากพวกเขาใช้วัจนภาษา(ภาษาถ้อยคำ)เป็นคำตอบมากกว่ารอยยิ้ม รวมถึงความหมายของยิ้มสยามที่Mr.Yannick บอกว่า ยิ้มสยามในความเข้าใจของเขานั้นหมายถึงการใช้รอยยิ้มในบริบททางสังคมเมื่อไม่ได้ยิ้มแบบปกติ คือ ยิ้มเมื่อไม่เข้าใจ เมื่อปฏิเสธ เมื่อรู้สึกละอาย สอดคล้องกับที่กาญจนาได้อธิบายว่า การแสรังทำเกิดขึ้นเมื่อบุคคลหนึ่งต้องแสดงอารมณ์บางอย่างออกมาทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วกลับไม่ได้มีอารมณ์ดังที่แสดงออก การยิ้มเมื่อไม่เข้าใจ เมื่อปฏิเสธหรือเมื่อรู้สึกละอาย จึงเป็นการยิ้มเพื่อแสรังทำทั้งที่ความจริงแล้วไม่ได้อยู่ในอารมณ์ตามที่แสดงออกมา

3) การสะกดใจหรือการปกปิด จากกลุ่มตัวอย่างในแวดวงสื่อสารมวลชนที่ได้เล่าถึงประสบการณ์ในการพบเจอคนไทยและยิ้มสยาม ดังเช่น Ms.Smith ได้เจอคนไทยมากมาย

ที่มักพูดไปยิ้มไป หากเป็นการไปในสถานที่ท่องเที่ยวหรือที่พักก็เป็นเรื่องธรรมดาที่คนเหล่านั้นมักยิ้มแย้มเสมอ แต่บางครั้งในบางสถานการณ์เช่น เมื่อซื้อของและต่อราคา แม่ค้ามักยิ้มแต่ก็ไม่ลดราคาให้ จึงไม่เข้าใจว่านั่นคือยินดีหรือไม่ยินดี ที่สำคัญยังจะยื่นจะขอให้ซื้อของอีกด้วย ส่วน Ms. Adams มีข้อมูลที่น่าสนใจว่าคนไทยยิ้มง่ายและแทบตลอดเวลา ไม่ว่าจะตามร้านอาหาร สถานที่ท่องเที่ยวและร้านค้า แต่ก็ไม่ใช่ทุกครั้งที่เป็นรอยยิ้มแบบยินดี เพราะเมื่ออยู่ในบางสถานการณ์ เช่น มีคนขับรถตู้พามาชมชมชวนไปร้านจิวเวอรี่แต่เขาไม่ยอมไปจึงเดินหนี แต่คนขับกลับเดินตามมาชวนอีกโดยมีสีหน้ายิ้มแย้มขณะที่เขาเริ่มรู้สึกไม่พอใจ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างในแวดวงการท่องเที่ยว

Mrs.Pirca เห็นว่าคนไทยมักยิ้มอยู่เสมอ แม้ว่าในขณะที่ถูกค้าต่างชาติกำลังแสดงความต้องการที่มากเกินไปในโรงแรมแห่งหนึ่ง แต่พนักงานต้อนรับก็ให้บริการอย่างสุภาพและมีรอยยิ้มตลอดเวลา หากวิเคราะห์ตามลักษณะการแสดงอารมณ์ที่กาญจนา โชคเหรียญ สุขชัย(2550) อธิบายไว้จึงสอดคล้องกับการสะกดใจหรือการปกปิดเนื่องจาก ในบางเวลาบุคคลมักจะสะกดใจหรือปกปิดโดยไม่แสดงอารมณ์หรือความรู้สึกใดๆทั้งสิ้น การแสดงออกเช่นนี้บุคคลนั้นต้องมีวุฒิภาวะหรือมีประสบการณ์มากจึงจะสามารถทำได้แบบเนียน การสะกดหรือปกปิดอารมณ์มักเกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นๆไม่ต้องการให้ผู้อื่นรู้ความรู้สึกที่แท้จริงของตน หรือเกิดขึ้นเมื่อบุคคลคิดว่าหากแสดงอารมณ์ออกไปแล้วอาจส่งผลในเชิงลบมากกว่าในเชิงบวก หรือความรู้สึกว่าไม่ต้องการทำร้ายจิตใจของผู้อื่น ในที่นี้แม่ค้าที่ขายของให้Ms.Smith อาจกลัวขายของไม่ได้จึงพยายามยิ้มอยู่ตลอดเวลาทั้งที่ไม่ยอมลดราคาให้ก็อาจตีความได้ว่าราคาที่ต่อรองไม่เป็นพอใจของผู้ขาย แต่หากจะทำหน้าตาบึ้งตึงใส่ลูกค้าคงเกรงว่าลูกค้าจะไม่พอใจ แม้ว่าสุดท้ายแล้วลูกค้าก็ไม่ได้ซื้อของ ส่วนในกรณีของ Ms.Adams นั้นคนขับรถที่พยายามชวนนักท่องเที่ยวไปซื้อของที่จิวเวอรี่มีอยู่มากมายและมีนัยยะที่คนไทยด้วยกันเข้าใจได้ว่ามีเหตุจูงใจจากการได้ส่วนแบ่งจากร้านค้า หรือในบางกรณีก็เป็นขบวนการหลอกลวงนักท่องเที่ยวดังปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ เมื่อต้องการชักจูงไปเพื่อผลประโยชน์บางอย่างการแสดงออกจึงออกมาในลักษณะที่ไม่ต้องการให้ผู้อื่นรับรู้ความรู้สึกที่แท้จริงของตัวเอง ส่วน Mrs.Pirca นั้นเห็นได้ชัดเจนว่าพนักงานต้อนรับรายนั้นกำลังสะกดใจเพื่อปกปิดและแม้ไม่แสดงอารมณ์ใดๆออกมาแต่การยิ้มนั้นก็เพื่อปกปิดอารมณ์ที่แท้จริงนั่นเอง

2.3.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออิมস্যามโดยทฤษฎีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารเชิงอวัจนภาษา

การอิมเป็นการสื่อสารเชิงอวัจนภาษาอย่างหนึ่ง โดยทั่วไปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารเชิงอวัจนภาษาแบ่งได้เป็น 4 อย่างได้แก่ วัฒนธรรม, ลักษณะเฉพาะ, สถานการณ์ และสถานภาพของบุคคล

รอยอิมถือเป็นอวัจนภาษาที่สื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกได้หลากหลายขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ในส่วนของอิมস্যามนั้นจากกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในแวดวงการศึกษาอาจกล่าวได้ว่าอิมস্যามของคนไทยในมุมมองของบุคคลกลุ่มนี้เกิดขึ้นโดยมีวัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการสื่อสาร ดังที่ Ms.Chavez และ Ms.Green กล่าวว่าอิมস্যามหมายถึงรอยอิมของคนไทย ซึ่งคนไทยอิมง่ายและรอยอิมได้กลายเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทย Ms.Miller และ Ms.Chavez ที่มีประสบการณ์จากการเดินทางท่องเที่ยวในเมืองไทยและได้รับรอยอิมในการบริการอยู่ตลอดเวลา เช่น เมื่อเดินทางโดยสายการบินไทยและได้รับการบริการด้วยรอยอิมตลอดการเดินทาง เมื่อไปห้างสรรพสินค้าและถามทางรวมถึงซื้ออาหารจากร้านอาหารริมถนนก็ได้รับความช่วยเหลือและรอยอิมจากคนไทยเป็นอย่างดี แม้จะแตกต่างจากที่ Mr.Yannick ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับความไม่เข้าใจรอยอิมของคนไทยในบางสถานการณ์หากทว่ากลับสอดคล้องกับที่กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย(2550) ได้อธิบายไว้ว่า บุคคลแสดงออกทางอวัจนภาษาในลักษณะที่ต่างกัน และอวัจนภาษาเหล่านั้นยังมีความหมายต่างกัน หรือแม้กระทั่งในวัฒนธรรมเดียวกัน อวัจนภาษาบางอย่างสามารถมองเห็นได้ชัดเจน ในขณะที่อวัจนภาษาบางอย่างก็ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน หรืออวัจนภาษาบางอย่างปรากฏอย่างเด่นชัดในวัฒนธรรมหนึ่งแต่กลับแสดงออกในลักษณะที่ไม่เด่นชัดในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง

ส่วนในกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในแวดวงธุรกิจ จากคำตอบของกลุ่มตัวอย่างเรื่องสถานการณ์ที่ได้เคยเกี่ยวข้องกับอิมস্যาม Ms.Lee ได้กล่าวว่าแทบตลอดเวลาหนึ่งปีที่เธอใช้เวลาอยู่ในประเทศไทยเธอรู้สึกว่าการพบเห็นรอยอิมเสมอนั้นทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าวัฒนธรรมคือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสาร นอกจากนี้ยังเห็นได้ชัดเจนจากคำตอบเรื่องความหมายของอิมস্যามในความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างคือ Ms. Anderson แสดงความเห็นว่ายิมস্যามหมายถึงรอยอิมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยที่แสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติเมื่อพูดคุยกับคนอื่นและนักเดินทางท่องเที่ยว Mr. Pujol คิดว่ายิมস্যามนั้นอาจเกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธที่แสดงถึงความจริงใจ การเปิดเผยและความสงบ สอดคล้องกับที่ Mr.Alcudia เข้าใจว่ายิมস্যามหมายถึงอิมเก่งส่งผลให้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางรอยอิมคือวัฒนธรรม ดังเช่นที่กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย(2550) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสื่อสารเชิงอวัจนภาษาว่า วัฒนธรรม หมายถึง

กลุ่มของการรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยมและความต้องการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของคนกลุ่มใหญ่.....

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการที่สามารถวิเคราะห์ได้คือ ลักษณะเฉพาะถือเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออีเอ็มสยาม ด้วยว่าการที่คนไทยอีเอ็มอยู่เสมอนั้นแม้ชาวต่างชาติอาจไม่เข้าใจในบางสถานการณ์ เช่นที่ Ms.Jennifer P คิดว่าในทุกสถานการณ์ที่เข้าไปถามหรือต้องการความช่วยเหลือ คนไทยจะอีเอ็มอยู่เสมอ แม้บางครั้งคิดว่าพวกเขาอาจไม่เข้าใจก็ตาม Ms.Lewis อธิบายว่าเคยเดินทางไปต่างจังหวัดของประเทศไทยและพบเจอกับชาวบ้านที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร หากแต่พยายามทำความเข้าใจในสิ่งที่เธอถาม ซึ่งเธอเห็นว่าเขาผู้นั้นมีใบหน้าเพื่อนยิ้มตลอดเวลาที่ตอบคำถาม แม้ว่าในบางครั้งทั้งสองท่านอาจไม่เข้าใจว่าเหตุใดคนไทยจึงยิ้ม หากทว่าคำตอบเรื่องการรับรู้เรื่องการแสดงออกทางสีหน้าว่ารอยยิ้มสยามเป็นลักษณะการยิ้มที่มีความสุข ก็อาจสรุปได้ว่าอีเอ็มสยามนี้เป็นลักษณะเฉพาะของคนไทย สอดคล้องกับความหมายของลักษณะเฉพาะที่เป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารว่าลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคล เมื่อบุคคลมีความแตกต่างกันย่อมหมายความว่าบุคคลเหล่านั้นจะต้องมีลักษณะของการสื่อสาร ซึ่งหมายรวมถึงการสื่อสารเชิงอวัจนภาษาในลักษณะที่แตกต่างกันด้วยเช่นกัน

สรุปได้ว่าความหมายของอีเอ็มสยามในมุมมองชาวต่างชาติจากการเป็นอวัจนภาษาที่ชาวต่างชาติส่วนใหญ่รู้จัก ซึ่งหากพิจารณาจากเอกสารของชาวต่างชาติตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงช่วงที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวสามารถกล่าวได้ว่าคนไทยมีนิสัยอ่อนน้อม สุภาพ ร่าเริง ยิ้มง่ายและมีรอยยิ้มเพื่อแสดงถึงความสนุกสนาน เพื่อขอโทษ เพื่อขอบคุณ เพื่อแสดงความอึดอัด

ในส่วนรอยยิ้มที่กลุ่มตัวอย่างชาวต่างชาติทั้งสองกลุ่มรู้จักนั้นเป็นรอยยิ้มที่มีรูปแบบที่แสดงถึงความสุข เช่น ยิ้มสดใสร่าเริง เป็นมิตร เปิดเผย จริงใจ ต้อนรับจับคู่ ฯลฯ

อย่างไรก็ตามในบางครั้งบางคนก็มีลักษณะการแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่ตรงกับสีหน้าเช่น การแสดงออกที่เกินจริง การแสวงหา และการสะกดใจหรือการปกปิด ทั้งนี้โดยมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกถึงรอยยิ้มคือ วัฒนธรรมและลักษณะเฉพาะ

2.4 ความสำคัญของอีเอ็มสยามในมุมมองของชาวต่างชาติ

กลุ่มตัวอย่างในแวดวงการศึกษาได้แสดงความเห็นดังนี้

Mr.Yannick ได้แสดงความเห็นว่าอีเอ็มสยามนี้นำมาใช้ในการปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมอันหลากหลายซึ่งบางครั้งเป็นเรื่องผิดปกติสำหรับชาวต่างชาติ การแสดงออกถึงรอยยิ้มนั้น

เชื่อมโยงกับพฤติกรรมทางสังคมอื่นๆซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมและวัฒนธรรมในประเทศไทย ทำให้การสื่อสารและวิถีชีวิตในสังคมง่ายขึ้น

Ms.Chavez แสดงทัศนะว่ายิ้มสยามได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของประเทศไทยดังนั้น ยิ้มสยามจึงมีความสำคัญต่อสังคมไทยและดูเหมือนว่ายิ้มสยามก็ได้กลายเป็นวัฒนธรรมไทยด้วย

Ms.Miller กล่าวว่ายิ้มสยามมีความสำคัญต่อสังคมไทยมากเพราะเมืองไทยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามและยิ้มสยามที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ สำหรับสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศไทยขณะนี้ รอยยิ้มถือเป็นทัศนคติเชิงบวกที่ช่วยประคับประคองคนไทยและช่วยให้นักท่องเที่ยวรู้สึกผ่อนคลายขณะเดินทางในประเทศไทย Ms.Green คิดว่ายิ้มสยามได้ทำให้ประเทศไทยมีประโยค “Land of smile”

กลุ่มตัวอย่างในแวดวงธุรกิจได้แสดงความเห็นดังนี้

Ms.Lee กล่าวว่ายิ้มสยามสำคัญต่อสังคมไทยเนื่องจากเป็นวิธีที่ชัดเจนอันแสดงให้เห็นถึงความเป็นมิตรของชาวไทยต่อผู้อื่น

Mr.Anderson คิดว่ายิ้มสยามนั้นสำคัญเนื่องจากเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทยที่สามารถดึงดูดชาวต่างชาติให้มาเที่ยวและรักประเทศไทย ซึ่งเป็นไปอย่างสอดคล้องกับที่

Mr. Pujol กล่าวว่ายิ้มสยามเป็นสัญลักษณ์และจิตวิญญาณของคนไทย Mr.Alcudia นั้นแสดงความเห็นว่ายิ้มสยามมีความสำคัญในแง่ของการต้อนรับซึ่งจะดึงดูดผู้คนมากมายให้มาเที่ยวเมืองไทย

กลุ่มตัวอย่างในแวดวงศิลปวัฒนธรรมได้แสดงความเห็นดังนี้

Ms.McGirk กล่าวว่ารอยยิ้มสร้างความสุขให้ผู้คนเสมอ Ms.Lewis แสดงความเห็นว่ายิ้มสยามทำให้คนไทยมีความสุขในสถานการณ์ทางการเมืองที่เคร่งเครียด สอดคล้องกับ Mr.Westgate กล่าวว่ายิ้มสยามทำให้คนไทยเป็นหนึ่งเดียวกัน ส่วน Ms.Johnson แสดงความเห็นว่ายิ้มสยามสร้างความสุขแก่สังคมไทยมากขึ้น

กลุ่มตัวอย่างในแวดวงสื่อสารมวลชนได้แสดงความเห็นดังนี้

Ms.Sasha T กล่าวว่ายิ้มสยามมีความสำคัญเนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวมาเมืองไทยมากขึ้น

Ms.Smith กล่าวว่ามีความสำคัญต่อสังคมเนื่องจากอาจทำให้ผู้คนมีความสุขมากขึ้น Ms.Jennifer P กล่าวว่ายิ้มสยามมีความสำคัญเนื่องจากเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความน่ารักของคนไทย Ms. Adams ให้ความสำคัญของยิ้มสยามว่าทำให้คนที่พบเจอมีความสุขมากขึ้น

กลุ่มตัวอย่างในแวดวงการศึกษาได้แสดงความเห็นดังนี้

Mr.Denisson กล่าวว่าเยี่ยมสยามมีความสำคัญต่อสังคมไทยเพราะการเยี่ยมเป็นการแสดงออกที่ดีไม่ว่าขณะนั้นผู้เยี่ยมจะอยู่ในอารมณ์ดีหรือไม่ดีก็ตาม ดังนั้นเยี่ยมสยามจะช่วยให้นักท่องเที่ยวรู้สึกสะดวกใจในขณะที่อยู่เมืองไทย Mr.Khaled S กล่าวว่าเยี่ยมสยามไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงความน่ารักของคนไทยหากแต่ยังสำคัญต่อสังคมเนื่องจากช่วยให้ผู้คนรู้สึกมีความสุขและลดความเครียดในสถานการณ์ที่ตึงเครียดทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง Ms.Nitzkachs กล่าวว่าเยี่ยมสยามมีความสำคัญต่อสังคมไทยในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวและทำให้ชาวต่างชาติรู้จักคนไทยจากรอยยิ้ม Mrs.Pirca กล่าวว่าแม่คนไทยจะยิ้มในทุกสถานการณ์ไม่ว่าแม้แต่สถานการณ์ที่ต้องปิดบังความรู้สึก หากแต่เยี่ยมสยามก็ยังมีมีความสำคัญในด้านดีของชาวไทยมากกว่าเพราะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เห็นว่าคนไทยน่ารัก

จากคำตอบของกลุ่มตัวอย่างทั้งห้ากลุ่มนั้นทำให้สามารถจำแนกความสำคัญของเยี่ยมสยามต่อสังคมไทยในมุมมองของชาวต่างชาติได้ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ

เยี่ยมสยามสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้และมีความสำคัญในแง่ของการต้อนรับ ซึ่งจะดึงดูดผู้คนมากมายให้มาเที่ยวเมืองไทยอีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว และทำให้ชาวต่างชาติรู้จักคนไทยจากรอยยิ้ม

2. ด้านสังคม

เยี่ยมสยามสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมและวัฒนธรรมในประเทศไทย ทำให้การสื่อสารและวิถีชีวิตในสังคมง่ายขึ้นซึ่งรอยยิ้มถือเป็นทัศนคติเชิงบวกที่ช่วยประคับประคองคนไทยและช่วยให้นักท่องเที่ยวรู้สึกผ่อนคลายขณะเดินทางในประเทศไทย นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความเป็นมิตรและความน่ารักของชาวไทยต่อผู้อื่น รอยยิ้มสร้างความสุขให้ผู้คนเสมอ เยี่ยมสยามทำให้คนไทยมีความสุขในสถานการณ์ทางการเมืองที่เคร่งเครียดและทำให้คนไทยเป็นหนึ่งเดียวกัน ที่สำคัญยังช่วยให้นักท่องเที่ยวรู้สึกสะดวกใจในขณะที่อยู่เมืองไทย

3. ด้านวัฒนธรรม

เยี่ยมสยามเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทยที่สามารถดึงดูดชาวต่างชาติให้มาเที่ยวและรักประเทศไทย เป็นสัญลักษณ์และจิตวิญญาณของคนไทย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

เมื่อกล่าวถึงลักษณะนิสัยของคนไทยที่เรานึกถึงอีกอย่างหนึ่งก็คือ “รอยยิ้ม” ซึ่งเป็นสิ่งที่ใช้ในความหมายในด้านดีและเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทยมาโดยตลอด โดยที่เรารู้จักและเรียกว่า “ยิ้มสยาม” การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเริ่มจากการตั้งคำถามถึงที่มาของยิ้มสยามอันเป็นที่รู้จัก และต่อมาได้เกิดคำถามเกี่ยวกับความเข้าใจระหว่างคนไทยกับชาวต่างชาติว่าเหมือนหรือต่างกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ตั้งประเด็นคำถามที่ว่าเมื่อยิ้มสยามเป็นที่รู้จักไม่ว่าจะในด้านใดก็ตามนั้นน่าจะสามารรถตีความได้เช่นกันว่ายิ้มสยามนั้นมีความสำคัญต่อสังคมไทยอย่างไร เพราะเมื่อประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ในปี พ.ศ.2504 นั้น การท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในวิธีการดำเนินการเพื่อสร้างรายได้เข้าประเทศไทย และสิ่งที่มาพร้อมกับการท่องเที่ยวที่คนไทยใช้เป็นเครื่องมือในการดึงชาวต่างชาติให้มาเยี่ยมชมประเทศไทยก็คือยิ้มสยามนั่นเอง โดยในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มาและพัฒนาการของยิ้มสยามเพื่อหาความหมายและความสำคัญของยิ้มสยามต่อสังคมไทย

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ประกอบด้วยการศึกษาเอกสารงานเขียนทั้งของชาวไทยและชาวต่างชาติที่เข้ามาในเมืองไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยากระทั่งช่วงการรณรงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย รวมทั้งมีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญชาวไทยที่อยู่ในแวดวงศิลปวัฒนธรรม และสัมภาษณ์ชาวต่างชาติแบ่งเป็นสองกลุ่มคือ แบบเฉพาะเจาะจงและแบบบังเอิญ โดยผู้วิจัยได้นำเอาทฤษฎีทางการสื่อสารเชิงอวัจนภาษามาวิเคราะห์ตีความในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับยิ้มสยามในมุมมองของชาวต่างชาติ

จากการดำเนินงานพบว่าที่มาของยิ้มสยามในช่วงแรกไม่สามารถแยกออกมาเฉพาะเป็นคำว่า “ยิ้มสยาม” ดังเช่นปัจจุบัน หากแต่สามารถตีความในลักษณะอาการต่างๆ ได้ว่าคนไทยเป็นมิตรกับทุกชาติภาษาที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย ดังปรากฏในเอกสารของชาวต่างชาติตั้งแต่สมัยอยุธยา ตามความเห็นของชาวไทยที่อยู่ในแวดวงศิลปวัฒนธรรมก็กล่าวไว้ว่ายิ้มสยามนั้นเริ่มมีมานานและเป็นตัวแทนถึงนิสัยต้อนรับขับสู้ด้วยความยินดีและจริงใจเริ่มตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาที่

ปรากฏในเอกสารของชาวต่างชาติจนกระทั่งสมัยรัตนโกสินทร์จวบจนยุคที่มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวไทย

พัฒนาการของยิ้มสยามแบ่งได้เป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ยิ้มสยามในบทบาทของต้อนรับแสดงอภยาศัยไมตรีของคนไทย ระยะที่ 2 ยิ้มสยามในบทบาทของการประชาสัมพันธ์ประเทศไทยและการท่องเที่ยว ระยะที่ 3 ยิ้มสยามในบทบาทที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยและสัญลักษณ์แห่งไมตรีและความสุขสงบในสังคม ระยะที่ 4 ยิ้มสยามในปัจจุบันที่เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ความหมายและความสำคัญของยิ้มสยามในมุมมองของคนไทย

รอยยิ้มของชาวสยามที่ได้รับการกล่าวถึงจากชาวต่างชาติจากหลักฐานเอกสารที่ปรากฏตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาและได้รับการตีความจากผู้เชี่ยวชาญหลายท่านที่ได้กล่าวมานั้นแสดงให้เห็นว่ายิ้มของคนไทยเป็นสิ่งที่แสดงถึงมิตรไมตรีและความจริงใจ แต่เมื่อเวลาผ่านไปผนวกกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม เมื่อประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑ ได้มีการวางแผนในเรื่องการพัฒนาประเทศหลังปีพ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นต้นมาที่มีการรณรงค์เรื่องการท่องเที่ยวไทยโดยได้ตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว และจัดทำอนุสารอศท. เพื่อรณรงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยขึ้น รอยยิ้มของไทยจึงถูกใช้เพื่อแสดงถึงลักษณะนิสัยยิ้มง่ายจริงใจ และต้อนรับขับสู้ มาโดยตลอดแม้ว่ามีการตีความหมายที่เปลี่ยนไปโดยการกระทำของคนไทยบางกลุ่มซึ่งส่งผลต่อภาพลักษณ์ของประเทศดังที่ได้ปรากฏเป็นข่าวตามสื่อต่างๆ แต่ทว่าคนไทยก็ยังใช้ยิ้มสยามในเชิงสัญลักษณ์แห่งการต้อนรับขับสู้เช่นเดิม

ส่วนความสำคัญของยิ้มสยามนั้นมีผลในแง่ของเศรษฐกิจคือ มีการใช้รอยยิ้มเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทยและแม้ว่าความหมายของยิ้มสยามได้เปลี่ยนไปจากความจริงใจสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนไปบ้างหรือบางครั้งเป็นความต้องการปกปิดความจริงใจเพื่อนำไปสู่ผลประโยชน์จากชาวต่างชาติ หากแต่ทางด้านสังคมรอยยิ้มที่คนไทยแสดงต่อชาวต่างชาติก็ยังมีค่าสำคัญในแง่ของความจริงใจและการช่วยเหลือชาวต่างชาติอยู่แน่นอน

ความหมายและความสำคัญของยิ้มสยามในมุมมองของชาวต่างชาติ

ความหมายของยิ้มสยามในมุมมองชาวต่างชาติจากการเป็นอวัจนภาษาที่ชาวต่างชาติส่วนใหญ่รู้จัก ซึ่งหากพิจารณาจากเอกสารของชาวต่างชาติตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยามาจนถึงช่วงที่การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศจึงมีการส่งเสริมการท่องเที่ยว สามารถกล่าวได้ว่าคนไทยมีนิสัยอ่อนน้อม สุภาพ ร่าเริง ยิ้มง่ายและมีรอยยิ้มเพื่อแสดงถึงความสนุกสนาน เพื่อแสดงถึงการต้อนรับ เพื่อแสดงความเป็นมิตร เพื่อขอโทษ เพื่อขอบคุณ เพื่อแสดงความอึดอัด

ในส่วนยิ้มสยามที่กลุ่มตัวอย่างชาวต่างชาติทั้งสองกลุ่มคือ แบบเฉพาะเจาะจงและแบบบังเอิญรู้จักนั้นเป็นรอยยิ้มที่มีรูปแบบที่แสดงถึงความสุข เช่น ยิ้มสดใสสว่าง เป็นมิตร เปิดเผยจริงใจ ต้อนรับจับคู่ ฯลฯ อย่างไรก็ตามในบางครั้งบางคนก็มีลักษณะการแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่ตรงกับสีหน้าเช่น การแสดงออกที่เกินจริง การแสร้งทำ และการสะกดใจหรือการปกปิด ทั้งนี้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกถึงรอยยิ้มคือ วัฒนธรรมและลักษณะเฉพาะนั่นเอง

ความสำคัญของยิ้มสยามต่อสังคมไทยในมุมมองของชาวต่างชาติสามารถจำแนกได้เป็น 3 ด้านดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ

1.1 ยิ้มสยามมีความสำคัญในแง่ของการต้อนรับซึ่งจะดึงดูดผู้คนมากมายให้มาเที่ยวเมืองไทยได้

1.2 ยิ้มสยามเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว และทำให้ชาวต่างชาติรู้จักคนไทยจากรอยยิ้ม

2. ด้านสังคม

2.1 ยิ้มสยามสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมและวัฒนธรรมในประเทศไทย ทำให้การสื่อสารและวิถีชีวิตในสังคมง่ายขึ้น

2.2 รอยยิ้มถือเป็นทัศนคติเชิงบวกที่ช่วยประคับประคองคนไทยและช่วยให้นักท่องเที่ยวรู้สึกผ่อนคลายขณะเดินทางในประเทศไทย

2.3 รอยยิ้มเป็นการแสดงออกที่ชัดเจนอันแสดงให้เห็นถึงความเป็นมิตรของชาวไทยต่อผู้อื่น

2.4 ยิ้มสยามทำให้คนไทยมีความสุขในสถานการณ์ทางการเมืองที่เคร่งเครียดและทำให้ยิ้มสยามทำให้คนไทยเป็นหนึ่งเดียวกัน

2.5 ยิ้มสยามมีความสำคัญเนื่องจากเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความน่ารักของคนไทย

2.6 ยิ้มสยามช่วยให้นักท่องเที่ยวรู้สึกสะดวกใจในขณะที่อยู่เมืองไทย

2.7 ยิ้มสยามช่วยให้ผู้คนรู้สึกมีความสุขและลดความเครียดในสถานการณ์ที่ตึงเครียดทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง

3. ด้านวัฒนธรรม

3.1 ยิ้มสยามเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทยที่สามารถดึงดูดชาวต่างชาติให้มาเที่ยวและรักประเทศไทย

3.2 รอยยิ้มแสดงให้เห็นถึงการต้อนรับ รวมทั้งเป็นสัญลักษณ์และจิตวิญญาณของคนไทย

2. อภิปรายผล

2.1 “ยิ้มสยาม” เป็นอวัจนภาษาที่แสดงความหมายถึงการต้อนรับจับคู่และเป็นมิตรต่อชาวต่างชาติมาตั้งแต่สมัยอยุธยา แม้คำว่า“ยิ้มสยาม” ยังไม่ได้ถูกใช้เรียกอย่างเป็นทางการหากสามารถตีความจากการวิเคราะห์ลักษณะนิสัยของคนไทยดังเอกสารต่างๆ ได้ว่าในท่าที่ต้อนรับที่ชาวต่างชาติกล่าวถึงชาวสยามนั้นย่อมประกอบไปด้วยท่าทางเป็นมิตรและมีรอยยิ้มรวมอยู่ด้วย จนกระทั่งปัจจุบันยังคงเป็นสิ่งที่ชาวต่างชาติชื่นชมและแสดงทรรศนะในเชิงบวก จากผลการสอบถามชาวต่างชาติส่วนใหญ่เห็นว่ายิ้มสยามเป็นรอยยิ้มที่แสดงถึงความรู้สึกด้านบวกมากกว่าลบ เช่น รอยยิ้มที่แสดงออกถึงการต้อนรับ รอยยิ้มสดใสร่าเริง ฯลฯ แต่สิ่งที่สามารถตีความจากความเข้าใจของชาวต่างชาติคือบางครั้งบางคนก็มีความรู้สึกอึดอัดอยู่ภายใต้รอยยิ้มนั้น

จากมุมมองเกี่ยวกับยิ้มสยามของชาวต่างชาติที่ได้แสดงความเห็นสามารถตีความได้ว่าการยิ้มของคนไทยมีการแสดงออกที่เกินจริง เช่น บางครั้งในเวลาที่ได้พบปะกับชาวไทยแม้ในเวลาเร่งรีบหรือมีกิจธุระมากมายหากแต่คนไทยที่พบเจอก็ยังยิ้มและพูดคุยอย่างร่าเริง ซึ่งเขารู้สึกว่าเป็นการแสดงออกที่มากเกินไปแต่กระนั้นก็ยังคงเป็นความรู้สึกที่ดีซึ่งคนไทยได้แสดงความเต็มใจในการช่วยเหลือดูแล สอดคล้องกับคำอธิบายที่ว่าภายใต้สถานการณ์บางสถานการณ์ บุคคลมักจะแสดงความรู้สึกที่เกินจากความเป็นจริง มีลักษณะคล้ายคลึงกับการแสวงหา ต่างกันตรงที่การแสดงออกในลักษณะนี้มักจะมีความจริงใจเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย (กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย 2550)

ส่วนการที่คนไทยยิ้มในบางสถานการณ์ เช่น การใช้รอยยิ้มเมื่อไม่ได้ยิ้มแบบปกติคือ ยิ้มเมื่อไม่เข้าใจ ยิ้มเมื่อปฏิเสธ หรือยิ้มเมื่อรู้สึกละอาย สามารถตีความได้ว่าเป็นการแสวงหา สอดคล้องกับที่กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย (2550) ได้อธิบายว่า การแสวงหาเกิดขึ้นเมื่อบุคคลหนึ่งต้องแสดงอารมณ์บางอย่างออกมาทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วกลับไม่ได้มีอารมณ์ดังที่แสดงออก การยิ้มเมื่อไม่เข้าใจ เมื่อปฏิเสธหรือเมื่อรู้สึกละอาย จึงเป็นการยิ้มเพื่อแสวงหาทั้งที่ความจริงแล้วไม่ได้อยู่ในอารมณ์ตามที่แสดงออกมา

การที่คนไทยยิ้มตลอดเวลาเช่นเมื่อคนขับรถตู้ถูกพยายามชวนไปร้านจิวเวอรีแต่ชาวต่างชาติเดินหนีเนื่องจากไม่ยอมไป แต่คนขับรถกลับชักชวนให้ไปอีกโดยมีสีหน้ายิ้มแย้มทั้งที่ชาวต่างชาติเริ่มไม่พอใจ ก็สามารถตีความไปได้ว่าต้องการชักจูงไปเพื่อผลประโยชน์บางอย่าง การแสดงออกจึงออกมาในลักษณะที่ไม่ต้องการให้ผู้อื่นรับรู้ความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง ซึ่งคือการสะกดใจหรือการปกปิดนั่นเองสอดคล้องกับที่ Matsumoto (1996) อ้างถึงใน Monthienvichienchai (2004) กล่าวว่ารอยยิ้มนั้นเป็นสิ่งที่ถูกใช้มากที่สุดเพื่อปกปิดอารมณ์ของคนเราซึ่งตรงกับที่ Hess ,

Beaupré และ Cheun (2002) อ้างถึงใน Monthienvichienchai (2004) บอกว่ารอยยิ้มนั้นสามารถใช้ควบคุมหรือปกปิดความรู้สึกด้านลบในขณะที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กัน

หากกล่าวว่ารอยยิ้มเปลี่ยนไปตามสภาพสังคมก็คงไม่ผิดนัก เพราะนับแต่มีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นต้นมา ประเทศไทยก็ได้ใช้รอยยิ้มเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว รอยยิ้มที่แรกเริ่มเดิมทีแสดงออกในเชิงการต้อนรับอย่างจริงจังได้ขยายเพิ่มเติม เช่น ยิ้มเพื่อสร้างความพอใจและเพื่อเหตุผลทางเศรษฐกิจ จึงทำให้ความเข้าใจของชาวต่างชาติมีการตีความถึงการแสดงอารมณ์ได้ว่าการแสดงออกที่เกินจริง คือการแสร้งทำ รวมถึงการสะกดใจหรือปกปิดซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่พบ แต่อย่างไรก็ตามความหมายของยิ้มสยามในแง่มุมมองของความจริงใจก็ยังคงอยู่

2.2 ความสำคัญของยิ้มสยามต่อสังคมไทยในทัศนะของชาวไทยและชาวต่างชาตินั้น สอดคล้องกันทางด้านเศรษฐกิจว่ายิ้มสยามเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ทางด้านสังคมนั้นชาวต่างชาติเห็นว่ายิ้มสยามสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมและวัฒนธรรมในประเทศไทย ช่วยปรับระดับประคองคนไทยและช่วยให้นักท่องเที่ยวรู้สึกผ่อนคลายขณะเดินทางในประเทศไทย นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นมิตรของชาวไทยต่อผู้อื่นและสร้างความสุขให้ผู้คนเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของชาวไทยที่ว่ายิ้มสยามมีความสำคัญในแง่ของความจริงใจและการช่วยเหลือชาวต่างชาติ

ความสำคัญของยิ้มสยามทางด้านวัฒนธรรมในมุมมองของชาวต่างชาติเห็นว่ายิ้มสยามเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทยที่สามารถดึงดูดชาวต่างชาติให้มาเที่ยวและรักประเทศไทย และรอยยิ้มแสดงให้เห็นถึงความสุภาพ การยอมรับและทำที่ต้อนรับ นอกจากนี้ยังแสดงถึงความเปิดเผยที่ต่างจากวัฒนธรรมอื่นๆด้วย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความหมายที่คนไทยมีมุมมองต่อรอยยิ้มสยามคือแสดงถึงมิตรไมตรี ความจริงใจและการต้อนรับนั้นยังคงมีคุณค่าในสายตาชาวต่างชาติ แม้ว่าจะมีความแตกต่างในรายละเอียดบางอย่าง หากทว่าที่สุดแล้วยิ้มสยามยังคงสามารถเป็นสื่อในการสร้างตัวตนที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยในสายตาชาวต่างชาติได้อยู่เสมอ

2.3 สภาพสังคมไทยในปัจจุบันที่เป็นสังคมทวิลักษณ์คือมีความแตกต่างกันมากที่อยู่ควบคู่กันในสังคมเมืองและสังคมชนบท แต่รอยยิ้มของคนไทยที่แสดงถึงความจริงใจยังคงอยู่ซึ่งอาจปรากฏในสังคมชนบทมากกว่าสังคมเมือง ควบคู่ไปกับรอยยิ้มที่แสดงออกถึงนัยยะบางประการทั้งการแสดงออกที่เกินจริง การแสร้งทำ การสะกดใจและการปกปิด ซึ่งเกิดจากสภาพสังคมเมืองที่มีการแข่งขันสูงและมีผลประโยชน์เชิงธุรกิจมาเกี่ยวข้องมากกว่า เราจึงเห็นได้อย่างชัดเจนว่ามีชาวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศไทยและออกไปต่างจังหวัดเพื่อแสวงหาเอกลักษณ์ของคนไทย

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาที่มาและพัฒนาการรวมทั้งความหมายและความสำคัญของยืมสยามซึ่งผู้นำไปใช้สามารถทำความเข้าใจเรื่องรอยยิ้มของคนไทยเพื่อสร้างสรรค์ในสังคมและเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างเข้าใจบริบทของสังคมมากขึ้น

3.2 ผลการศึกษาการวิจัยในครั้งนี้ให้ความสำคัญไปที่มุมมองของชาวต่างชาติเป็นหลัก แม้มีมุมมองของคนไทยอยู่ด้วยก็เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องยืมสยาม ซึ่งผู้ที่มีความสนใจในเรื่องนี้สามารถศึกษาวิจัยเรื่องยืมสยามในมุมมองของคนไทยได้อีก

3.3 การศึกษาวิจัยเรื่อง“ยืมสยาม” ครั้งต่อไปสามารถวิจัยโดยวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method)เพื่อผลการวิจัยที่หลากหลายมากขึ้น

ภาพที่ 5.1 รอยยิ้มสยาม

(ที่มา http://numkangsai.blogspot.com/2012/04/blog-post_30.html)

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย. (2550). *การสื่อสารเชิงอวัจนภาษา : รูปแบบและการใช้*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, มรว. (2511). *เมืองไทยในสังคมโลก*. กรุงเทพฯ : ประพันธ์สาส์น.
- ชินวัจน์ ตั้งสุทธิจิต. (2556, 10 มกราคม). นักเขียนและนักค้นคว้าด้านศิลปวัฒนธรรม [การสัมภาษณ์].
- ณพัชศ เอम्मะสิทธิ์. (2557, 20 กรกฎาคม). นักประชาสัมพันธ์ กองการท่องเที่ยว [การสัมภาษณ์].
- เดอ ลาลูแบร์. (2552). *ราชอาณาจักรสยาม เล่ม 1*. ผู้แปล สันต์ ท. โกมลบุตร (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ : ศรีปัญญา.
- นันทิยา สว่างวุฒิชธรรม. (2558, 15 พฤษภาคม). อธิปดภิกรมส่งเสริมวัฒนธรรม [การสัมภาษณ์].
- เบาว์ริง, เซอร์จอห์น. (2547). *ราชอาณาจักรและราษฎรสยาม เล่ม 1*. กรุงเทพฯ : มุลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทย.
- ปีแอร์ ชาแลง. (2539). *ฝรั่งเศสอารมณดี*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ๒๒๒.
- ภัทธิตยา ยิมเรวัต, ดร. (2557, 15 สิงหาคม). อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล [การสัมภาษณ์].
- มงเชญอร์ ปาเลอกัวซ์. (2549). *เล่าเรื่องกรุงสยาม*. ผู้แปล สันต์ ท. โกมลบุตร (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ : ศรีปัญญา.
- วริยา ศิวะศรียานนท์ และ ทวีวัฒน์ ปุณฺทริกวิวัฒน์. (ม.ป.ป). รายงานการวิจัยเรื่องบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยของคนไทยในทัศนะ ของชาวตะวันตก สมัยอยุธยา พ.ศ. 2475. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์, ดร. (2551). *พบกันครึ่งทาง สังคมไทยในทัศนะของฝรั่ง*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงดาว.
- วิลเลียม เจ คลอสเนอร์. (2537). *สะท้อนวัฒนธรรมไทย 1*. ผู้แปล รศ. ชัดติยา กรรณสูตร กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ.
- ไรท์, ไมเคิล. (2547). *ฝรั่งหลังตะวันตก*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2551). *แผนที่ประวัติศาสตร์และแผนที่วัฒนธรรมของ(สยาม)ประเทศไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) นนทบุรี : กองทุนเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณะ.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2551). ยิ้มสยาม. สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2558 จาก

<http://www.oknation.net/blog/summer/2008/09/19/entry->.

อัศศิริ ธรรมโชติ. (2548). *อ่านก็กุกกัก*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แม่โพสพ.

Cooper, Robert; Cooper Nanthapa. (1988). *Culture Shock!*. Portland, Or. : Graphic Arts Center Publishing Company.

Harun, Minah. (2007). *Malay-Chinese interethnic communication in Malaysia: An analysis of sensemaking in everyday experiences*. (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://proquest.umi.com.mutex.gmu.edu/pqdweb?index=25&sid=9&srchmode...>

Monthienvichienchai, Chintana, Ph.D. (2004). *The Understanding of Cultural Similarity and Cultural Awareness on the Interpretation of Thai Smiles*, Graduate School, Bangkok University.

Redmond, Mont. (2012). *Wondering Into Thai Culture*. Bangkok: White Lotus nd,

Turnbaugh, William A. ; Turnbaugh, Sarah Peabody. (2009,27 November). American Greeting: Hand Signaling on the highways, *Spring87(vol.10, issue 1, pp139-142)*. Retrieved from <http://web.ebscohost.com.mutex.gmu.edu/ehost/resultsadvanced?vid=8&hid=...>

Ms.Alice Anderson (2014, March 20). Assistant Manager at Grocery Store at VA [Interview].

Ms.Angela McGirk. (2014, June 8). Staff at National Art Gallery VA , USA [Interview].

Mr.Brad Denisson (2014, May 13). First Secretary at Embassy of Canada in USA [Interview]

Mr.Claude Pujol (2014, February 15). Senior Advisor at Kecoso / President at INTEGRA'ASSO [Interview].

Ms.Ellie Green (2014, March 10). Associate Professor at George Mason University [Interview].

Mr.Gerard Alcadia (2014, March 10). Loan service officer [Interview]

Ms.Holly Smith (2014, March 15). Columnist at Thai Newspaper in VA [Interview].

Ms.Jane Lee (2014, May 10). Manager at Lee's Cooperation [Interview].

Ms.Jennifer P (2014, June 12). Reporter at Voice of America [Interview].

Ms.Joy Chavez (2014, February 15). Teacher at Ketham Elementary School [Interview].

Mr.Khaled S (2014, May 15). Third Secretary at Embassy of Saudi Arabia in United State
[Interview].

Mrs.Maryline Pirca (2014, May 20). Officer at Ministry of Foreign Affairs of Venezuela
[Interview].

Mr.Michelet Yannick. (2013, August 20). Teacher at Thammasat University [Interview].

Ms.Monica Nitzkats (2014, June 15). Officer at Ministry of Foreign Affairs of Hungary
[Interview].

Ms.Peaches Miller (2014, March 5). English Teacher at ELT, GMU [Interview].

Ms.Sabrina Lewis (2014, June 10). Curator at Asian Museum [Interview].

Mr.Samuel Westgate (2014, May 20). Curator at Textile Museum [Interview].

Ms.Sasha T. (2014, May 19). Columnist at Blink [Interview].

Ms.Wendy Adams (2014, June 13). Reporter at Voice of America [Interview].

Ms.Zachary Johnson (2014, June 8). Artist [Interview].

<http://album.sanook.com/files/2423983> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558.

http://www.artbangkok.com/all_content.php?pageNum_rs_sub=7&totalRows_rs_sub=165&m_id=47 สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558.

http://www.bangkoktourist.com/theme_5/upcoming.asp?lang=th สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558.

http://banroiyim.tripod.com/html/06_science01.html สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558.

www.dailynews.co.th/newstartpage/index.cfm?page=content&categoryID=42&contentID=68656
สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558.

<https://erinflewthecoop.wordpress.com/2011/09/14/your-thailand-vs-my-thailand-3/> สืบค้นเมื่อ 19
พฤศจิกายน 2558.

<http://www.isnhotnews.com/archives/127282> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558.

<http://kokoyadi.com/2011/01/ayuthyaorder/> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558

www.komchadluek.net.../ยิ้ม+ให้อภัยพิศตอร์แก้วกฤติชาติ.html สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน
2558.

<http://linjah.exteen.com/20100503/world-expo-2010> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558.

http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1415340541 สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน
2558.

<http://www.naryak.com/forum/แสดงกระทู้ล่าสุด-f1-t47-p636.html> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558.

http://numkangsai.blogspot.com/2012/04/blog-post_30.html สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558.

<http://picpost.postjung.com/m/223893.html> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558.

<http://stang.sc.mahidol.ac.th/magazine/?p=2545> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558.

<http://suvarnabhumiairport.com/th/183-airport-of-smiles> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558.

<http://www.thairath.co.th/content/475365> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558.

<https://th.wikipedia.org/wiki/อาณาจักรอยุธยา#/media/>

File:SiameseEmbassyToLouisXIV1686NicolasLarmessin.jpg สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558.

<http://topicstock.pantip.com/library/topicstock/2009/01/K7468978/K7468978.html> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558.

<https://web.ku.ac.th/AmazingThailand/> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558.

<http://www.weloveshopping.com/template/e2/showproduct.php?>

pid=17868611&shopid=202238&showm=&groupproduct=937507 สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558.

<http://women.sanook.com/13572/> สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558.

ภาคผนวก

คำถามผู้เชี่ยวชาญในแวดวงศิลปวัฒนธรรม

1. ที่มาและพัฒนาการของยิ้มสยาม
2. ยิ้มสยามถูกใช้เพื่ออะไร
3. ความหมายและความสำคัญของยิ้มสยามต่อสังคมไทย
4. จากอดีตจนถึงปัจจุบันความหมายและความสำคัญของ “ยิ้มสยาม” มีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร

คำถามชาวต่างชาติกลุ่มเฉพาะเจาะจง

1. In your opinion, what is the meaning of smile?
2. Have you ever seen a smile in Thailand?
3. Do you know about Siamese smile?
4. Have you ever been in the situation that involved with Siamese smile?
5. How do you think Siamese smile look like? (for example unwilling smile/ smile in mildly manner / cheerful smile/ grand smile/ ashamed smile / embarrassed smile/ smile at one side of the mouth without opening the mouth)
6. What do you understand about the meaning of Siamese smile?
7. What do you think about how important of Siamese smile toward Thai society?

คำถามกลุ่มตัวอย่างชาวต่างชาติแบบบังเอิญ

1. Do you know about Siamese smile?
2. How do you think Siamese smile look like? (for example unwilling smile/ smile in mildly manner / cheerful smile/ grand smile/ ashamed smile / embarrassed smile/ smile at one side of the mouth without opening the mouth)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวปริญันทนา พงษ์ไพบูลย์
วัน เดือน ปีเกิด	25 มีนาคม 2523
ประวัติการศึกษา	ศศ.บ. สถาบันราชภัฏสวนดุสิต พ.ศ. 2545
อาชีพ	นักเขียน

